Szolgáltatási állóvíz

Egy népfrontvita margójára – Min segített a decentralizálás?

Három a magyar igazság. Ez még csak rendjén van, ha a szegénylegénynek három próbát kell kiállnia, hogy elnyerje a világszép tündérleány kezét s tengernyi kincsét. S Lúdas Matyinak is igaza van, amikor Döbrögi úron háromszor adja vissza a reá mért botütéseket. De vajon mit tegyen az a szerencsétlen honpolgár, akivel a szolgáltatók háromszor járatják a bolondját?

Az ügyfél többször telefonált. Elsőként elmesélte, hányszor kellett futkosnia a helybéli Patyolat-fiókhoz, mire tisztán és megfelelő színű szegőzéssel visszakapta a szőnyegeit. Aztán elmondta, milyen paprikás hangulatban érkezett meg a Gelka javítója, mert a Dob utcában beszorult egy közlekedési dugóba. Az ügyfél hiába ajánlotta fel, hogy kifizeti az utazási időt, a szerelő váltig hangoztatta: többet a lábát sem teszi be erre a környékre. Legutóbb a Lenin krt. 64. szám alatti Röltexben viccelték meg: a méretre varratott függönyeit elszabták. A Röltex vezetője, ahol az anyagot vette, „mossa kezeit", neki ehhez semmi köze, a varratást az Általános Ruházati Szövetkezet végzi.

Nincs érdemi javulás

Végül is nem tudom, hogyan zárult az ügy. A baj az, hogy az ügyfél a panaszaival nincs egyedül. Mindenkinek akad a tarsolyában három vagy harminchárom hasonló történet. Gondolom, az lenne a furcsa, ha ki-ki szó nélkül tudomásul venné e feje tetejére állított világot, amelyben nem a szolgáltató lesi a megrendelő óhajait, hanem fordítva. Miközben alaposan megkérik a szolgáltatás árát — semmibe veszik a vevőt.

Hogyan lehetne rendet teremteni? Örömmel vettem, hogy a Hazafias Népfront Országos Elnökségének Kereskedelmi és Szolgáltatási Albizottsága nemrégiben napirendre tűzte *az új típusú gazdasági szervezetek és a fogyasztási szolgáltatások kérdését.* Az írásos anyag szépen „megideológizálja", hogy miért is kellett a nagy szervezeteket szétdarabolni. A túlzott centralizáció, az öncélú hierarchia „nyomta" a kisebb egységeket, műhelyeket, gátolta a helyi kezdeményezést, rugalmasságot. A fogyasztóknak egyre növekvő bizalmatlanságát tetőzte a szolgáltatók közönye. Miért lenne lelkes, ha nem fizetik meg?

Mit lehet summázni 1984 végén? A kisvállalatok legnagyobb része *központi elhatározás alapján*, nagyvállalatok *szétbontásával* jött létre. A szolgáltatást végző kisvállalatok száma több mint másfél száz. Az, hogy nagyobb arányban vonjunk be lakossági erőforrásokat, pénzeszközöket — e területen *süket fülekre talált:* új szolgáltató kapacitás alig jött létre. Ez a formai oldal. *S a tartalmi?* Bizony, lehangoló: *lényeges javulás a szolgáltatások színvonalában, minőségében nem következett be, versenyről nem lehet beszélni.* A szolgáltató szervek, ha keresni akarnak, inkább a termékelőállításra kacsingatnak



vagy a közületeket csalogatják. A nyereség így sem túl nagy, ezért dönteni kell: fejlesztenek vagy a dolgozók jövedelmét emelik? Általában *az utóbbit* választják, csakhogy előbb-utóbb ennek is meglesz a böjtje. Ma még kitartanak a berendezések, ez tehát a holnap gondja.

Gyenge haszonnal

Miért nem szaporodnak a kisszervezetek? Mert a szolgáltatások jövedelmezősége *elmarad* az ipar átlagától. Itt üt vissza az a korábbi szemlélet, miszerint a szolgáltatás *szociális juttatás.* Annak idején — e gondolat jegyében — *mesterségesen alacsonyan* tartották az árakat, s bár újabban drágult a szolgáltatás, de még mindig nem olyan mértékben, hogy fedezetet nyújtson a növekvő terhekre. Az új szabályozás az adóterhek csökkentésével némileg javítja a helyzetet — de ez még kevés. A kisiparosok sem tülekednek: nincs szolgáltatási és ellátatlan területekre érvényesülő kedvezmény, viszont *a társadalombiztosítási terhek megnőttek. Ennek következtében a falvakban, a kistelepüléseken lassan nem lesz, vagy már nincs szabó, cipész, fodrász.* Akik pedig nem mondanak végleg búcsút, azok — saját érdekeiknek megfelelően — a főállást mellékfoglakozású tevékenységre váltják fel. Aztán: az irányítási rendszer sem alkalmazkodik kellően az új kisszervezeti formákhoz — bár egyszerűsödtek az adminisztrációs előírások, a kicsik mégis *belefulladnak a papírmunkába.* Húszféle szabályzat kell a működéshez, a baleseti jelentést minden hónapban el kell küldeni, *akkor is, ha semmi baj nem történt!* Így az adminisztratív létszám — a korábbi helyzethez képest — helyenként *még emelkedett* is. S a legnagyobb „ostorcsapás" — nincsenek megfelelő háttérszervezetek.

Fusiban nagyszerű!

A kétórás vita, tanácskozás sem hozott nagyszerű ötleteket, kész recepteket. Viszont annál több kérdés, kétely fogalmazódott meg. *Szabad-e tovább emelni az árakat?* A drága és kiváló vajon testvérfogalmak lesznek-e? Adott esetben nem lenne-e jobb megoldás, az alacsonyabb ár s a nagyobb forgalom elve? A fodrászok miért tiltakoztak az áremelés ellen? Talán csak a borravalójukat féltették? Miért van az, hogy csak engedéllyel lehet árat emelni, *de csökkenteni mindenképpen „tilos"?* Lehet, hogy divat lett a kisvállalat? Csakhogy az önálló szervizek suttyomban „visszaegyesülnek". Az eredményhez elegendő lenne a szervezeti struktúraváltás? Mikor érvényesül a piac szava? Mit javíthat az alkatrészellátásban a vezérképviseleti rendszer? Hová mehet a fogyasztó a panaszával?

Tényleg, hová? A népfrontvita írásos anyaga megállapítja, hogy a szervezetek decentralizálásával a fogyasztók érdekeinek védelme a korábbi, távolról sem kielégítő helyzethez képest tovább nehezedett. A központ, mint felebbezési fórum megszűnt, *nincs kinél panaszt tenni.* Legkevesebb bosszúság azt éri, aki „megolajozza" a saját ügyét. Csakhogy így a vállalatok egy része azon veszi észre magát: *egyre inkább szegényedik, míg a dolgozója egyre inkább gazdagodik.* Illegális tevékenységek a gyárkapun belül és a gyárkapun kívül. Ezzel is magyarázható, hogy a keresleti-kínálati viszonyok kiegyenlítettebbek lettek. S már ki tudja, mi ellen tiltakozik a morális érzékenység és a józan ész?

Most úgy tűnik, hogy a különféle szervezetek azonos feltételek melletti együttélése szükséges a jótékony versenyhez s az illegális tevékenység leépítéséhez. Mindenestre ideje lenne a szolgáltatások zsákutcáit megszüntetni, s megépíteni a vevők sétálóutcáját.

Cseszák Gyöngyi

Albánia gazdasága

Óvatos nyitás

Utolsó szakaszába érkezett Albániában a következő ötéves gazdaságfejlesztési terv kidolgozása. Az 1986—90 közötti tervperiódusban számottevő változás nem várható Tirana bel- és külgazdasági politikájában. Új vonás azonban, hogy előtérbe kerülnek a takarékosság és a hatékonyság tényezői. A jelek szerint a gazdaságpolitikának alapelve marad az önerőre támaszkodás, ezért az ország a jövőben sem fog hiteleket, kölcsönöket igénybe venni, s a nemzetközi munkamegosztásba való bekapcsolódásban is csak óvatos és *lassú „nyitás" várható.*

Albániában a gazdasági tevékenység mennyiségi és értékadatait *titkosan kezelik,* általában csak a növekedési statisztikákat teszik közzé. Ezért a gazdaság külföldi elemzői ez utóbbi adatokra, valamint *becslésekre hagyatkoznak,* amelyek általában megközelítő pontosságúak. Egyelőre nem ismeretes a tavalyi terveljesítés, de a célkitűzések főbb számait nyilvánosságra hozták. 1984-re a nemzeti jövedelem 8,4 százalékos növekedését irányozták elő. (Két évvel korábban a tényleges növekedési ütem 4,4 százalékos volt.) Az ipari termelés tervezett emelkedése 8,5, a mezőgazdaságé 17,7 százalék volt. Meglehetősen alacsony a beruházási növekmény, ez mindössze 3,6 százalékos a terv szerint. Az állami beruházások 77 százalékát — 1,1 milliárd dollár értékben — az ipar és a mezőgazdaság kapta.

Az új ötéves terv középpontjában a nehézipar és a mezőgazdaság fejlesztése áll, a fogyasztási cikkeket előállító ágazatok a fejlesztésben és a beruházásban nem élveznek elsőbbséget. Jelentősen fejlesztik majd az elektromosáram-termelő ágazatot, amely az ország egyik legfontosabb devizaforrása. Nyugati elemzők véleménye szerint Albánia az évtized végéig tervcéljai teljesítése érdekében valamelyest növelni fogja gép- és berendezésvásárlásait, s egyúttal igyekszik korszerűbb technikára is szert tenni. (Ugyanezen elemzők véleménye szerint az ország műszaki fejlettsége az ötvenes évek színvonalának felel meg.)

A behozatal értékét azonban egyértelműen az *export* határozza meg. Albánia ugyanis szigorúan ügyel arra, hogy *külkereskedelmi mérlege aktív, vagy egyensúlyban levő legyen.* Hitelbe nem vásárol, az importért készpénzzel vagy áruval fizet. Az ország külkereskedelmi forgalmának értéke gyakorlatilag évek óta stagnál, összességében mintegy 600 millió dollárra tehető. (Érdemes megjegyezni, hogy Albániának mintegy száz országgal van kereskedelmi megállapodása.) Exportjában meghatározó szerepet játszanak az alapanyagok, a króm, a nikkel, a réz, a bauxit, a kőolajszármazékok, a szén és a kén. Fontos feladata a népgazdaságnak, hogy emelje ezeknek az anyagoknak a feldolgozottsági fokát, mert így az exportbevételek is növekednek. Ugyancsak számottevő értéket képvisel a Nyugat-Európába irányuló áramexport, amely Jugoszlávián keresztül bonyolódik le. Tirana rendszeresen szállít külföldre mezőgazdasági és élelmiszeripari termékeket, többek között friss zöldséget, gyümölcskonzerveket, italokat és dohányt. Újabban a textilipar is bekapcsolódott a kivitelre is termelő ágazatok sorába.

Becslések szerint a múlt évi árucsere-forgalom az előző év szintjén maradt, noha 21 százalékos növekedést irányoztak elő. Az ország *első számú kereskedelmi partnere Jugoszlávia.* Belgráddal bonyolódik le az egész külkereskedelmi forgalom mintegy egyötöde. Fontos partner még Olaszország, Törökország és Görögország, valamint az európai kis szocialista országok. Visszaesőben van a kereskedelem értéke az NSZK-val, de ütemesen fejlődik az európai semleges államokkal. Feléledőben vannak a gazdasági kapcsolatok a Kínai Népköztársasággal, amellyel 1978-ban, mind politikai, mind gazdasági vonatkozásban „kenyértörésre" került sor.

Egyelőre tehát nem lehet arra számítani, hogy Albánia gazdasági „elzárkózási" politikájában látványos fordulat következik be. Annyi azonban bizonyos, hogy az országnak a gazdasági fejlődés intenzív szakaszában *szüksége lesz az aktívabb nemzetközi gazdasági kapcsolatokra.* Ennek jeleként fogható fel az is, hogy Tirana mind több nemzetközi kiállításon és vásáron vesz részt exportkínálatának felvonultatásával. Az exportnövelésen keresztül megvalósítandó *fokozatos „nyitás"* viszont a behozatal bővülését eredményezheti Albánia számára.

G. Gy. — Sz. P.

Megalakult az INNOFINANCE

Veszteséggel együtt: kapni

Ismét gyarapodott eggyel a pénzintézetek köre: INNOFINANCE Általános Innovációs Pénzintézet néven az MNB leánybankja lett az 1980-ban létrejött Innovációs Alap. Már január 1-e óta működik e formában, alaptőkéje 500 millió forint, de néhány kérdésben csak több hónapos vita után sikerült egyezségre jutniuk az illetékeseknek.

Az Innovációs Alap ugyanis tevékenységének öt évét 50 millió forintos *nettó veszteséggel zárta;* 550 millió forintos tőkéjét tekintve — ez nem kevés. Az alap célja elsősorban nem a haszonszerzés volt, hanem az innováció támogatása, az új találmányok útjának az egyengetése. A mérleg ennek megfelelően alakult: a negatív eredménnyel zárult 128 téma 64 millió forintos veszteségét mintegy 14 más program haszna és a társulásokból származó részesedés részben ellensúlyozta. Ezen kívül még 27 további fejlesztés jutott el az értékesítés stádiumába, és a különböző társulásokból még várható, hogy haszonra tesz szert az INNOFINANCE. Az eltelt öt év krónikája rögzít kirobbanó sikereket is, például a Hélia—D, az Irix, a Mottó tapasz innovációját ez az alap vállalta.

Az új státusz lehetőséget ad arra, hogy a korábbinál jóval több szolgáltatást nyújtson a pénzintézet ügyfeleinek, és csökkentse saját kockázatát: például az innováció teljes folyamatát a beruházástól az értékesítésig finanszírozhatja. S a kockázati alapon létrejövő üzleteken kívül kibocsáthat kötvényt, „beszállhat" a leasingelésbe, átadhatja saját alapjának egy részét, gyűjthet a tevékenységéhez kapcsolódva betéteket stb. *Birman Erzsébet,* az új bank igazgatónője még csak meglehetősen szolid eredményeket vár az első évtől.

— Meg kell várni, míg kifutnak a korábbi témáink, és csak akkor érhetjük el a most alakuló kisbankok várható nyereségét — mondta. — Az új tevékenységi kör viszont lehetővé teszi, hogy óvatosabbak legyünk. Most már a bank működésének alapelve a haszon, tehát el kell tartanunk magunkat, emellett maximális nyereségre törekszünk. Továbbra is várjuk a feltalálókat, de magunk is keressük a jó elgondolásokat.

Az új bank szélesebb és tartósabb kapcsolatot akar kiépíteni az ipari és a mezőgazdasági vállalatokkal, szövetkezetekkel, és komplex szolgáltatást kínál számukra egyrészt műszaki fejlesztési, termékstruktúra-átalakítási stratégiájuk kialakításában, másrészt a már meglévő műszaki fejlesztési, innovációs elképzeléseik finanszírozásában, elvállalva ezeknek a teljes körű szervezését.

— lakatos —

A Szovjetunió a tavaszi BNV-n

Műszeripari és elektronikai újdonságok

Tudósítónktól.

Hazánk legnagyobb külkereskedelmi partnere, a Szovjetunió, az egy hét múlva nyíló tavaszi BNV-n mintegy 2500 négyzetméteren állítja ki újdonságait. *Viktor Ocseretin,* a Szovjetunió magyarországi kereskedelmi képviselője tegnapi sajtótájékoztatóján bejelentette, hogy az idén 16 szovjet külkereskedelmi vállalat, a gazdasági együttműködés állami bizottságához tartozó kilenc egyesülés, valamint több ipari ágazati minisztérium közös bemutatóján mintegy 1600 gyártmány látható majd. A kiállítás szervezője a Szovjet Kereskedelmi Ipari Kamara. A Szovjetunió évek óta az egyik legnagyobb külföldi résztvevő a Budapesti Nemzetközi Vásárokon, és immár az is a hagyományok közé tartozik, hogy a BNV-ken önállóan bemutatkozik egy szovjet köztársaság. Ez alkalommal Azerbajdzsán szervez önálló kiállítást.

A szovjet exportkínálat igen széleskörű, igazodik a magyar piac követelményeihez, de természetesen más országok — így például a harmadik világ — piacaihoz is. A mostani bemutatón a legnagyobb teret *a műszeripar újdonságai,* fejlesztésének eredményei és távlatai kapják. A műszergyártás a Szovjetunióban az ipar egyik *leggyorsabban fejlődő* ágazata. A kiállításon egyebek között láthatók majd a szovjet és a magyar vállalatok együttműködésével készülő energiafogyasztást ellenőrző berendezések, egészségügyi környezetvédelmi műszerek, különféle automatikarendszerek és mezőgazdasági műszerek. Az elektronikai alkatrészekről szólva elhangzott a tájékoztatón, hogy a következő években várhatóan évi 10 százalékkal olcsóbban lehet majd hozzájutni a nélkülözhetetlen alkatrészekhez. Nagy érdeklődés előzi meg a szovjet, bolgár és magyar fejlesztésű ipari *szerszámgép-készítő robotot.* A szabadtéri területen az ismert szovjet repülőgép-modellek tekinthetők meg, az Avtóexport bemutatóján pedig új Kamaz-teherautókkal és városi haszonjárművekkel ismerkedhetnek meg a látogatók.

Az azerbajdzsáni vállalatok műszeripari, rádiótechnikai és elektronikai termékeit vonultatják fel a vásáron, de emellett olyan kőolajfúró berendezéseket, villamos motorokat is kiállítanak, melyekből már szállítottak hazánkba is. A bemutatón képet alkothatunk a magyar—szovjet tudományos együttműködés legújabb eredményeiről is.

Hazánkba érkezett Sziddhi Szavetszila

Magyar—thaiföldi tárgyalások

Várkonyi Péter külügyminiszter meghívására csütörtökön hivatalos látogatásra hazánkba érkezett Sziddhi Szavetszila, a Thaiföldi Királyság külügyminisztere. Sziddhi Szavetszilát vendéglátója, Várkonyi Péter fogadta a Ferihegyi repülőtéren. Ott volt Suchati Chuthasmil, a Thaiföldi Királyság Budapesten is akkreditált nagykövete.

Sziddhi Szavetszila megérkezése után — késő délután — a Külügyminisztérium épületében megkezdődtek a hivatalos magyar—thaiföldi külügyminiszteri tárgyalások.

A nyílt és szívélyes légkörű megbeszélésen a külügyminiszterek véleményt cseréltek a legfontosabb nemzetközi kérdésekről, amelyekben a felek nézetei azonosak vagy közelállóak. Kifejezték országaik szándékát, hogy a jövőben is tevékenyen hozzájárulnak a világ békéjének és biztonságának megszilárdításához, a leszerelés ügyének előmozdításához, a különböző társadalmi rendszerű államok közötti bizalom és párbeszéd erősítéséhez.

Várkonyi Péter este díszvacsorát adott Sziddhi Szavetszila tiszteletére a Külügyminisztérium vendégházában.
(MTI)

Kállai Gyula beszéde

Választási nagygyűlés Szolnokon

(Folytatás az 1. oldalról)

tály hathatós politikai és gazdasági támogatásával jutott diadalra a termelőszövetkezeti mozgalom, mely újabb távlatokat nyitott a parasztság felemelkedése előtt s az ország fejlődésének is új erőforrásait tárta fel.

— *Teljes joggal mondhatjuk: a szocialista nemzeti egység az utóbbi években is jelentősen erősödött, sőt új vonásokkal gazdagodott.* Hozzá merném tenni: minőségileg is sokat változott. A szocializmus építésének évtizedei alatt az osztályok közötti kapcsolat tartós, sőt megbonthatatlan szövetségi viszonnyá fejlődött. Így jutottunk el oda, hogy napjainkban a társadalmi osztályok, rétegek egymáshoz való kötődése nem alkalmi jellegű többé, hanem egész dolgozó népünk gazdasági és társadalmi tevékenységének olyan nélkülözhetetlen eleme, mely átfogja és közös cselekvésre készteti az ország egész lakosságát. Az osztályok szövetsége, a nemzeti egység népünk alkotó munkájának létformája lett, bizonyítva: a szocializmus építésének nagy művével egész népünk egyetért.

— A tények azt mutatják, hogy *eredményeink csakis az egész nemzet összefogásából születhettek.* Az egyetértést a szocializmus fő kérdéseiben az érdekazonosság teremtette meg, ami a szocialista nemzeti egység alapja. A helyesen értelmezett és ennek megfelelő gyakorlattá váló szövetségi politika tette lehetővé, hogy létrejöjjön, napról napra erősödjék a társadalmi közmegegyezés. A nép túlnyomó többsége egyetért abban, hogy az ország és benne minden állampolgár egyéni boldogulása is attól függ, mennyire vagyunk képesek összefogni erőinket a legközelebbi célok elérésére, mennyire vagyunk képesek arra, hogy a társadalmi fejlődésnek még magasabb fokára léphessünk.

— Meg vagyok győződve arról, hogy a választásokon állampolgáraink nagy politikai érettségről tesznek majd tanúbizonyságot. *Június 8-a igazi népszavazás lesz, a Hazafias Népfront választási felhívásában meghirdetett program szellemében.*

Kállai Gyula beszédének elhangzása után a nagygyűlés résztvevői közül többen kértek szót. Felszólalt *Kiss János* római katolikus lelkész, címzetes kanonok, a Hazafias Népfront országos listáján szereplő képviselőjelölt.

Szólt arról, hogy nemrégiben emlékeztünk meg hazánk felszabadulásáról, a háború befejezésének 40. évfordulójáról. — Megalázó, emberhez méltatlan, felmérhetetlen sok szenvedést okozott harc ért véget négy évtizede — mondotta. — Erre emlékezve nagyon is érthető és indokolt, hogy minden becsületes, józan gondolkodású ember szívében megingathatatlan állásfoglalásként fogalmazódik meg: soha többé háborút. Amit átéltünk, örök mementóként kell előttünk álljon!

— A másik jelentős esemény: választásra készül a nemzet. Szavazunk, éspedig a felszabadulás óta megtett útra: *a békére, az emberibb életre, a kormány belés külpolitikájára, arra a kipróbált és bevált programra, amelyet a Hazafias Népfront járható útként állít elénk, s amit magunkénak is vallunk, mert csak így juthatunk előbbre.*

Kiss János ezután arról szólt, hogy a nemzeti feladatok megoldása során meg kell küzdeni az emberekben, az egyén és közösség viszonyában fellelhető gondokkal is. Tapasztalhatók napjainkban az önzés, a közömbösség, a közösségi érdeket háttérbe szorító, kicsinyes egyéni érdek megnyilvánulásai. Mint mondotta, a felelősség sokakban alábbhagyott önmagukkal szemben, a társadalommal szemben. Persze, hiba lenne általánosítani. Súlyos felelőtlenség lenne ezeket a gondokat elhallgatni.

— A hazaszeretet ma mindenütt megkívánja a lelkiismeretes helytállást, a minden eddiginél erősebb összefogást közös tennivalóink elvégzéséért. *Pap vagyok, hivő ember, de azt vallom, hogy a világnézetileg különböző felfogású emberek együttműködésének történelmi távlatai vannak.* Ez az összefogás közös érdekeket szolgálva népünk szebb és boldogabb jövőjének megteremtését, az emberiség fejlődését és a békéjének megőrzését kívánja elősegíteni — mondotta befejezésül Kiss János.

Felszólalt a nagygyűlésen *Sziráki András*, a Szolnoki Mezőgép Vállalat vezérigazgatója és *Szalay László*, a Tiszamenti Vegyiművek igazgatója, mindketten a szolnoki 2-es számú választókerület képviselőjelöltjei, valamint *Kovács Gézáné*, a Szolnoki Felszabadulás Halászati Termelőszövetkezet dolgozója.
(MTI)

Az MTESZ-elnökség ülése

Csütörtökön ülést tartott az MTESZ országos elnöksége. Az ülésen részt vett és felszólalt *Lakatos Ernő*, az MSZMP Központi Bizottságának osztályvezetője is. Az elnökség *Fock Jenőnek*, az MTESZ elnökének beszámolója alapján megvitatta az MSZMP XIII. kongreszsusa határozatának végrehajtásából adódó MTESZ-feladatokat.

Az elnökség kiemelte a műszaki értelmiség fokozottabb anyagi-erkölcsi elismerésének fontosságát.

A továbbiakban *Tóth János*, az MTESZ főtitkára tájékoztatta az elnökséget a társadalmi szervezet XIV. küldöttgyűlésének előkészületeiről. A testület úgy döntött, hogy a Műszaki és Természettudományi Egyesületek Szövetsége 1986. október 11-én Budapesten tartja tisztújító közgyűlését.
(MTI)

Faluvégi Lajos tájékoztatójával

Tanácselnökök értekezlete a Parlamentben

(Folytatás az 1. oldalról)

nyekhez igazíthatóan — az úgynevezett készenléti változat. Továbbra is megmarad a fontos szerepe nemzetközi hitelkapcsolatainknak, annak, hogy *tovább mérsékeljük adósságunkat.* Jobb és hatékonyabb munkánk mellett meghatározó jelentőségű előrehaladásunkban a *KGST-országokkal* folytatott együttműködés.

A vállalati munkával kapcsolatban a Minisztertanács elnökhelyettese kiemelte: még inkább előtérbe kell állítani a termelési szerkezet korszerűsítésének és a hatékonyság javításának követelményét.

Mi alapozza meg a tanácsok 1986—1990. évekre szóló tervezőmunkáját? A VII. ötéves népgazdasági terv koncepciója, a tanácsi irányítási rendszer korszerűsítése, az országgyűlés határozata a terület- és településfejlesztés hosszú távú feladatairól, valamint azok a törekvések, amelyeket a népgazdasági tervezésről, a tanácsokról és az állami pénzügyekről szóló, módosított törvények tartalmaznak. *Figyelembe kell venni, hogy ma már erősödő társadalmi igény az arányosabb területi fejlődés, az életkörülmények javítása. Ehhez a korábbinál nagyobb önállóságot kapnak a tanácsok.* Számukra ezután csak a saját források képzésének szabályait és mértékét, valamint az állami támogatást határozzák meg központilag; a következő tervidőszakra körülbelül 60, illetve 40 százalék arányban. Ezen belül a tanácsoknak kell megjelölniük a legfontosabb helyi célokat, számba venniük lehetőségeiket, dönteni arról, hogy mennyit fordítanak működtetési, fenntartási és fejlesztési célokra. A helyi tanácsok számára megszűnnek a központi és megyei részletes előírások, kötöttségek. Ennek az új gazdálkodási rendnek a feltételeit azonban csak fokozatosan lehet megteremteni.

A *tanácsi tervezőmunka* kiemelt feladatai közé sorolta Faluvégi Lajos a *lakásellátás és lakásgazdálkodás* javítását. A tanácsi tervezőmunkával meg kellene alapozni — mondta —, hogy *1990-ig, Budapest kivételével, minden megyében, minden igényjogosult családnak legyen önálló lakása, illetve hivatalos értesítése arról, hogy pontosan mikor juthat hozzá.* Az oktatási intézményhálózatban időben fel kell készülni arra, hogy a nagy létszámú korosztályok rövidesen *elérik a középiskolás kort*, így megfelelő számú tanteremmel is fogadni kell ezt a demográfiai hullámot.

A következő tervidőszak tanácsi feladatait — mutatott rá a Minisztertanács elnökhelyettese — az országos és helyi célok és eszközök összehangolásával, a gazdálkodó szervek, a tanácsok és a lakosság összefogásával lehet majd eredményesen megoldani.
(MTI)

Maróthy László Herceghalmon

Tizenötödik alkalommal érdemelte ki a *Kiváló Vállalat* címet a Herceghalmi Kísérleti Gazdaság. Csütörtökön, a kitüntetés alkalmából rendezett ünnepségen *Maróthy László*, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, a Minisztertanács elnökhelyettese üdvözölte a gazdaság 712 dolgozóját, majd átadta az elismerést tanúsító oklevelet Góg Mátyás igazgatónak.

Kitüntetéses doktoravatás

Kitüntetéses doktort avattak csütörtökön a Budapesti Műszaki Egyetem nyilvános tanácsülésén: *Erényi István* okleveles villamosmérnököt, a Központi Fizikai Kutató Intézet tudományos főmunkatársát.

Az ünnepi ülésen *Polinszky Károly*, a Budapesti Műszaki Egyetem rektora üdvözölte a megjelenteket, köztük *Trautmann Rezsőt*, az Elnöki Tanács helyettes elnökét és *Köpeczi Béla* művelődési minisztert.

Vágó István, a villamosmérnöki kar dékánja ismertette a doktorjelölt pályafutását és érdemeit.

Polinszky Károly nyújtotta át a „Sub auspiciis rei publicae popularis" oklevelet. Trautmann Rezső üdvözölte az új doktort, és adta át a Magyar Népköztársaság címerével ékesített arany gyűrűt. *(MTI)*

Kiváló címet kapott a nádudvari Vörös Csillag és a HAGE

Lázár György az ünnepi küldöttgyűlésen

Több mint négyezer tagjának és alkalmazottjának szorgalmával 1984-ben ismét kiérdemelte a *„Kiváló Mezőgazdasági Termelőszövetkezet"* címet a 22 000 hektáros *nádudvari Vörös Csillag Termelőszövetkezet.* Ugyancsak kiváló címet kapott a szintén nádudvari központtal működő *Hajdúsági Agráripari Egyesülés*, amelynek 14 mezőgazdasági nagyüzem és két ipari vállalat a tagja.

A kitüntető cím elnyeréséről szóló oklevelet csütörtökön, a nádudvari Ady Endre Művelődési Központban ez alkalomból rendezett ünnepi küldöttgyűlésen *Lázár György*, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, a Minisztertanács elnöke adta át *Szabó Istvánnak*, az MSZMP Politikai Bizottsága tagjának, a Vörös Csillag Tsz elnökének és *Novobáczki Ivánnak*, a HAGE igazgatójának.

Az ünnepi küldöttgyűlésen mondott beszédében Szabó István és Novobáczki Iván többek között arról szólott, hogy az 1984. évi kiváló eredményeket a tagság szorgalma mellett, az immár több mint három évtizedes együttes gazdálkodás alapozta, illetve teremtette meg.

A szövetkezet elnöke elmondotta: 1984-ben 3,4 milliárd forint volt a Vörös Csillag Tsz termelési értéke, a nyeresége pedig 330 millió forint.

Nemzeti bizottság a békeévre

Az Egyesült Nemzetek Szervezete megalakításának 40. évfordulójával és az 1986-ban megrendezendő nemzetközi békeévvel kapcsolatos hazai megemlékezések és rendezvények összehangolására csütörtökön Budapesten magyar nemzeti bizottság alakult *Várkonyi Péter* külügyminiszter elnökletével.

Az alakuló ülésen elhangzott megnyitó beszédében Várkonyi Péter méltatta a világszervezet négy évtizedes tevékenységének jelentőségét, s szólt a nemzetközi békeév aktualitásáról. Hangsúlyozta: az évforduló alkalmából rendezendő megemlékezések jó alkalmat teremtenek arra, hogy a világ országai megerősítsék az ENSZ alapokmányában megfogalmazott célok és elvek iránti elkötelezettségüket. Kiemelte, hogy a világszervezetre, amely a fasizmus felett aratott győzelem nyomán jött létre, napjainkban is komoly szerep hárul a világbéke megőrzéséért, a nemzetközi biztonság fenntartásáért, a népek közötti együttműködés szellemének erősítéséért folyó küzdelemben.
(MTI)

KÖZELET—DIPLOMÁCIA

Losonczi Pál fogadta a Keresztyén Békekonferencia több vezető személyiségét

Losonczi Pál, a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsának elnöke csütörtökön a Parlamentben fogadta *dr. Tóth Károly* református püspököt, a Keresztyén Békekonferencia elnökét, *Filaret* kijevi metropolitát, a folytatólagos bizottság elnökét, *dr. Lubomir Mirejovsky* főtitkárt, valamint a Keresztyén Békekonferencia több vezető személyiségét, akik az egyházi békeszervezet munkabizottságának ülése alkalmából tartózkodnak hazánkban. A fogadáson jelen volt *Sarkadi Nagy Barna*, az Állami Egyházügyi Hivatal elnökhelyettese és *dr. Bartha Tibor* református püspök, a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának elnöke.

Román parlamenti küldöttség elutazása

Csütörtökön elutazott Budapestről a román parlamenti delegáció, amely *Nicolae Giosan*, a Nagy Nemzetgyűlés Irodájának elnöke, az RKP KB Politikai Végrehajtó Bizottságának póttagja vezetésével a Varsói Szerződés aláírásának 30. évfordulója alkalmából tartott tanácskozáson vett részt.

A román parlamenti képviselőket a Ferihegyi repülőtéren *Sarlós István*, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, az országgyűlés elnöke, a Magyar Népköztársaság parlamentje tárgyalócsoportjának vezetője búcsúztatta. Jelen volt *Nicolae Veres*, Románia budapesti nagykövete.

Magyar—koreai hírügynökségi tárgyalások

A Koreai Népi Demokratikus Köztársaság hírügynökségének, a KCNA-nak a küldöttsége, élén *Csu Hjon Ok* vezérigazgatóval, május 10—16. között Magyarországon tartózkodott. A delegáció *Burján Sándorral*, a Magyar Távirati Iroda vezérigazgatójával a két hírügynökség együttműködésének továbbfejlesztéséről tárgyalt. A küldöttséget fogadta *Bányász Rezső* államtitkár, a Minisztertanács Tájékoztatási Hivatalának elnöke és *Barabás János*, az MSZMP KB Agitációs és Propaganda Osztályának helyettes vezetője.

Jaakko Valtanen befejezte hivatalos látogatását

Jaakko Valtanen tábornok, a Finn Honvédelmi Erők főparancsnoka, aki *Mórocz Lajos* altábornagy, honvédelmi minisztériumi államtitkár meghívására katonai küldöttség élén hétfőn érkezett hazánkba, csütörtökön befejezte hivatalos látogatását. A magas rangú finn katonai delegációt itttartózkodása során fogadta *Czinege Lajos*, a Minisztertanács elnökhelyettese és *Oláh István* vezérezredes, honvédelmi miniszter.

Bocsánatos bűn?

Leltárhiány minden mennyiségben – A többlet a nyereséget növeli!

Ez az a téma, amiről senki sem szeret beszélni. Ahány kereskedőnek szóba hoztam a leltárhiányokat és a -többleteket, ímmelámmal adtak csak meg adatokat, és legszívesebben mindig másról beszéltek volna. Azt senki nem ejtette ki a száján, hogy lopás, sikkasztás, igaz, ez eseteink között egyszer sem volt bizonyítható, de mindnyájan tudtuk, gyakran ez is előfordul a valós okok között.

A számok, amelyeket a Belkereskedelmi Minisztérium illetékesei a Kereskedelmi Értesítőben nyilvánosságra hoztak, elképesztőek. Különösen szembetűnő a normán felüli hiány növekedése a kiskereskedelemben és a szövetkezeti szférában: négy év alatt 450, illetve 320,6 százalék!

Mi lehet ennek az oka? *Hogyan jutottak idáig?* Hiszen nyilvánvaló, hogy ezúttal nem a kiszóródott liszt, a vevő által vételenül leejtett üveg ital (aminek az árát kifizettetik) káráról van szó, se nem a kifolyt tejről, niszen ezt fedezi a káló, azaz, a normalizált hiány. Itt *a normán felüli* hiányokról és többletekről van szó, de ez utóbbiról később szólunk.

Százezrek, milliók

— Tény, hogy a leltárhiánnyal elszámoló egységek száma, s a leltárhiány összege évről évre nő. A leltáreltérések növekedése általános tendencia, a vendéglátást kivéve — mondja *Gulyásné Farkas Mária*, a Belkereskedelmi Minisztérium vállalatfelügyeleti osztályának munkatársa. — Gyakori a több százezer forintos és nem ritka a milliós leltáreltérés sem.

— *Ezt aligha vehetjük tudomásul, mint valamiféle természeti csapást. Mielőtt tennének ellene valamit, először az okokat kellene megvizsgálni.*

— Megvizsgáltuk, és azok rendkívül összetettek. Munkaerőhiány, laza bizonylati fegyelem és ellenőrzés, a belső szabályozás és a leltárelszámoltatás hiányosságai — és az anyagi felelősség nem érvényesült kellőképpen.

Mindez igaz. Csakúgy, mint az a figyelemre méltó megállapítás, miszerint *„a hiányok 1982-től megfigyelt növekedése az életszínvonal alakulásával és a morális helyzet általános romlásával is összefügg"*.

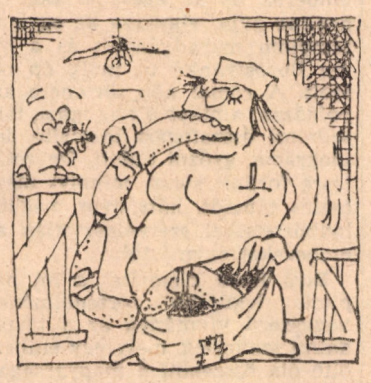
Munkaerőgondok. Nos igen, nagyon nagy a fluktuáció a kereskedelemben, és sokan jönnek ide dolgozni olyanok is, akiknek csak a papíron jó az erkölcsük. Ez méginkább vonatkozik a szállítómunkásokra. Közismert, hogy az élelmiszerboltok jó részénél mindenkinek megvan az ingyen uzsonnája, ha nem a vacsorája. Egyébként sokan nem is vállalnák ezt a munkát. Ezt tagadni — *ismerve az Országos Kereskedelmi Felügyelőség adatait a fogyasztók megkárosításáról* — botorság volna. Azt is mindenki látja — tudja —, hogy a szállítók gyakran hoznak hiányos ládákat, üvegszámra követelik meg maguknak a nekik, úgymond, járó részt. Az ipari szállítók többsége monopolhelyzetben van...

Tehát: bérfeszültség, általános morális helyzet, a szállítóknak való kiszolgáltatottság, áruhiány. Megint csak a régi nótát fújjuk. De azért lehetne tenni valamit. Mást, többet, mint eddig.

„Fifikás" megoldások

A leltáreltérések kivizsgálását eseti elbírálás alapján rendelik el a vállalatvezetők. A leltáreltérés — gyakran a lopás, a vásárlói megkárosítás — bocsánatos bűnnek számít. Mire mégis elkezdődik a vizsgálat, addigra már annyival csökken a valós hiány, hogy nem érdemes utánajárni. Az eltérések okait nagyon gyakran nem is tudják kideríteni. És ha mégis?

A vállalati munkaügyi döntőbizottságok gyakran mérsékelik a felelősségrevonás mértékét, sokszor pedig mentesítik a dolgozókat a kártérítés alól, mert — úgymond — nem megfelelőek a raktározási körülmények, bárki bejárhat a raktárba, akár idegenek is. (Mintha ezek a körülmények maguktól lennének ilyenek. Ezért is felelős valaki!) A leltárhiányért a szabadkasszás, ma már szerződéses egységben, a vezető teljes anyagi felelősséggel tartozik, míg a *szoros* üzletekben csak prémiuma, nyereségrészesedése erejéig felel. Ez a beosztottak esetében oly csekély, hogy ha még sor kerülne is a kollektív anyagi felelősség érvényesítésére, akkor sem lenne jelentős szankcionáló ereje. *De a vezető esetében sincs.*



Papp Tiborné, a Belvárosi Közért áruforgalmi főosztályvezetője említ egy esetet. Az egyik nagy üzletükben összesen 800 ezer forintos hiány keletkezett, ebből 200 ezer volt a normalizált hiány, hatszázezer az e feletti. Soha senki nem fogja ezt a vállalatnak kifizetni. Mit lehet tenni az üzletvezetővel?

— Még csak vissza sem minősíthetem eladónak — továbbra is boltvezető marad élete végéig — mondja Pappné. — Bár, én megmondom, őszintén, leváltottuk, visszahelyeztük eladónak, igaz, az ő beleegyezésével. De szerintem egy ilyen ember nem való boltvezetőnek.

Én tovább mennék. Talán kereskedőnek sem. Éppen a dolgozók érdekvédelméből kiindulva, nagyon nehéz itt bármit is tenni. *Mitzki János*, aki a minisztériumi vizsgálatot vezette, megjegyzi: azt sem tudják elérni, hogy azzal szemben, aki a leltárelszámolási időszakban, de még a leltározás előtt kilépett, bármiféle anyagi követelést érvényesítsenek.

És ezek már a felfedezett, a papíron is beismert leltárhiányok, eltérések! Mert a legtöbbnek természetesen nincs nyoma. Vagy a főkönyvelő olyan *fifikás*, vagy pedig annyira *kompenzálnak*. Hogy ez mit jelent? Az természetes, hogy ha az egyik szögből hiányzik tíz darab, a másikból még nem, akkor azt „be lehet tudni". (Legfeljebb, a vevő boszszankodhat, amiért mégsem azt adták neki, amit kért.) De oly nagyvonalú leltárok is előfordulnak, amikor a hiányzó írógépet, mondjuk, a számológéppel kompenzálják vagy egyik kályhát a másik fűtőkészülékkel. Ezek már egyértelműen lopást takarnak vagy csúszópénzes árubeszerzést. (Érdekes, a hiánycikkek soha sem maradnak raktáron.)

Persze, nem szabad elhallgatni, hogy nőtt a vásárlói lopások száma is — ami ellen egy kisbolt aligha tud védekezni.

— Több százezer forintos kiadást jelent — márpedig nincs pénzünk beruházásra —, hogy néhány nagyobb üzletünkben *mozgó tükröt szereltünk fel*. Ennek azért van némi visszatartó hatása —, tudom meg Papp Tibornétól. — De hosszú távon sem lesz megoldható — jelenlegi anyagi helyzetünkben —, hogy minden üzletet felszereljünk hathatós biztonsági berendezésekkel.

Sok helyen bizony, maga a szabályozás sem ösztönöz a vagyonvédelemre — differenciálás nélkül a normalizált hiánykulcsot a jogszabályban szereplő maximumban vagy ehhez közeli mértékben határozzák meg. Nagykereskedelmi raktárakban pedig az anyagi felelősséget akkor nem a fogyasztói áron kiszámított leltárhiány alapján érvényesítik.

Az érem másik (bár ez esetben nagyon is testvér) oldala a *leltártöbblet*. Itt már *a vásárlók megkárosításáról* van szó, amit az életszínvonal jelenlegi helyzetében egyre nehezebben viselünk el. Maga a szabályozás is ludas, amikor *a leltártöbblettel növeli a nyereséget*. Ennek megváltoztatására — úgymond — a mai helyzetben nincs mód. Sok cég kerülne lehetetlen helyzetbe, mert az efféle, enyhén szólva *gyanús bevétel* alkotja nyereségének egytizedét...

Ezek után nincs meglepődni való azon, hogy *nem mindig veszik komolyan a leltározást sem*. Nincs függetlenített apparátus — magyarán, az is leltároz, aki elad vagy más módon van közvetlen kapcsolatban a többi kollégával —, a leltárellenőr gyakran nincs is ott, amikor leltároznak. Még az így „kihozott" leltárhiánnyal és többlettel (mely utóbbit egyáltalán nem büntetik) is *lehet manipulálni*. Minden évben több millió forintnyit tüntetnek el a rubrikákban a vállalatok. Előfordul tévedés is. Az egyik nagykereskedelmi vállalatnál 1983-ban negyvenezer forint volt a leltárhiány (ez nagyon kevésnek tűnik a több milliárdos évi forgalmukhoz képest), de a következő évben már 24 és fél millió forint. Arra gyanakodhatna a kívülálló, hogy az előző évben mindent mindennel szabálytalanul kompenzáltak vagy ügyesen elrejtették a milliókat. De nem ez történt. A vállalat mostani gazdasági igazgatója szerint egyszerűen számolási hibáról van szó.

Ha büntetnék

Jó néhány ajánlást tett a tárca vezetése a javításra, bár néhány feladat komolysága megkérdőjelezhető. Csak üres szavaknak hat, hogy „törekedni kell a stabil létszám kialakítására". (Örülök, ha kapok embert — jut eszembe egy közértes ismerősöm sóhaja.) Ismétlődően jelentkező leltárkülönbözet esetén vizsgálják meg a boltvezetők alkalmasságát is (ahogyan azt Pappné is tette), javítsák a raktározási körülményeket, tegyék hatékonyabbá az ellenőrzést, legyen szigorúbb és következetesebb a felelősségrevonás. Ez bizony, elkelne. A Belvárosi Közértnél az utóbbi három évben 5—6 esetben került sor pénzelvonásra, fegyelmire, ami még jó aránynak tekinthető. A Vasértnél például, ahol azért bizonyára már csak a vállalat nagyságából adódóan is összegszerűen több volt a leltárhiányok összege, csak két esetben fordult ilyen elő.

A teljes képhez hozzátartozik, hogy várható az anyagi felelősségrevonásra vonatkozó jogszabályok módosítása, de azért emellett is célszerű felülvizsgálni, mekkora is legyen a káló. Az anyagilag nem felelős dolgozók is legyenek érdekeltek abban, hogy hiánymentes legyen a leltár, tehát tűzzenek ki jutalmat arra az esetre, ha „minden stimmel". De lényegi változást az hozna, ha a leltártöbbletet is büntetnék és a hiányt erősebben szankcionálnák.

A meglehetősen bonyolult kép egyik összetevője, hogy abban az esetben, ha a dolgozó teljes vagyonával, tehát nemcsak fizetése vagy annak egy része erejéig felel, többnyire kisebb arányú a leltárhiány. Mert saját magától senki nem szokott lopni. *A vevő megkárosítása ettől még bizony szóba jöhet, de hogy ez a jelenség végleg eltűnjön, annak feltétele — az árubőség és az élénk piaci verseny —, már túlmutat témánk keretein.*

ELEK LENKE

Nigéria külön útjai

Olajrafinériák

Miközben az olajpiacon — részben szezonális okok miatt is — *mérséklődtek* az árak, és ezek hasonló lépésekre késztették a hírek szerint az OPEC-en kívüli termelőket is, ismét *megindult a szervezeten belül már megszokott nyilatkozatháború* az értékesítési fegyelemről és a kvóták betartásáról. Úgy tűnik, hogy az az eltökéltség, amivel a közösen megállapított plafonhoz ragaszkodtak a tagok a téli kemény hónapokban, mérséklődni látszik.

A vádlott ez alkalommal Teherán, kinek a mennyiségi korlátok túllépése mellett társai azt is szemére vetették, hogy *árengedményekkel* próbál újabb vásárlókat vonzani. (A jelek szerint a piacot az újabb sokktól Szaúd-Arábia „önfeláldozó" magatartása menti meg, ki naponta csak 3 millió hordó olajat hoz felszínre a számára hivatalosan allokált 4,35 millióval szemben. A különbség ellenértéke — vélhetően más OPEC-tagok büdzséjét gazdagítja.)

Összekapcsolás

Például Nigériáét. Lagos — persze —, aligha tudja gazdasági gondjait azzal megoldani, hogy (így hírlik) 0,4 millió hordóval *többet* értékesít a számára jóváhagyott mennyiségnél. Az elmúlt héten az ország ismét *kénytelen volt hitelezőitől moratóriumot kérni*. Ez alkalommal másfél évi fizetési szünetről lenne szó, a kamatokat az adós — persze —, rendben fizetné, a felfüggesztés tehát *csak* a tőke törlesztését érintené. Nigéria — természetesen — közben arról igyekszik gondoskodni, hogy óvatosabban bár, de továbbra is importálhasson. A tavaly Brazíliával kötött olajbarter után most Franciaországgal került sor egy összesen 1 milliárd dolláros tranzakció aláírására. A szerződés szerint a francia állami olajvállalat Lagostól *nyersolajat* szerez be, finomítja, eladja, és az ellenértéket *külön számlára írják jóvá*. Ebből fedezik aztán azt a félmilliárd dollár értékű nigériai beszerzést, amely döntően *gyógyszerekből*, abroncsokból, vegyianyagokból és teherautókból áll.

Az ügylet nagysága önmagában is érdekes, méginkább figyelemre méltó azonban a bejelentést kísérő hivatalos kommentár. Lagosban ugyanis egyértelműen úgy nyilatkoztak, hogy a tranzakciót *nem számítják be az OPEC által engedélyezett mennyiségbe, ez a napi 50 ezer barrel tehát a világpiacon többletkínálatot jelent.* (Vélhetően ugyanígy kezelik a korábbi brazil barter keretében szállított olajat is.) Pluszként jelentkezik azonban az importoldal is, legalábbis részben. A kapcsolás ugyanis lehetővé teszi Lagos számára, hogy *növelhesse* behozatalát a terveiben szereplő 3,6 milliárd dollárhoz képest. (Összehasonlításul: 1979-ben az ország még több mint 12 milliárd dollárért importálhatott.)

A nyilatkozatok szerint egyébként nem a francia barter lesz Lagos számára az utolsó, tárgyalások folynak hasonló konstrukcióról olasz, osztrák, nyugat-német és japán vállalatokkal is. Ha ezek a megbeszélések eredményre vezetnek, úgy a világkereskedelemben némi változás azért végbe fog menni. *Egyre inkább azok tudnak majd Nigériának csak eladni, akik hajlandóak onnan a nyersolajat meg is venni.* Ha Lagosban pedig ezeket a mennyiségeket továbbra is többletként tekintik majd az OPEC-plafonhoz képest, úgy *elkerülhetetlen lesz a szabadpiaci árak további lemorzsolódása*, a szervezeten belüli feszültség fokozódása.

Csak 2000-ben

Érdekes fejlemény lesz az is, hogyan szereznek nem OPEC-országok egyre nagyobb hatalmat az olajforgalmazásban. (Valamikor már volt ilyesmi, de akkor nem barternek hívták.) Azok ugyanis, akik a nyersolajat átveszik, részben *tovább fogják azt adni*. Megjelenik tehát egy új „olajtermelő", aki a szükséglete feletti mennyiséget nyilvánvalóan *értékesíti*. Vagyis: tőle is lehet venni. Hogy milyen árért? Függni fog attól, mit tudott „beépíteni" a saját exportárába. Ez a furcsa helyzet pedig még évekig eltarthat, hisz egy — egyébként az OPEC által összehívott — nemzetközi tanácskozáson elhangzott előadás szerint a kőolajtermelők *csak 2000 körül érhetik el mégegyszer azt a jövedelemszintet, amelyet a hetvenes évek második felében élvezhettek.*

Gonda György — Szentgáli Péter

UNESCO-szeminárium

A kutatásról és az irányításról

Tudósítónktól.

Az Egyesült Nemzetek Oktatási, Tudományos és Kulturális Szervezete és a Magyar UNESCO Bizottság között létrejött szerződés keretében, az Építésgazdasági és Szervezési Intézet szervezésében *nemzetközi szeminárium lesz* az alkalmazott kutatás és az innováció irányításáról május 20—22. között a ráckevei volt Savoyai kastélyban. Erről az eseményről tartott tegnap sajtótájékoztatót *dr. Balázs György*, az ÉGSZI igazgatója, és *Havas Judit* osztályvezető.

A nemzetközi rendezvényre *tíz országból* érkező szakemberek azzal a céllal tanácskoznak, hogy előkészítő anyagot állítsanak össze az UNESCO részére,

A meghívottak körét úgy választották ki, hogy a tanácskozáson elhangozzanak a fejlett tőkésországok tapasztalatai az alkalmazott kutatás és az innováció irányításának tapasztalatairól. A szocialista országokból érkező szakemberek előadásai felölelik az innovációs lánc minden elemét, és kapcsolatát a vezetőképzéssel. A fejlődő világ képviselői elmondják, milyen gondok akadályozzák a technika alkalmazását és fejlesztését, milyen segítségre van szükségük az innováció meggyorsításához.

A nemzetközi szeminárium résztvevői kidolgozzák az e témában készülő tanfolyamok tematikai szerkezetét, és azt *ajánlásként továbbítják az UNESCO részére.*

HORIZONT • HORIZONT • HORIZONT

Elbocsátások a Renaultnál

A Renault művek ez év végéig nem egészen 10 ezer fővel csökkenti dolgozóinak számát — közölte a nagy francia állami autógyár szóvivője, válaszolva a szakszervezetek azon aggodalmaira, amelyek szerint a konszern 25 ezer fő elbocsátását tervezi az idei évben. A szóvivő hozzátette, hogy a 10 ezres létszámleépítésre a már meglévő racionalizálási program keretében kerül sor.

Importösztönzés – japán módra

Jó példával jár elöl a tokiói Külkereskedelmi és Ipari Minisztérium (MITI) az import növelése terén: Nakaszone Jaszuhiro miniszterelnök április elején, a japán fogyasztókhoz és termelőkhöz intézett „Vásárolj külföldi árut" felhívását követve, két külföldön gyártott és hivatali használatra szánt autóval lepte meg dolgozóit. A két kocsiért 10 millió jent (40 ezer dollár) fizettek ki.

Dr. Nagy Gábor külügyminiszter-helyettese a szó

Fekete-afrikai tapasztalatok

Dr. Nagy Gábor külügyminiszter-helyettes a közelmúltban külügyi konzultáció céljából utazást tett négy fekete-afrikai országban. Körútja, amely lehetőséget nyújtott arra, hogy értékes eszmecserét folytasson az érintett országok magas szintű vezetőivel, figyelmet érdemlő következtetéseket sugallt számára a kétoldalú kapcsolatok fejlesztése, valamint a térséggel kapcsolatos magyar külpolitika jövője tekintetében. A külügyminiszter-helyettes a fekete-afrikai körútja tapasztalatairól lapunk főszerkesztő-helyettesének, Szászi Józsefnek nyilatkozott.



Dr. Nagy Gábor külügyminiszter-helyettes 1934-ben született Balmazújvárosban. A debreceni tanítóképző elvégzése után az ELTE-n és a Moszkvai Állami Egyetemen történelem szakán tanult. 1959-től 1966-ig a Debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetemen oktatott, majd aspirantúrát végzett. 1969—74-ig az MSZMP KB apparátusában dolgozott. 1974-től 1976-ig a BVT titkára volt Helsinkiben, majd 1976—84. között az MSZMP KB külügyi osztálya vezetőjének egyik helyetteseként dolgozott. 1984. május 1. óta külügyminiszter-helyettes. Az afrikai, ázsiai és latin-amerikai országokkal foglalkozik.

— Tudtommal Ön nem első alkalommal járt Afrikában. Mostani útja során Mozambikot, Kenyát, Tanzániát és Etiópiát kereste föl. Miért éppen ezekre az országokra esett a választás?

— Politikai és gazdasági érdekeink egyaránt megkövetelik, hogy a jövőben nagyobb figyelmet fordítsunk *a fejlődő világ egészére*. A felsorolt fekete-afrikai országok zömével kapcsolataink régi keletűek, voltaképpen a nemzeti függetlenségi mozgalmak megindulásával egyidejűleg alakultak ki és egyre erősödnek. Így például a *mozambiki* FRELIMO-val már a hatvanas évek elejétől kapcsolatban álltunk. Régi eredetűek kontaktusaink *Tanzániával* is. Nem véletlen, hogy ennek az országnak az elnöke több alkalommal is járt nálunk. Hazánk sorrendben a hatodik országként ismerte el Kenya függetlenségét. Mintegy zárójelben jegyzem meg: erre a tényre emlékeztet az, hogy diplomáciai gépkocsijaink rendszáma ma is hatos számmal kezdődik. *Etiópia* Afrika legrégibb független állama. Tartósabb kapcsolataink, amelyek az el nem kötelezettségi mozgalom létrejöttének időszakában alakultak ki, különösen intenzívvé váltak az 1974-es *nemzeti demokratikus forradalom* győzelme óta.

— Igen magas szinten fogadták Önt azokban az országokban, amelyeket felkeresett. Tekinthetjük-e ezt a Magyarország iránt megnyilvánuló érdeklődés bizonyítékának?

— Egyértelmű *igennel* válaszolnék erre a kérdésre. Mint szerte a világon, Magyarország eredményeinek elismerése, országunk tekintélye és megbecsülése itt sem köszönhető a véletlennek. Mind a négy meglátogatott országban *igen nagy az érdeklődés múltunk, mostani helyzetünk, jövőbeni törekvéseink iránt*. Mozambik és Etiópia hatalmon levő pártjainak küldöttségei részt vettek az MSZMP XIII. kongresszusán, az Etiópi Dolgozók Pártjának képviselője fel is szólalt. A XIII. kongresszus munkáját valamennyi tárgyalópartnerünk nagy figyelemmel követte, a kongreszszus munkáját, határozatait jól ismerik. Példamutatónak tartják a kongresszust, mint olyan országos fórumot, amely nyíltan, *őszintén* foglalkozott hazánk gazdasági, politikai helyzetével, feladataival, gondjaival. Igen elismerően szóltak az MSZMP munkastílusáról. Mindenhol igényként merült fel a szocializmus építése magyar gyakorlatának *minél teljesebb megismerése*.

A meglátogatott *szocialista orientációjú* országokban elsősorban a szocialista tulajdonviszonyok megteremtése, a szocializmus politikai intézményrendszerének létrehozása, a mezőgazdaság kollektivizálása, a gazdaságpolitika alakítása és irányítási rendszerünk fejlesztése terén szerzett tapasztalataink álltak az érdeklődés középpontjában.

Az általam felkeresett fekete-afrikai országok többsége szocialista orientációjú. Ezekben az országokban különösen nagyra becsülik azt, hogy hazánk megtalálta a kivezető utat a szocializmus építése során elkövetett *hibákból*, és mindenkor figyelembe veszi a szocializmus építésének általános törvényszerűségeit és nemzeti sajátosságait. Mind a négy országban elismerőleg méltatták a Magyar Népköztársaság *külpolitikai törekvéseit*, aktivitását, amely megítélésük szerint kedvezően befolyásolja, erősíti az afrikai országok pozícióit a nemzetközi küzdőtéren.

— A fekete-afrikai látogatásról kiadott közleményt olvasva feltűnt, milyen magas szinten fogadták Önt Kenyában, ahol Daniel Arap Moi köztársasági elnökkel is tárgyalt. Milyen következtetések adódnak ebből a kenyai gesztusból a magyar külpolitikai tervezés számára?

— Kenya Afrika egyik *kiegyensúlyozott, stabil országa*, amelynek gazdasága eredményesen fejlődik. Kenya — kialakult kapcsolatrendszere bővítését tartva szem előtt — az utóbbi években kiegyensúlyozott kapcsolatokra törekedve, gazdasági és politikai gesztusokat tett a szocialista országok egyike, másika felé. Hazánk eredményei elismerésnek örvendenek Kenyában. Erről *Moi* elnök is szólt, aki kifejezte országa készségét kapcsolataink bővítésére, elmélyítésére. Meggyőződésünk, hogy *lehetséges az előrehaladás, főként gazdasági együttműködésünkben*.

— Etiópia — az ország forradalma, az etióp—szomáliai konfliktus, a szakadárok tevékenysége és újabban a súlyos aszály okozta éhínség következtében — évek óta szinte napi rendszerességgel szerepel a híradásokban. Milyennek ítéli meg látogatása nyomán a szocialista Etiópia bel- és külpolitikai helyzetét?

— Etiópia a világ egyik *legkevésbé fejlett* országa. A nemzeti demokratikus forradalomnak évezredes elmaradást kell leküzdenie. Az elmúlt évtizedben ezen a téren számottevő eredményeket értek el. Az országnak azonban *változatlanul súlyos problémái vannak*, hiszen Etiópia korábban is hagyományos terepe volt az éhezésnek. A mostani *aszály* nagy csapást mért erre az országra. A világ államainak többsége — köztük hazánk és a többi szocialista ország — nemcsak együttérez Etiópiával, hanem erőfeszítéseket is tesz az éhezés enyhítéséért és mielőbbi felszámolásáért.

A másik, nem kevésbé súlyos gondot *a nemzeti szuverenitás megszilárdításának útjában álló akadályok* jelentik. Kétségtelen, hogy a nemzetiségi kérdés rendezetlensége a belpolitika egész területén érezteti hatását. E két probléma *egyidejű megoldása* nagy erőfeszítést követel.

Etiópia egyfajta *jelképe az afrikai egység* megőrzésének. Az ország külpolitikai aktivitása elsősorban a kontinensen érzékelhető. Nem véletlen, hogy 1983-ban *Mengisztu Hailé Mariam* etióp államfő lett a soros elnöke a sok nehézséggel küzdő, de jelentős eredményeket is felmutató Afrikai Egységszervezetnek, amely azutóbbi időben fokozott figyelmet fordít az afrikaközi gazdasági együttműködésre, a kontinens olyan sajátos problémáira, mint az aszály okozta éhínség vagy a sivatagosodás. E kelet-afrikai országnak megítélésünk szerint mindenekelőtt *békére, nyugalomra, biztonságos külső körülményekre* van szüksége. Figyelmet érdemel, hogy a rendezett *etióp—kenyai* viszony mellett Addisz Abeba korrekt kapcsolatokra törekszik az új *szudáni* vezetéssel. Hasonlóképpen *Szomáliával* is, amely korábban fegyveres támadást intézett Etiópia ellen.

— A felkeresett országok zöme gazdasági nehézségek időszakát éli át. Közvéleményünk általában kevéssé tájékozott e térség országaival kialakított gazdasági kapcsolatainak jellegéről. Mit tehetnek a szocialista országok e fekete-afrikai gondok enyhítéséért? Van-e mód ugyanakkor kölcsönösen előnyös gazdasági együttműködés kialakítására és fejlesztésére ezekkel az államokkal?

— Általános tapasztalatunk, hogy ezek az országok a gyakorlati együttműködés elmélyítését szorgalmazzák, és segélyigényeik megfogalmazása közben egyre inkább *tisztában vannak lehetőségeink korlátaival*. Úgy tűnik, hogy a fejlődő világ *sajátosságaihoz* alkalmazkodó munkával még e súlyos gazdasági gondokkal küszködő országokkal is *bővíthetjük a kölcsönösen előnyös gazdasági kapcsolatokat*. Fokozottabban kell feltárnunk az olyan együttműködési formákat, amelyek összhangban vannak országunk *külgazdasági* érdekeivel. (Ilyen például a kooperációs együttműködés, a koordináltabb szakértőkiküldés, az igények szerinti helyszíni tanácsadás, a szakemberképzés segítése, tanulmányi delegációk fogadása stb.)

Most néhány szóban a gazdasági kapcsolatok konkrét kérdéseiről. Mozambik például szorgalmazza az autóbusz-összeszerelésében való együttműködésünk fenntartását. Készek vagyunk a bankközi kapcsolatok kialakítására ezzel az országgal, *gazdasági vegyes bizottság* ülését készítjük elő, és hasznosnak tartjuk szakértői tárgyalások megkezdését az együttműködés továbbfejlesztésének konkrét lehetőségeiről. Kenyában partnereink javasolták *közös vállalatok létrehozását*, elsősorban az elektrotechnika, az elektronika, valamint a gyógyszergyártás területén. Műszaki-tudományos munkaterv aláírása is szóba került és vendéglátóink kérték, hogy hazánk *növelje a felajánlott ösztöndíjak számát*. Tanzánia kormányközi vegyes bizottság létrehozását szorgalmazta a gazdasági kapcsolatok koordinálására. A kelet-afrikai ország vezetői méltatták a rövidesen elkészülő *Tungsram* izzó- és fénycsőgyár jelentőségét, magyar részvétellel újabb létesítmények megvalósítását javasolták, köztük a közúti szállítás fejlesztésében való közreműködésünket. Itteni tárgyalásaink során kifejtettem, hogy a *függő pénzügyi kérdések rendezése* kedvező alapot teremthet gazdasági együttműködésünk továbbfejlesztése számára. Az etióp vezetők méltatták kétoldalú gazdasági kapcsolataink, a kormányunk által nyújtott *folyamatos támogatás* jelentőségét. Etiópia egyike azoknak a fekete-afrikai országoknak, amelyeknek — lehetőségeinkhez mérten — a legtöbb segélyt nyújtjuk. A szakemberképzés és a szakemberek kiküldése terén is az első helyek egyikét foglalja el ez az ország.

Elmondhatjuk, hogy a szocialista orientációjú fekete-afrikai országokban *erőteljes az igény gazdasági együttműködésünknek politikai kapcsolataink szellemében történő fejlesztésére*. Mi a magunk részéről úgy látjuk, hogy fokozottabban kell keresnünk azokat a *viszonylag kevesebb anyagi ráfordítást igénylő*, de ugyanakkor hatékony együttműködési formákat, amelyek partnereink számára is gyümölcsözőek lehetnek.

— Köszönöm a beszélgetést.

Választási nagygyűlések

A demokrácia feltétele a társadalom tagjainak egyenjogúsága

(Folytatás az 1. oldalról)

Most, a jelölések időszakában gyakran tették fel a kérdést: van-e tekintélye a képviselőknek. Szerintem minden embernek van kisebb-nagyobb mértékben, de azt tartom jónak, ha egy embernek nem azért van tekintélye, mert képviselő, hanem azért képviselő, mert kiérdemelte az emberek bizalmát, azaz volt és van tekintélye — mondotta befejezésül Sarlós István.

Sarlós István beszéde után a nagygyűlés résztvevői közül többen kértek szót. Elsőként *Bíró Imre* római katolikus kanonok, a Hazafias Népfront országos listáján szereplő képviselőjelölt szólalt fel.

Szombathelyen még megtalálhatók a régi Savaria emlékei. Gondos kezek, a várost szerető emberek és az egész ország figyelme óvja, vigyázza az egykori templom maradványait és a híres Borostyánkő út máig ép részeit. A római nép története azt példázza: amikor élt az igazi, társadalmi összefogást biztosító demokrácia, győzni tudott. De vesztésre fordult sorsa, mihelyt megoszlás támadt, hátrányos megkülönböztetéssel szétválasztották az embereket egymástól.

Biró Imre kiemelte: a mi népünk legújabb történelmének nagyszerű vívmánya az a társadalmi szövetség, mely egy emberöltő óta összeköti a magyarságot. Korábban a megkülönböztetés jeleként fogták fel a vallási hovatartozást. Ma Magyarországon békében élnek a vallások és felekezetek egymással. Köszönhetjük ezt annak, hogy felismerték a társadalmi érdeket, mely közös és egyformán fűz minket népünkhöz. Van ugyan, aki éppen vallási okokra hivatkozva szítana szembenállást, de az evangélium gondolata, amit az áldott emlékű XXIII. János pápa fogalmazott meg minden jóakaratú ember számára: ne azt keressük, ami szétválaszt, hanem ami összeköt minket egymással.

Valamennyien emlékezünk még arra, amikor 8 évvel ezelőtt Kádár János találkozott VI. Pál pápával. Világraszóló esemény volt ez, a magyar valóság elismerése és elfogadása. A párbeszédről beszélgettek, mely társadalmi kötelesség korunkban. Elmondták alapelveit is: tiszteletben tartani egymás felfogását, ideológiai és vallási különbségeit és vállalni az együttműködést vele a közösség felvirágoztatása érdekében.

Felszólalt még a nagygyűlésen *Rujsz Lászlóné*, a szombathelyi Sávária Cipőgyár főosztályvezetője, a megye 3. számú választókerületének országgyűlési képviselőjelöltje, *dr. Marosfalvi Ferenc* főorvos, a celldömölki városi népfrontbizottság elnöke, *Rege Attila*, a Lakástextil Vállalat Kőszegi Posztó- és Nemezgyárának művezetője, a megye 6. számú választókerületének országgyűlési képviselőjelöltje, valamint *Németh Gyuláné*, a Számítástechnikai és Ügyvitelszervező Vállalat programozója, Szombathely város tanácstagjelöltje.

A nagygyűlés Mészáros Imre zárszavával fejeződött be.

Péter János beszéde Szekszárdon

Választási nagygyűlést tartottak pénteken Szekszárdon, a Babits Mihály Művelődési Központ színháztermében. Az eseményen részt vevő szekszárdi dolgozókat, valamint Tolna megye országgyűlési képviselőjelöltjeit *Varjas Jánost*, a Hazafias Népfront megyei bizottságának titkára köszöntötte, majd *Péter János*, az országgyűlés alelnöke mondott beszédet.

— A megemlékezés történelmi évfordulókról nem öncélú esemény, hanem a tanulságok alkalmazása jelenünkre és jövőnkre: helyzetünk javítására — hangsúlyozta egyebek között *Péter János*. — Negyven évvel ezelőtt ért véget a második világháború. Négy évtizede van béke Európában. Az európai béke tanulságait ki kell terjeszteni más földrészekre is, hiszen míg Európa országai békés viszonyok között élnek, más földrészeken esztelen háborúk dúlnak. E béke tanulságait a fegyverkezési versenyben is meg kell szívlelni.

Európa országai azt már megtanulták, hogy *a háborút emberek csinálják és az emberek meg is akadályozhatják*. De azt nem tanulták meg, hogy a nemzetközi feszültségeket és a fegyverkezési versenyeket is emberek csinálják, s az emberek meg is akadályozhatják. A háborúkat *már nem tekintjük elkerülhetetlen, végzetszerű eseménynek*. A fegyverkezési versenyekkel azonban — amelyek a népek anyagi és szellemi erőinek felmérhetetlen mennyiségét emésztik fel —, úgy vagyunk, mintha azok elkerülhetetlenül végzetszerűek lennének.

A történelem során az új fegyverek felhalmozásai mindig háborúkhoz vezettek. Most azonban olyan *új fegyverek vannak a hatalmak birtokában*, amelyek elkerülhetetlen követelménnyé teszik a háborúk végleges kiküszöbölését. A szocialista országok, elsősorban a *Szovjetunió* képviselői ezt felismerve terjesztették az *Egyesült Nemzetek Szervezete* elé az általános és teljes leszerelésre vonatkozó javaslatot.

A nukleáris háború veszélyének idején *alapvetően meg kell változtatni az emberek felfogását a háborúról és fegyverkezésről*. Változtatni kell az országok egymáshoz való viszonyán is: amíg az országok egymástól féltik és fegyverrel akarják védeni saját biztonságukat, addig elkerülhetetlenül új és új fegyverek felfedezésén dolgoznak az erre specializálódott tudósok. Ma el kell oda jutnunk, hogy saját biztonságunkat és a népek közös biztonságát is kölcsönös egymástól függésben, *az együttműködésben* lássuk. Amilyen mértékig tudatossá válik ez a felismerés, az emberi elmék legjobbjai oly mértékig kutatják, hogy mivel lehet mélyíteni a különböző rendszerű országok kölcsönös függését és együttműködését.

Az ilyen, kölcsönös bizalmat jelentő kapcsolatokat csak *személyes találkozók* hozhatják létre. Az ilyen találkozók kedvező következményei azonban nem gyorsan és nem rövid idő alatt mutatkoznak meg. A két német állam például 1949-ben jött létre, s kapcsolataik normalizálódásához két évtized tárgyalásaira volt szükség. *A mai világhelyzet fő ügye a Szovjetunió és az Egyesült Államok kapcsolatainak a normalizálása. A világ népei nagy várakozással tekintenek a szovjet—amerikai közös találkozókra* — húzta alá az országgyűlés alelnöke, majd a békés együttélés helyi példáját említette, mondván: *Tolna* megye lakosságának összetétele az évszázadok történelmi viharai következtében rendkívül sokrétű. Vannak a magyarok mellett *törökök, németek, bukovinai, erdélyi székelyek, horvátok, szerbek*. Jó békében élnek együtt.

— Az a meggyőződésünk, hogy *a nemzetközi viszonyok megjavíthatóak* és a mi kül- és belpolitikánk.

A szekszárdi nagygyűlésen felszólalt *Triber Géza*, a Tolna megyei Tanács dolgozója, a megyei KISZ-bizottság tagja, *Péter Szigfrid*, az MSZMP Tolna megyei Pártbizottságának első titkára *Gál Istvánné*, a Tolna megyei Textiltisztító és Ruházati Vállalat igazgatója és *Horváth Endre*, az MTG Automatika Művek szekszárdi gyárának igazgatója.

Harangöntő nélkül nincs harangszó

Kihaló szakmák?

A definíció így szól: kézműves minden olyan tevékenység, melyben a munkafolyamatok zöme kézi munkát igényel, a gépi munkavégzés *csak kisegítő jellegű*. A kézművestermék magában kell hogy hordja az eredeti hagyományokon alapuló szakmai tudást, a forma és a kivitelezés összhangját.

S pont e ritka mesterségek jövőjével bánjunk mostohán? Az egybehangzó tiltakozás az esztergomi konferencián csendült fel, amikor jó kétszázan — nemcsak az iparosok, hanem a Művelődési és Ipari Minisztérium képviselői — a megoldáson törték a fejüket. A KIOSZ szervezte ezt a konferenciát, azt akarta: *ne sikkadjanak el a vélemények, végre szemtől-szembe mondják ki, mire kell vigyázni, mit kell őrizni, mit lehet veszendőbe hagyni.*

Bakos Lászlóval, a KIOSZ főosztályvezetőjével vettük sorba, hol vannak szakember-utánpótlási problémák. Az egyik csoportba vettük azokat a hiányszakmákat, amelyek a szolgáltatás, javítás területén jelentkeznek, a másikban azokat taglaltuk, amelyek utánpótlás szempontjából vannak veszélyeztetve, végül a művészi-népi szakmáknál kötöttünk ki. Vagyis a kört igencsak bővítettük, tágítottuk. Mert nincsen abban semmi lírai, ha például a cipészszakmáról beszélünk, márpedig beszélnünk kell erről. Körülbelül *kétezer iparos őzi* e mesterséget, fele nyugdíj mellett tevékenykedik, a többiek pedig kezdenek kiöregedni. Ami ettől is lehangolóbb: mindössze egy tucat tanulójuk van. És szinte hajszálnyira ugyanezt mondhatnánk el a férfiszabókról.

Elromlott a hegedű, az orgona — s nem volt, aki megjavítsa. Akkor rohantak az idős hangszerjavítókhoz, s ígérték, kapnak a KIOSZ-tól társadalmi ösztöndíjat — a mester és a tanuló is —, csak tanítsanak. Ennek már jó pár éve. S bizony, *az utolsó órában* kaptak észhez — hiszen a hangszerjavítást a szakmai jegyzékből törölték —, ha még kicsit késnek, nem lett volna kitől ellesni a fortélyokat és a tudnivalókat.

Annak idején a KIOSZ egy híján húsz olyan szakmát jelölt meg, amit — nehogy elsorvadjon — *„saját zsebből"* kezdett támogatni. Köztük a cipészeket, a látszerészeket, a bádógosokat. Csakhogy ezzel a cseppnyi segítséggel nem lehetett megállítani a leépülés folyamatát, csak lassítani.

Nem sokkal később megkondította a harangot a Kisipari Kézműves Tanács. Amint szerte nézett az országban, fájdalmasan látta, kihalnak a régi mesterségek. A legutóbbi számbavétel szerint már nincs kemenceépítő, patkolókovács, teknővájó, pásztorkalap- vagy pipakészítő. Persze, ez még nem jelent tragédiát, talán elég, ha emléküket megőrzi a Néprajzi Múzeum. De vajon szabad-e ugyanerre a sorsra hagyni az aranyozókat, a bognárokat, a timárokat, a csizmadiákat, a szíjgyártókat, a tetőfedőket, a nádszövetkészítőket vagy a rézműveseket?

A listára *harmincöt* kritikus helyzetben levő mesterség került. Nyilván vannak, akik legyintenek: *miért kell ebből ügyet csinálni?* Mégis, azoknak van igazuk, akik azt mondják: *mentsük a menthetőt.* Kinek kell bizonyítani, hogy szükség van az igényes szalonmunkára, no meg bőven vannak, akik testi adottságaik miatt kénytelenek méretre csináltatni a holmijaikat? És a cipőt javítani, sarkalni kell, *nem lehet félredobni*, ha meghibásodott. A békásmegyeri lakótelepen *három* cipész dolgozik — hogy milyen rossz ez az arány, azt legjobban a lakosság tudja. Bocskoros pedig csupán egy van, Mohácson, legnagyobb megrendelői *a népi együttesek.* Most a fiát tanítja a szakmára...

Harangkészítő és orgonajavítóból *két* iparos van az országban. Ez már, mint téma, átcsap a műemlékvédelemhez. Majdnem kilencezer műemléket tartunk nyilván — javításukat a műemlékfelügyelőség emberei *nem bírják* szusszal. Restauráláshoz gyakran hívják a kisiparosokat, a fehér kötényes kőműveseket, a templomfestőket, az aranyozókat. Nem szabad belelépni abba a csapdába, hogy a szobafestő-mázolóból túl sokan vannak, s ezért korlátozzák a felvehető szakmunkások létszámát. Külön kellene elbírálni az ilyen eseteket; aki díszítő-festőt nevel, mentesüljön a kötöttségektől. S akkor még nem beszéltünk a *díszműkovácsokról*, lakatosokról, bádogosokról, épületszobrászokról. Sőt ide sorolhatók a nádtetősök is — mi lesz a skanzenekkel, a népi parasztházakkal nélkülük?

Hát a könyvkötők? *Váci György* csodálatos munkái vándorkiállításban járják az országot, *Tolnai* mester pedig a restaurálásban a legképzettebb. Maga ajánlotta a konferencián is: besegít a képzésbe, rendelkezésre bocsátja méregdrága berendezéseit — *csak ne menjenek tönkre becses könyveink.*

Olyan naiv senki sem lehet, hogy felvetné a kérdést: *miért nincs* a szakmunkásképzésben népi szakma? Központilag még így is túlaprózott a képzés, de ez nem jelenti azt, hogy ugyanez érvényes a kisiparosokra is. Ami ott sok, az itt kevés. Mert el ne tűnjenek a fazekasok, a busóálarcosok, a csipkeverők, a népi hímzők, a kékfestők, az ötvösök, a szűrszabók, a szíjgyártók. Sőt, engedjék be őket az iskolába, hadd vezessenek szakköröket; így előbb-utóbb megtalálják azokat a diákokat, akiknek kezük és szívük van a népi hagyományok ápolásához.

Cseszák Gyöngyi

Egy hét a világgazdaságban

Az embargó után

Az elmúlt héten a nemzetközi pénzpiacokon a dollár kis mértékben gyengült a vezető nyugati valutákhoz képest. Az amerikai valuta csekély erővesztése kamatleszállítási hullámot indított el: többek között Olaszország, Franciaország és Belgium vezető bankjai hajtottak végre kamatcsökkentő intézkedéseket. A hét második felében a dollár 1,25 angol fonttal, 3,10 nyugatnémet márkával, 9,47 francia frankkal, 21,82 osztrák schillinggel és 2,60 svájci frankkal volt egyenlő. Nem változott számottevően az arany ára, egy uncia 320 dollárral volt egyenlő.

A világ legtöbb országában az elmúlt héten *elítélték* az Egyesült Államok Nicaragua ellen május 7-én bevezetett gazdasági embargós intézkedéseit. A világ „allergiás" lett a politikai indíttatású gazdasági szankciókra, hiszen az elmúlt esztendők ilyen jellegű példái bebizonyították, hogy a gazdasági embargó soha nem éri el célját, s ráadásul újabb zavarokat idéz elő a világkereskedelemben.

A SELA felhívása

A Latin-amerikai Gazdasági Szervezet (SELA) az elmúlt héten az embargós döntés *visszavonására* szólította fel az USÁ-t és egyúttal javaslatot készít Nicaragua gazdasági és műszaki segélyezésére. A 24 latin-amerikai államot tömörítő szervezet *támogatásáról biztosította* Nicaraguát a GATT tanácsülésén, ahol az amerikai embargó lesz a fő téma. Érdemes megemlíteni, hogy elítélték az embargót azok a nyugat-európai országok is, amelyeket a nicaraguai elnök az elmúlt héten meglátogatott. Washington döntése kétségtelenül *átmeneti zavarokat* idézhet elő a viszonylag gyenge lábakon álló nicaraguai gazdaságban. Ismeretes, hogy az ország *termelőeszközeinek* és *infrastrukturális berendezéseinek* 90 százaléka amerikai gyártmány, ezek alkatrész utánpótlása tehát most nem biztosított. A managuai kormány döntése értelmében hamarosan megkezdődik az alkatrészek hazai előállítása, illetve ezek beszerzése más forrásokból. Átmeneti zavarok várhatók a közép-amerikai ország *kivitelében* is, bár az exportban az elmúlt években jelentősen csökkent az USA szerepe. (Nicaragua 1979-ben 250, tavaly pedig 58 millió dollár értékben exportált az USA-ba, az onnan származó behozatala 1984-ben 112 millió dollár volt.) A legfontosabb exportcikkek — hús, halkészítmények, banán, kávé, cukor és gyapot — számára *új piacokat kell találni*, amit a kormány azzal is igyekszik elősegíteni, hogy a múlt héten leszállította ezen termékek exportárait. Ugyancsak a kivitel élénkítését szolgálja a bevezetett élelmiszeradagolás.

Miután Nicaragua elvesztette legfontosabb exportpiacát, s így átmenetileg *csökkent* jövedelemtermelő képessége, fokozódnak a fizetési nehézségek, lassul az adósságok törlesztése. Becslések szerint az ország bruttó adósságállománya eléri a 3,5 milliárd dollárt. Szakértők véleménye szerint az embargó nem fogja szétzilálni a gazdaságot, mert a kereskedelem átrendezése biztosítja a talponmaradást. Managua gazdaságában és külkereskedelmében a keletkezett űrt más országok (vevők és szállítók) töltik majd be: a nyersanyagokat a latin-amerikai, a gépeket és berendezéseket pedig a nyugat-európai államok szállítják majd Nicaraguának. Néhány hét alatt két kereskedelmi és gazdasági megállapodás jött létre a Szovjetunióval, amely az együttműködés fokozását és a külkereskedelmi forgalom növelését irányozza elő.

Az embargó *súlyos károkat* okoz a Nicaraguával kapcsolatban lévő amerikai vállalatoknak. A hajóstársaságok mintegy 20, az exportőrcégek pedig közel 100 millió dollár forgalomkieséssel számolhatnak. Nem kétséges, hogy az amerikai embargó olyan *kétélű fegyver*, amely a nemzetközi munkamegosztás mai fejlettségi szintjén nem vezethet „eredményre", s az átmeneti nehézségeket a célbavett ország gazdasági kapcsolatainak átrendezésével viszonylag rövid idő alatt leküzdheti.

Brit bejelentés

Az elmúlt héten Londonban bejelentették, hogy a kormány a jövő évben a reprivatizálási program keretében — magánkézbe adja a 100 ezer dolgozót foglalkoztató állami gázszolgáltató vállalatot, a British Gas Corporationt. Az évi hat és fél milliárd font forgalmat lebonyolító nyereséges vállalat kiárusítása a tervek szerint *a világ eddigi legnagyobb részvényeladási ügylete lesz.* A cég értéke meghaladja a 6 milliárd fontot.

A gázszolgáltató vállalat reprivatizálásától a kormány azt várja, hogy javul majd a szolgáltatások minősége és a gazdálkodás hatékonysága. A British Gas tervezett kiárusítása beilleszkedik abba a kormányprogramba, amely az állami részesedés csökkentését irányozza elő a gazdasági szférában. Eddig a Jaguar autóipari, a British Telecom távközlési cég reprivatizálására került sor a program keretében.

Gonda György — Szentgáli Péter

Az Állami Fejlesztési Bank kötvényárfolyamai

Érvényben: 1985. április 22-től

A kötvény megnevezése	Éves kamatozás százalékban	A kamatfizetés időpontja	Lejárati idő	A kibocsátás összege mFt	Árfolyam a névérték százalékában VÉTEL*	ELADÁS	Változás az előző héthez képest
GAZDALKODÓ SZERVEZETEK ÁLTAL VÁSÁROLHATÓ KÖTVÉNYEK:							
COMPORGAN	14—15	III. 31.	1989—93.	100	bizományba	100,0	—
SZÜV	15	X. 15.	1990.	55	bizományba	n. k.	—
MKB-Vörös Csillag MGTSZ	12	XII. 10.	1991.	180	bizományba	100,0	—
Szegedi ált. telefon	11,5	III. 31.	1998.	27	bizományba	90,0	—
ÁFB—OKGT gáz	11,5	III. 31.	1993.	400	bizományba	90,0	—
Építőipari Innov. Alap	11,25	XII. 20.	1990.	50	bizományba	n. k.	—
AGRIT	13	VI. 30.	1992.	100	—	100,0	—
MAGANSZEMÉLYEK ÁLTAL VÁSÁROLHATÓ KÖTVÉNYEK:							
Pest m. Iparcikk Ker. V.	11	III. 31.	1991.	20	100,0	102,0	—
SKALA	11	V. 31.	1991.	136	109,0	111,0	+0,5
PIERT	11	VI. 30.	1991.	50	106,5	108,5	+1
Somogy Ker. V.	11	VII. 1.	1991.	25	106,5	108,5	—
Borsod Iparcikk Ker. V.	11	IX. 1.	1988.	30	106,5	108,5	—
KONZUM Áruház V.	11	IX. 30.	1991.	30	106,5	108,5	—
Pest m. Ruházati Ker. V. Győr-Sopron m.	11	XI. 20.	1991.	20	104,5	106,5	+0,5
Ruházati Ker. V.	11	XI. 20.	1991.	15	104,5	106,5	+0,5
AMFORA Ker. V.	11	XI. 30.	1991.	30	103,5	105,5	+1,5
PANNONKER	11	XII. 10.	1991.	15	103,5	105,5	—
Bp. Harisnyagyár	11	XII. 10.	1991.	40	103,5	105,5	—
DOMUS	11	XII. 10.	1990.	20	102,0	104,0	+1
CENTRUM Áruház Vállalat	11	XII. 15.	1991.	50	103,5	105,5	—
Fehérvár Áruház	11	XII. 17.	1990.	30	102,5	104,5	+0,5
Alföldi TÜZÉP	11	XII. 18.	1989.	39	102,0	104,0	+2
Szolnoki Városi Tanács	11	XII. 20.	1992.	6,3	102,5	104,5	+0,5
ARRABONA	11	I 15.	1992.	20	102,0	104,0	+0,5
IDEAL Ker. V. Szolnok	11	II. 15.	1993.	10	101,0	105,0	—
Vásárosnaményi gázkötvény	11	III. 1.	1992.	10	100,5	103,5	—
DÉLKER	11	III. 20.	1991.	40	99,0	101,0	+1
PIERT I—II.	11	IV. 11.	1992.	50	99,0	101,0	+1
METEOR Debrecen	11	IV. 15.	1992.	15	100,0	101,0	—
Szentendre Városi Tanács	11	IV. 20.	1991.	7,2	100,0	101,5	—
SKÁLA II.	11	V. 6.	1992.	150	98,0	100,0	—
SKÁLA III.	11	V. 15.	1992.	150	98,0	100,0	—
Császári MGTSZ	10	III. 15.	1992.	15	94,0	96,0	—
KUNÉP	10	VII. 1.	1989.	30	100,5	102,5	—
Nagyrédei MGTSZ	9	III. 1.	1988.	10	93,0	95,0	—
Lakossági gázkötvény	7,5—9		1992. 1988	79	82—88,0	84— 90,0	—
Kommunális kötvények	5,5—7		—89.	32	89—99,0	91— 101,0	—

• A vételi áron a bank a kötvényeket megvásárolja.

Megkérdeztük

Voltak vevők Pozsonyban?

A héten befejeződött pozsonyi Vevők vagyunk kiállításról kérdeztük *Meixner Mihályt*, a *Ferrovill* Kereskedelmi Vállalat igazgatóhelyettesét. Miben különbözött ez a kiállítás az eddigi, immár évtizedes múltra visszatekintő termeltetési bemutatóktól?

— Először is talán a nevet kell módosítanunk, mert Pozsonyban nem Vevők vagyunk címen szerepeltünk. Az volt a szlogenünk, hogy *Legyen a partnerünk exportban, importban.*

— *Az Interpress által rendezett bemutatónak a Ferrovill volt a gesztora. Mit jelentett ez?*

— Mi fogtuk össze a 800 termék bemutatását, amelyek között nemcsak azt állítottuk ki, amire vevők lennénk, hanem azokat is, amelyeket cserébe tudunk adni.

— *Önökkel együtt 13 vállalat szerepelt Pozsonyban. Hogyan tudná röviden megvonni a bemutatkozás gyorsmérlegét?*

— Több millió forint értékű áru esetleges szállításáról tárgyaltunk. Valószínűleg lehetőség nyílik 5 millió forint értékű zománcozott edény importálására. Mi, nem ennek cseréjében, de valószínűleg exportálni tudunk Csehszlovákiába kis kerti traktorokat.

— *Szerepelt már külföldön a Vevők vagyunk — például Prágában, Varsóban. Bukarestben. Miben különbözött ettől a pozsonyi?*

— Ez alapult először a *kishatármenti* forgalmon. Lehet, hogy véleményemet elfogultnak tartja, de el kell mondanom: sikeresnek érzem a kiállítást.

— elek —

MI, HOL OLCSÓBB?

Blézer, szandál, mosógép

A CENTRUM HÉTFŐ akció keretén belül a következő cikkek vásárolhatók 20 százalékos árengedménnyel: a Csepel Áruházban egyes női felső kötött áruk, a Kálvin téri Áruházban porcelán és kerámia áruk, a Corvinban gyermek kötöttáruk és gyermek fehérneműk, a Lottóban női blúzok, szoknyák, a Budai Lottóban komoly és könnyűzenei hanglemezek 30 forinttól 250 forintig és műsoros kazetták 120 forinttól 220 forintig — tőkés import kivételével. A Kőbányai Centrum Áruház egyes fürdőruhákat kínál olcsóbban, a dabasi Mini Centrum blézereket 1550 forinttól 1590 forintig, az Otthon Áruház tányérokat, csillárokat, a Divatcsarnok pedig férfi és kamasz szövet nadrágokat és fiú ingeket. A Luxus Áruház egyes belföldi férfi ingeknek, a Csillag egyes belföldi női kötöttáruknak és a Verseny ugyancsak egyes belföldi férfi kötöttáruknak mérsékelte az árát. A Textilházban maradék méteráruk, az Újpesti Áruházban Duralex poharak 25 forinttól 49 forintig, az Óbudai Áruházban strandtáskák 100 forinttól 700 forintig kaphatók. Az Úttörő Áruház NDK tornacipőkkel, tornapapucsokkal, a Centrum-Compack Raktáráruház háztartási műanyag árukkal várja a vásárlókat a Centrum Hétfőn.

A BUDAI LOTTÓ ÁRUHÁZBAN május 25-ig különböző játékokat 30 százalékos árengedménnyel lehet vásárolni. Nyitvatartás: Csütörtökön 9 órától 19 óráig, szombaton 8-tól 19 óráig, a többi napokon pedig 9-től 18 óráig.

A GT ÁRUHÁZ márkás farmernadrág árát 850 forintról 475-re, a 370 forintos bakfis ruha árát 300-ra és a bakfis kosztümét 1250-ről 900 forintra csökkentette — amíg a készlet tart.

AZ ALKALMI ÁRUHÁZAK ajánlata a következő: női overál 620 forint helyett 320-ért, férfi szélzseki 720 helyett 398-ért, kamasz dzseki 400 forintért, férfi pólók 129 forinttól 148-ig, gyermek pólók 40 forinttól 79 forintig. A fentiek a József krt. 13. szám alatti boltban kaphatók. A Dohány utca 58. szám alatti üzletben fiú szandál (31-től 40-es méretig) 151 forinttól 183-ig, gyermek tréning öltöny 247 forinttól 324-ig, férfi póló 245 helyett 156-ért, férfi alsónadrág 58 forint helyett 40 forintért, valamint női szandál 186 forinttól 387 forintig kapható. A III., Szentendrei út 12-ben és a VIII., Népszínház u. 25-ben pedig textil felsőrészű női cipő 260 forint helyett 169-ért várja a vásárlókat. A kedvezményes kiárusítás a készletek mennyiségétől függ.

A RAVILL BUDAÖRSI RAKTÁRHÁZ parkolójában május 20-tól 31-ig műszaki és szépséghibás hűtőszekrények, mosógépek, villanytűzhelyek, villanyboylerek — műszaki állapotuktól függően — átlagosan 30-50 százalékos engedménnyel kaphatók. Cím: Budaörs, Marx Károly u. 145., megközelíthető a Móricz Zsigmond körtérről a 40-es autóbusszal. Nyitva: hétfőtől szombatig 8 órától 15 óráig.

Fiatal pedagógusok országos tanácskozása

Szombaton a KISZ Központi Bizottságának székházában tartották a fiatal pedagógusok országos tanácskozását, amelyet a KISZ KB kezdeményezésére a Művelődési Minisztérium, a KISZ központi vezetősége szervezett. *Köpf Lszlóné*, a KISZ KB titkára köszöntötte a magyar pedagógustársadalom fiatal képviselőit: 250 óvónőt, tanítót és tanárt, s hangsúlyozta: a fiatal pedagógusok jelentik a közoktatás korszerűsítésének derékhadát. Döntő többségük cselekvőkész, és megfelelő munkafeltételeket, bizalmat és ösztönzést vár hivatásának teljesítéséhez.

Köpeczi Béla művelődési miniszter megnyitó beszédében rámutatott, hogy a 170 ezer pedagógus egyharmada 30, fele 40 éven aluli. Ők még az ezredfordulón is tanítanak, fél évszázadon át szinte meghatározzák a szakképzettség, a műveltség alakulását. Ez a pedagógusréteg egyébként jobban érzékeli a társadalmi változásokat, problémákat, mint az idősebbek. A pedagógusképzés tervezett megújításáról elmondotta, hogy *növelik a felvételi létszámot, bővítik a pedagógiai intézményeket*, s arra törekednek, hogy a jövendő pedagógusokat *közéleti funkciók teljesítésére is* felkészítsék. Már ez évtől bevezetik a pedagógusok rendszeres továbbképzését. Az 1985—86-os tanévben 2000—2500, a következő tanévekben még egyszer ennyi pedagógus továbbképzéséről gondoskodnak. A pedagógusok élet- és munkakörülményeiről szólva a miniszter hangsúlyozta: olyan intézkedések várhatók, amelyek *javítják a fiatal pedagógusok, pályakezdők anyagi helyzetét, bérezését*, s a kitüntetési rendszer alakításával növelik a pedagógusok *erkölcsi* elismerését is.

Gazsó Ferenc művelődési miniszterhelyettes az oktatás fejlesztésének időszerű feladatait ismertetve hangsúlyozta: elodázhatatlan az iskolarendszer *egészét megújító fejlesztés*, az eddigi stratégia átértékelése. Az oktatási rendszernek válaszolnia kell a kor kihívásaira. Ezek közül elsőként említette a gazdaság és az oktatás kölcsönös viszonyát. Képzési rendszerünk most nem a gazdasági szükségletekkel összhangban működik, a feladat tehát: a mostaninál sokkal korszerűbb oktatás és szakmai műveltség nyújtása az iskolarendszerben, amely nem befejezett képzésre orientálódik, hanem széles alapú, átváltható képzettséget kíván nyújtani, ez tulajdonképpen a közoktatásfejlesztési program célja.

Az előadás után a résztvevők *szekcióüléseken* vitatták meg a pedagógustársadalmat napjainkban leginkább foglalkoztató oktatáspolitikai kérdéseket.

(MTI)

Juló néni szövőszéke

A tévéhíradó stábja a *Galga menti népművészeti találkozó* zárónapján, *Rózsai Gyulánét*, a galgamácsai hagyományőrző szövőnőt, munka közben szeretné filmezni. Az idő sürget, hát félbeszakítják az újságnak készülő riportot, a lelkes nézősereget pedig hátrébb küldik. Pereg a pár másodperces film. Rózsai Gyuláné pedig buzgón sző. És bosszankodik, mert az általvető nehezen surran.

— Nem bánom én a filmezést! Még ha a római pápa állna mellettem — mondja a felvétel után —, akkor se gyünnék zavarba. Csak ez a szövőszék! 1898-ban készült, s legutoljára *Vankóné Dudás Juli, a Juló néni* használta. Jó ez, nincsen benne semmi hiba, össze is szerelték erre a népművészeti találkozóra, csak hát így a nyistekben, a bordákban... Tudja, a szövőszéket mindig kellő alapra kell letenni, nem ilyen lejtősre. (Juló néni szövészékét a rendezők a vásári árusoktól távolabb, egy kapualjban állították föl.) Mert ha a nyomtatót megnyomjuk, így ni, akkor annak ám gyönyörűen szét kell nyílnia, hogy a vetélőt, benne a fonállal, átdobhassam. Odahaza is ugyanilyen kicsike szövőszékem van. Hogy mikor készült? Istenem, az édesanyám 1900-ban született, a szövőszék pedig akkor már állt. Az elődeim vetették a kendert, szőtték a fehérneműt, a törülközőket... De kenderrel mostanság már nem foglalkozunk.

— *Akkor honnan veszik az alapanyagot?*

— De hiszen már nem hordanak gyolcsból készült fehérneműt! A szövőszéken műanyag fonalú szőnyegeket meg pokrócot készítünk — a magunk örömére. A téeszben, a háztáji bizottság elnökeként, három község háztájiját rendezem — papíron. És besegítek a földhivatal munkájába, a volt jogászunknak. Nem, nincs nekem olyan végzettségem, csak hat elemim és három ismétlőm. De tessék elhinni, az élet, a gyakorlat több, mint amit az iskolában tanulhatunk. Mert a könyvnek a lapjait, meg amit diktálnak, azt nagyon sokan elfelejtik. A földhivatal munkájába én annyit segítek, hogy a tagságot, az elhalálozást pontosan nyilvántartom. De inkább a galgamácsai nőbizottságról írjon. *(Rózsai Gyuláné az elnöke.)* Arról, hogy mennyire örülünk, hogy 1970-ban az 1013-as rendeletű nőpolitikai határozat végre megadta a falusi asszonyoknak is az 55 éves nyugdíjkorhatárt, a fizetett szabadságot... hogy aki szívvel-lélekkel dolgozik, az megleli a számítását.

— *Hány órát kell falun egy asszonynak szívvel-lélekkel dolgoznia ahhoz, hogy a számítását megtalálja?*

— A melléküzemekben 8 órát, a mezőgazdaságban tízet. Ehhez jön még a háztáji. Hajnalok-hajnalán kelek, négy-öt órakor. Mert három nagy disznót hizlalok; baromfit nevelek, libát, kacsát, csirkéket. A lányommal lakom együtt, ott a két unoka meg a vejem, hát sütök-főzök. A család alszik, mikor én már fönn vagyok s a család mén pihenni, amikor én még fönnvagyok. Hogy hány órakor fekszem? Tizenkettőnek ezen a felén ritkaság. Lehet ezen mosolyogni, de én meg azokat nevetem, akik a madarakkal fekszenek. Mikor meg végre bemegyek az ágyba, tiszta papírt és egy tollat teszek magam mellé, frok, van hogy reggelig.

— *Regényt?*

— Nem éppen. Csak ami munkát másnap el kell végeznem. Időnként meg verseket. Például a kenyérátadásról.

— *Májusban milyen népszokásokat elevenítenek föl Galgamácsán?*

— A májfa állítását. Nem májusfa, csak májfa. Mink így mondjuk. Lánykoromban, mikor eljött a pünkösd napja, a legények az erdőről kocsival hordták a májfákat. Letették a legénybíró udvarába, s a leány, akinek komoly udvarlója akadt, kifizette az árát, aztán fölpántlikázta krepp-papírral.

— *A galgamácsai májfákon most csillogó szalagok lógnak.*

— Mert ezek a reklámnyomdából valók. Ki győzné azt a sok krepp-papírt! No hát, 11—12 óra felé a legények az udvarokra vitték a fákat. Gödröt ástak, beléállították. Olyan is volt, hogy a legény, a leány tudta nélkül, csak mert szerette és vágyódott utána, állította a májfát. Ám ha a leánynak nem tetszett, nekiment s kidöntötte. Ne nevessenek, velem is így történt — mondja az 58 éves Rózsai Gyuláné, s mert a körülöttünk fölgyűlt nézősereg kéri, hát a nyomtatófával nagyot taszít és bosszankodik, mert nem suhan úgy az általvető.

Scipiades Erzsébet

Rádiófigyelő

Hol tanítják a demokráciát?



Ugye azért nem mehet a műsor élőben, mert ma „kényes" témáról fogunk beszélgetni? — kérdezte a *Tanakodó* című rádiós sorozat múlt heti adásának felvétele előtt az egyik résztvevő félig komolyan, félig tréfálkozva. *Győrffy Miklós* műsorvezető persze sietett megnyugtatni, hogy *egyáltalán nem erről van szó.* Csupán azért kell előre felvenni a beszélgetést, mert az adás időpontjában a stáb nem ér rá, egy szakmai konferencián vesznek részt.

Számomra igen sokat mondott az az első, félig tréfás megjegyzés — no meg az is, hogy végül is *bennmaradt* a műsorban. Úgy tűnik, erősen élnek még bennünk az évtizedes beidegződések, gátlások, félelmek! De legyünk optimisták. Bízzunk benne, hogy például a rádió számos vitaműsora, a különböző fórumok és beszélgetések is segíthetnek abban, hogy egyre kevesebb legyen a „tabu", és egyszer majd eltűnjenek a „kényes" témák.

A Petőfi-rádióban rendszeresen jelentkező Tanakodó, amely általában a családi és az iskolai élet egy-egy területével foglalkozik, ezúttal az *iskolai demokráciát* választotta témájául. (Szerkesztő: *Sillár Emőke*). Jegyezzük meg gyorsan: az iskolai demokrácia természetesen nem csupán azt jelenti, vajon milyen és mekkora *beleszólási lehetősége* van a diákoknak az iskolai élet menetébe. Sokan összetévesztik ugyanis a rendtartás gyengeségeit, a lazaságot és a fegyelmezetlenséget a demokratikus vívmányokkal. Ha egy iskolában például nem kötelező a köpeny viselése, és a szünetekben bömbölő popzene ömlik a hangszórókból, korántsem biztos, hogy demokratikusabb a légkör, mint egy olyan helyen, ahol szigorúbbak az előírások. A Tanakodó résztvevői: *Bihari Mihály, Boldizsár Gábor, Kéry László és Mihály Ottó* — az Eötvös Loránd Tudományegyetem, a Művelődési Minisztérium, a Társadalomtudományi Intézet és az Országos Pedagógiai Intézet képviselői —, de a műsorban elhangzó riportok alanyai: tanárok, gyerekek is arról elmélkedtek, vajon *mit is jelent pontosan* a demokrácia az iskolai keretek között.

Az általános iskolások még valamiféle „megbékélésben" hittek. *„A demokrácia mindig kompromisszum"* — mondta valaki. *„Nekik — mármint a tanároknak — is jó, nekünk is jó."* Egy hetedikes fiú szerint pedig a harmonikus tanár—diák viszony; a normális egyensúly jelenti az iskolai demokráciát.

Ám a középiskolások és tanáraik a demokráciához — illetve annak hiányához — már hozzákapcsolták a beszéd és cselekvés vagy a közöny és meghúzódás fogalmát.

„Én a demokrácián valami olyasmit értek, hogy a dolgok érdekében felelősséggel tenni, és beszélni, ha valamivel nem értek egyet. De mindig a tenni akarás, tehát a jobbítás oldaláról!" — mondta a Fazekas Mihály Gimnázium egyik tanárnője. Az iskola megkérdezett diákjai viszont úgy vélték, *nem érdemes a dolgokért kiállni*, felelősséget vállalni, hiszen aki megszólal, annak úgyis a fejére ütnek, és jobb a békesség...

Ezzel a felfogással sok más megkérdezett fiatal is egyetértett, és a kutatók elmondták; vizsgálataik szerint ilyen *passzív a középiskolások nagy része.* De vajon hogyan lett ebből a hagyományosan „lázadó" korosztályból öregesen szkeptikus? A vitából kiderült: egyszerűen azért, mert közösségi életük első tizenkét évében (de valószínűleg már előbb is, otthon, a családban) leszoktatták őket a demokratikus megnyilvánulásokról. Vagy éppenséggel rá sem szoktatták őket. Nem erősítették meg saját szuverén egyéniségüket, nem tudatosították bennük, hogy mások kíváncsian hallgatják őket, sőt elvárják önálló véleményalkotásukat.

„Az óvónéni azt szereti, ha keveset beszélünk, de halkan" — mondta az egyik riportban egy bűbájos-okos ötéves kisfiú. Neki még „volt véleménye", és úgy érezte, hogy azt elmondani mindig kötelező. Ám a középiskolai tanárnő tanácstalanul megjegyezte: *„Nem tudom mire tanítsam a gyereket, kiállásra, erőteljes közéleti tevékenységre talán, vagy őszintén megmondjam neki: édes fiam, ha érvényesülni akarsz, hallgass!"*

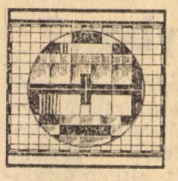
A kép tehát nagyon bonyolult — ez derült ki a tanakodásokból. No meg az is, hogy a jelenlegi iskolarendszer tulajdonképpen „egyirányú utcát" jelent, melybe a diákok érdeklődése, hajlama, akarata, tehát „közlekedése" nincs igazán belekalkulálva. Pedig a magyar kutatások és kísérletek szerint is léteznek más oktatási technológiák és módszerek, amelyek *tágabb teret engednek a gyerekek demokratikusabb szellemű neveléséhez.* Az új oktatási törvény nagyobb önállóságot ad az iskoláknak, a pedagógusoknak — vajon ki tudják-e használni majd ezt a lehetőséget, fel tudják-e rázni magukat és tanítványaikat?

A Tanakodó legutóbbi, gondolatébresztő adása elhangzott, ám a vita még nem ért véget. *A hallgatók észrevételeivel a következő adásban ismerkedhetünk meg.* Okkal várjuk kíváncsian a folytatást, hiszen magunk is folyamatosan tanuljuk a demokráciát.

Székely Anna

Tévénapló

A békeviselt nemzedék ifjúkora



Gondolom, másnak is furcsa érzés, ha arról a korosztályról hall tanmesét, amelynek a tagja. Az pedig valósággal kínos, amikor rá kell jönnie, valamiért nincs köze ahhoz a portréhoz, amelyet a szeme láttára, füle hallatára festenek. Nem tartozna oda, ahová a többiek? Vagy nem ismeri saját csapatát? Még roszszabb: a kort, amelyben él?

A művészet időnként megengedi magának a nagyvonalúságot, hogy a korra, történelmi időszakra való utalást csupán azért tegye, hogy a szükségszerű keretet megadja mondanivalójának. A korszak, amely akár mindössze az üzenet *foglalata*, mégis elhanyagolhatatlan: benne gyökerezik minden konfliktusunk.

Mindezt azért említhetjük meg *Módos Péter* és *Szőnyi G. Sándor* Egy fiú bőrönddel című tévéfilmje kapcsán, mert feltűnő az a könnyedség, amellyel a rendező az évszámokat kezeli. Több utalás — végül egy fejfára festett dátum — pontosítja, hogy Dobosy Péter *(Gálffi László* alakítja) története 1976-ban játszódik. Az azóta eltelt évek száma történelmi léptékkel csekély, a *társadalom életében sok.* A rendező a ruhák, frizurák, sminkek, figurák tanúsága szerint *napjainkban játszatja* az Egy fiú bőrönddel-t, ezzel időben *máig nyújtva* annak a korszaknak a gondjait, amely gondok *érvényessége* talán 1976-ban sem volt igazán jellemző.

A szerzők vázlata szerint a — szinte szükségszerű — nemzedéki konfliktus ezúttal valami *homályos, maszatos dolog.* A szülők korosztálya — akiknek erkölcsi fölényt ad a megszolgált múlt — nem tud mit kezdeni a gyerekekével, képtelenek eligazodni gondolataikban, érzelmeikben. Ráadásul saját helyzetük sem rózsás: talán Dobosynét *(Ruttkai Éva)* tekinthetjük modellnek. Ő az a figura, aki valódi cél és elfogadható életprogram nélkül maradva, csupán a *funkciótlan aktivitást* volt képes megőrizni. Ezzel azonban nem épít, ellenkezőleg: csak rombolni képes. A többiek — legyenek bár idealizáltak, mint a jótündér-államtitkár *(Kállai Ferenc)* — igazából tehetetlenek.

És milyenek a fiatalok? Elegük van. De miből? Filmünk szerint erről *fogalmuk sincs*, csak úgy, szertelenségből komiszkodnak, ha nem éppen idegbetegek.

Pedig maga a történet is elbújtat néhány ésszerű választ. Miért ne lehetne elege egy 26 éves — figyelem, nem 16 éves! — embernek abból, hogy 1. a szüleivel, a szülei fennhatósága alatt él; 2. anyagi függőségben, emiatt sorskérdésekben — házasság — döntésképtelenül.

De a felsorolást hosszan lehetne folytatni: mi mindenért elégedetlenkedhet — többé-kevésbé jogosan, de mindenképpen érthetően — egy 26 éves ember, évtizedünkben és konkrétan 1976-ban vagy 1985-ben.

Ha nem infantilis lényről van szó, például azért, mert érzékenyen reagál a *világpolitikára*, amely már 1976-ban is megmutatta morcabb arcát, nem beszélve napjainkról, amikor az emberiség a *fenyegetettség* érzését kénytelen elviselni. Ha nem teljesen éretlen, elgondolkodtathatja *szakmai jövője*, ezzel együtt az *értelmiség helyzete.* Aztán praktikus *egzisztenciális* kérdésekkel is foglalkozhat: mikor és hogyan juthat egyszer lakáshoz és miből rendezi majd be...? Milyen *életszínvonalra* számíthat, ha a szakmájának él, és milyenre, ha sikerül *jól eladnia* magát? Az már morális gond, hogy tisztességes marad-e, ha az életszínvonalat srófolgatja, avagy csak *azért éljen, hogy dolgozhasson?* Persze, attól is rossz lehet a közérzete, ha nincs *igazi társa*, meg attól is, ha lenne, de nincs hol élni vele.

Végezetül — de nem a teljes listát zárva — okozhat persze konfliktusokat az is, hogyha nem tartja követhetőnek vagy elfogadhatónak a szülők útját, elveit, vagy hogy *értetlennek* találja az előző generációt, netán összeütközésbe kerül velük.

Túlságosan egyszerű, nem is leegyszerűsített, hanem téves megközelítésnek tűnik a szóban forgó korosztály rossz közérzetét *lézengéssel*, konfliktusait kamaszos *szökéssel* ábrázolni. Így a történetben eltörpül a tragédia is, a pszichiátria elégtelenségét példázza. Mert az író és a rendező nemcsak a korszakot tekintve kezelt *lazán* csaknem tíz esztendőt, hanem hősei életkorát illetően is. Ha a szülőkben való csalódás, a szökés vagy szökni vágyás következményei, a barátok közönye, a szerelem beteljesülhetetlensége *16—18 éves korában zúdul az emberre*, mindaz, ami a film hőseivel történik, érthető. Túl a kamaszkoron, érthetetlen.

Maradnak hát a versek, néhány dal, és a lehetőség ígérete, hogy egyszer majd a film is ábrázolja azt, ami a *hetvenes években felnőtté váló nemzedéket jellemezte.* Ha ugyan az utókort majd egyáltalán érdekli a „békeviseltek" ifjúsága.

Virág F. Éva

Egy hét a világgazdaságban

Az értékvesztés kezdete?

Az elmúlt héten a dollár erőteljesen megindult lefelé a devizapiacokon. Nem mintha ez lenne a régóta várt értékvesztés kezdete, ám a múlt példái óvatosságra intenek. Előfordult ugyanis, hogy sokan kinyilatkoztatták a „nagy földcsuszamlást", de aztán a dollár új erőre kapva még feljebb ment. Mindenesetre tény, hogy *az amerikai valuta* a fontosabb tőkés pénzpiacokon 3 százalékot veszített, és a statisztika szerint árfolyama — valutától függően — *9—12 hónapja nem volt ilyen mélyen.* A nyugatnémet márkából most kevesebb, mint három kell egy dollár megvásárlásához, és a francia frankban mért jegyzés is kilenc alá esett. A font hívei pedig örömmel tapasztalták, hogy e valuta, melyet nemrég az a veszély fenyegetett, hogy pariba kerül a dollárral, már csaknem 1,4 dollárt ér.

Dollár a lejtőn

A fejlemények mögött — a megfigyelők többsége szerint — az áll, hogy a piac résztvevői az amerikai gazdaság második negyedévi teljesítményét meglehetősen *rossznak* becsülik. (Hasonló folyamat az első negyedévi adatok kapcsán már lejátszódott.) Véleményük szerint a július közepén közzéteendő mutatók kedvezőtlenebbek lesznek a kormány által prognosztizáltnál. Különösen *aggasztónak ítélik a munkanélküliség alakulását.*

A rövid távú gazdaság kilátások természetesen nem önmagukban befolyásolják a pénzpiac résztvevőit. A lényeges, hogy a gazdasági tevékenység lassulására a Szövetségi Tartalékalapnak kamatlábcsökkentéssel kell reagálnia, és ezt annál is inkább megteheti, mivel az infláció újraéledésének veszélye (a szakértői konszenzus szerint) nem áll fenn a tengerentúlon. A kamatcsökkentés pedig közvetlenül mérsékli egy valuta „jövedelmezőségét", és indokoltsága annál is erősebb, mivel az úgynevezett reálkamatláb az USA-ban rekordot dönt ma is. (Ez a mutató a nominálrátá és az infláció különbsége, ma a tengerentúlon mintegy 6 százalék.)

Több nyugat-európai országban várták, hogy a dollár „leszálló ágba" kerüljön, és így kockázat nélkül mozdítható legyen lefelé a belföldi kamatszint. Ha nyugodt piaci viszonyok között került volna sor egy ilyen lépésre, a logikus következmény a nyugat-európai valuták további értékvesztése lett volna. *Így azonban nem.* Londonban, Párizsban és Stockholmban egyaránt csökkentek a kamatok, mérsékelve ezzel a vállalatok működtetésének (forgóeszközök) költségeit és a beruházások terheit. Ha egy vállalat olcsóban juthat hitelhez, rugalmasabbá teszi reagálását, javítja versenyképességét.

Tegyük hozzá: egy átlagos cég számára a hitel csak egyik lehetősége annak, hogy fejlesztési pénzhez jusson. Ha bonitása egyébként megfelelő, kötvénykibocsátással is szert tehet pótlólagos forrásokra, vagy részvénykibocsátással emelheti tőkéjét. Ez utóbbi terhei normál körülmények között évente kisebbek a hitelénél, igaz, hogy a részvénynek nincs „lejárata" és tulajdonosa — tőkéje mértékében — a vállalat elvi irányításába is beleszólhat. A hitelnek nincs árfolyama, mint a kötvénynek. Az érintett vállalat tehát egy adott esetben mindig gondosan mérlegel, melyik úton célszerűbb a kívánt összeghez jutnia?

Az elmúlt héten *Nagy-Britannia csendben feloldotta az argentin áruk ellen még a falklandi háború idején hozott embargót,* azt remélve, hogy Buenos Aires hasonlóan cselekszik, és az angol áruk ismét megjelenhetnek a dél-amerikai ország piacán. Az angol pénzügyminiszter is azok között volt — a Közös Piac tehetősebb tagjai, az NSZK, Hollandia és Franciaország képviselőivel együtt —, akik *szorgalmazták* a közösség takarékosabb költségvetési politikáját, és keresztülvitték a kiadásoknak plafont szabó határozatot.

Feloldott embargó

A döntés az első pillanatra igen keménynek tűnhet. A szkeptikus megfigyelő azonban él a gyanúperrel, hogy nem ez lesz az utolsó szó. A mostani lépés célja az lett volna, hogy határt szabjon a mezőgazdasági politika költségnövekedésének. Ezzel a szándékkal pedig nemcsak a takarékos pénzügyminiszterek, hanem a világ más mezőgazdasági exportőrei is *szimpatizálhatnak.* Ha a költségvetési korlát valóságos, úgy vélhetően kevesebb lesz az egyes termékekből drágán és feleslegesen megtermelt mennyiség, kevesebb lesz a nagy szubvenciókkal piacra kényszerített export, és normalizálódhatnak a mezőgazdasági árak.

Persze nem azonnal, hiszen a termelésnek reagálnia kell és készletek is léteznek. Félő azonban, hogy a rendszer egy elemének megváltoztatása sikertelen lesz, ha maga a rendszer nem változik. Nem először fordulna elő, hogy az év végeztével a mezőgazdasági termelők politizálódott értékei elnyomják a közgazdasági érveket. Ami tehát elkerülhetetlen reformlépés lenne, az a közös mezőgazdasági politika átalakítása.

Gonda György—Szentgáli Péter

Úttörőtábor eladó!

Még mielőtt a reklám vádjával illetne bárki is, gyorsan megnyugtatom: a kiskunlacházi félbemaradt úttörőközpont belátható időn belül úgysem fog vevőre találni. Az üdülőépítési stop, a beruházási forráshiány ezt nem teszi lehetővé. A helyi tanácsnak viszont majdnem „kenyérre kell a pénz". Ki fogja feloldani a patthelyzetet?

Azt pletykálják a községiek, hogy a tanács két Duna-parti üdülőtelket juttat ingyen annak, *aki segít nekik eladni* a folyó partján félig felépített üdülőközpontot. Két éve próbálkoznak már a lacháziak, nem sok sikerrel.

A kiskunlacházi üdülőterület négy kilométer hosszú sávon terül el a ráckevei Duna partján. Szemközt Szigetszentmárton. Romantikus környék, nem véletlenül ragadta meg jó nyolc évvel ezelőtt az Országos Úttörőelnökség egyik vezetőjének figyelmét. Akkoriban fellendülőben volt a víziúttörő-mozgalom, s a lacházi partok ideális terepet kínáltak egy *országos bázis kialakítására.*

Túl nagy falat?

Az úttörők 300 ezer forintot tettek le az asztalra, hitet téve ötletük komolysága mellett. A tanács meg belevágott az építkezésbe. De közben változott a „vízállás", és megfordult a „széljárás", így történhetett, hogy pénzfogytával, az úttörők meggondolták magukat, s ráhagyták a tanácsra az építkezést. Most pedig ott állunk a félig felépült kétszintes ház tátogó falai közt.

— Tizennyolc millióért adnánk el a bázist, ha lenne rá vevő — mondja *Csaplár István,* a tanács műszaki főmunkatársa. — Nemrég kaszáltattam — mutat körbe a derékig érő fűre —, amikor néhány hete jártak itt érdeklődők, csakhát... — harapja félbe a mondatot.

— *Talán sokallták az árat?*

— Eddig minden érdeklődőnek lett volna pénze, *de csak a vételre.* Ám a munkát *be kellene fejezni,* ez pedig belekerülne még vagy *25 millióba.* Ez riasztja el a vevőket. De remélem, csak egyelőre.

(Vajon hány befejezetlen beruházás lehet az országban? Felesleges — bár tanulságos — ma már azon morfondírozni, hol történt hiba, a megalapozatlan vállalkozókedvben, a meggondolatlan ígéretekben, vagy az „objektív körülményekben"... Mindenki csak jót akart...)

Miközben kísérőm végig vezet a helyszínen, mindkettőnknek ugyanaz forog a fejében. Hogyan lehetne hasznosítani ezt az *ötezer négyzetméternyi parlagon heverő* üdülőtelket, rajta a 650 négyzetméterest házzal, amely *220 gyermek elszállásolására* lenne alkalmas, komfortos körülmények között, ugyanakkor vad természeti környezetben. Vállalkozó szellemű kisebb szervezetek, magán kempingek szóba jöhetnek?

— Túl nagy falat lenne nekik — kapom a választ.

Pedig ma már sok mindenre idézhető a példa, hogy ami a nagyvállalatoknak, az államnak, a megyének, a helyi tanácsnak nem éri meg, meghaladja jelenlegi lehetőségeiket, azt talán a különböző társulások, üdülőszövetkezetek kamatoztatni tudnák. Annál is inkább, mert errefelé még tiszta a Duna vize.

— Szerencsére a téglából épült ház tartós szerkezetekből épült, így ellenáll az időjárás viszontagságainak. Az áramszolgáltatás megfelelő, van vezetékes ivóvíz, s még betonparkolót is építettünk — sorolja a tanács munkatársa.

— A tízezer lelkes községben viszont nagy szükség volna egy tornateremre, vagy a szennyvízcsatorna-hálózat megépítésére, csakhogy alig van rá pénz. Ezért mindenképpen szeretnénk túladni ezen az úttörőbázison.

Dr. Jenkei László, a Pest megyei idegenforgalmi hivatal, a *Dunatours* vezetője hasonlóképpen vélekedik:

— Fantáziánk nekünk is van, de nincs pénzünk. A hasznosítás gondolatával azért érdemes foglalkozni. Az egyik járható út a *külföldi tőke* bevonása lenne. A másik megoldás gazdasági társaság vagy leányvállalat alapítása.

A sors iróniája, hogy akkor kaptak nagyobb önállóságot a tanácsok is, amikor kevésbé dúskálnak anyagiakban. Kapnak e mégis segítséget, támogatást a megyétől? A Pest megyei Tanács kereskedelmi osztályán azonban rögtön az elején leszögezik az illetékesek, rájuk ne számítsanak a lacháziak.

— Támogatni nem tudjuk őket — mondja *Kiss József* osztályvezető —, *sokkal fontosabb dolgokra kell a pénz.* Csak a következő években 40 ABC-t kéne építenünk, hogy javítsuk területünkön az alapellátást.

Vevő kerestetik

Fekete Lajos osztályvezető-helyettes:

— Még ha sok pénzünk lenne, sem biztos, hogy érdemes lenne kereskedelmi célra invesztálni a félbemaradt beruházásba. Ott van a közelében a drága pénzen épített *Keve*-szálló, melynek most igen *gyenge a kihasználtsága.* Gondunk van a dabasi motellal is, mi lesz, ha elviszik a közeléből az M5-ös főutat? Szerintem a lacházi bázis inkább mozgalmi célokra vagy vállalati üdültetésre lenne alkalmas — ilyen irányban kellene tapogatózni. *Vagy túladni rajta.*

Ezt akarja a helyi tanács is. De mikor lesz rá vevő?

Szluka Márton

Évente 20 ezren, 12 országba

Beutalóval – külföldre

(Folytatás az 1. oldalról)

élményeket nyújt a résztvevőknek.

Számszerűleg legjelentősebb cserepartnerünk *Csehszlovákia,* ahová évente 3730 magyar szakszervezeti turista látogat el, télen-nyáron egyaránt. Sokan tekintik meg a Prágai Tavasz rendezvényeit, de népszerű *Marienske Lázne* gyógyüdülőhely is. A *Szovjetunióba* — 2256 szakszervezeti beutalt érdekelt ebben — a legtöbben nyáron, a fekete-tengeri üdülőhelyekre utaznak. *Szocsi* a legkedveltebb köztük. De rendeznek márciusban is szakszervezeti társasutazásokat, amelyek során a résztvevők megismerkednek *Moszkva, Minszk, Leningrád* és *Tallin* nevezetességeivel.

Az *NDK-ba* 1270 magyar cserére üdülő látogathat el évente. Sokan keresik fel télen az *oberhofi* síparadicsomot. *Berlin* és az északi-tengeri *Rügen-sziget,* továbbá *Weimar, Türingia* és a *Szász-Svájc* is a gyakori úticélok közé tartozik. *Lengyelországgal* az idén is 624 szakszervezeti turista ismerkedhet meg: többségük *Zakopanét* és *Krynica* gyógyüdülőhelyet keresi föl. *Bulgáriába* 300 fő látogat el évente: *Várna* és *Szófia* a leggyakoribb úticélpont. *Romániában* 240 szakszervezeti tag üdülhet, főleg a fekete-tengeri *Eforiában.* A messzi *Mongólia* sztyeppéivel és jurtavilágával évente 13 magyar turista ismerkedhet meg.

A szomszédos *Ausztria* hegyvidéki üdülőhelyeire minden évben 1800 magyar szakszervezeti beutalt pihenhet. *Olaszországba* 400-an látogatnak el. A megszokott útvonal: *Velence, Rimini, Firenze* és *Róma* — 10 nap alatt. *Spanyolországgal* 90, *Finnországgal* pedig 82 fő a szakszervezeti „cserealap".

A hozzánk ellátogató szakszervezeti vendégeink túlnyomó része pár napot Budapesten tölt, majd a Balatonon pihen. A szakszervezeti turizmusnak élményt nyújtó és pihentető szerepe mellett van egy hasznos „melléktermék" is: egymás országainak helyszíni megismerése a népek közötti baráti szálak erősítését is szolgálja.

P. V.

MI HOL OLCSÓBB?

Számológép, iskolatáska

A CENTRUM HÉTFŐ akció keretén belül az alábbi cikkeket lehet kapni 20 százalékkal olcsóbban: a Csepel Áruházban felső kötöttárut, a Kálvin téri Áruházban üveget és porcelánt, a Corvin Áruházban női és gyermek kötöttárut — tőkés import kivételével. A Kőbányai Áruházban egyes ágyneműket, a Lottó Áruházban egyes pums cipőket, a Budai Lottóban zománcedényeket 20 forinttól 500 forintig, Dabason, a Mini Centrumban pedig gyékényeket kínálnak árengedménnyel. A Divatcsarnokban bakfisoverall 400 forintos, rövidujjú férfiing 250 forintos, gyermekpóló 75 forintos árban kapható. Az Otthon Áruház fatálat, lapostányért, Salure táskarádiót 3700 forintért, pvc-t (3 méterig) árusít olcsóbban. Az Újpesti Áruházban gyöngyfüggönyök 630 forinttól 920-ig, az Óbudai Áruházban rövidujjú férfiingek 150 forinttól 450-ig (import kivételével), a Luxus Áruházban egyes női ruhák, egyes női blézerek, a Csillagban egyes női cipők, a Versenyben pedig egyes férficipők árát mérsékelték. A Textilház maradék méterárut, az Úttörő fiú rövidnadrágot, a Centrum Compack Raktáráruház szovjet kerékpárt és női belföldi kötöttárut ajánl a vásárlók figyelmébe. Ugyancsak a Centrum Compackban címdobozos készleteket és különböző tálakat szintén 20 százalékkal olcsóbban lehet venni a Centrum Hétfőn.

A FEHÉRVÁR ÁRUHÁZ tanszervásárán, amely július 13-tól augusztus 3-ig tart, ingyen kap füzetcsomagot az, aki iskolatáskát vásárol. Minden iskolaköpeny 20, mindig fiúing (18-astól 36-os méretig) 30; strandtáskák, füzetcsomagok ugyancsak 30, és szovjet zsebszámológépek 50 százalékkal olcsóbban kaphatók. Ezen kívül samponokat és habfürdőket reklámáron kínálnak, amíg a készlet tart.

AZ ALKALMI szakboltokban férfipólókat 156 forint helyett 90-ért, bakfispólókat 81,50-ért, női jerseyruhát 1170 forint helyett 450-ért árusítanak. A kijelölt méteráru-szaküzletekben (VIII., József krt. 36.; II., Mártírok útja 31.; XVIII., Vörös Hadsereg útja 125.) fekete és barna színben 140 centiméter széles düftin anyagot 148 forint helyett 100 forintért és 150 centiméter széles műszálas szövetet, több színben, 90 forinttól 280 forintig lehet venni. Minden Alkalmi Áruházban és szakboltban 220 forintért kockás takaró kapható; a Mártírok útja 31-ben pedig 150 centiméter széles diolen anyagot (több színben) 160 forintos áron vásárolhatnak az érdeklődők — amíg a készlet tart.

Az Állami Fejlesztési Bank kötvényárfolyamai

Érvényben: július 15—21-ig

A kötvény megnevezése	Éves kamatozás százalékban	A kamatfizetés időpontja	Lejárati idő	A kibocsátás összege mFt	Árfolyam a névérték százalékában VÉTEL*	ELADÁS	Változás az előző beh.-hez képest
GAZDÁLKODÓ SZERVEZETEK ÁLTAL VÁSÁROLHATÓ KÖTVÉNYEK:							
COMPORGAN	14—15	III. 31.	1989—93.	60 40	95,0 97,0	97,0 99,0	+0,5 +0,5
SZÜV	15	X. 15.	1990.	55	101,5	103,5	+0,5
MKB-Vörös Csillag MGTSZ	12	XII. 10.	1991.	180	94,5	96,5	—
Szegedi körzeti telefon	7	III. 31.	1998.	50	70,0	72,0	—
Szegedi ált. telefon	11,5	III. 31.	1998.	27	88,5	90,5	—
ÁFÉ—OKGT gáz	11,5	III. 31.	1993.	400	91,0	93,0	—
Építőipari Innov. Alap	11,25	XII. 20.	1990.	50	92,0	94,0	+0,5
AGRIT	13	VI. 30.	1992.	100	98,0	100,0	—
ISZFB	12,5	IX. 1.	1991.	50		— 100,0	
MAGÁNSZEMÉLYEK ÁLTAL VÁSÁROLHATÓ KÖTVÉNYEK:							
Pest m. Iparcikk Ker. V.	11	III. 31.	1991.	20	101,5	103,5	—
SKÁLA I.	11	V. 31.	1991.	136	100,0	102,0	—
PIÉRT I.	11	VI. 30.	1991.	50	98,0	100,0	—
Somogy Ker. V.	11	VII. 1.	1991.	25	98,0	100,0	—
Borsod Iparcikk Ker. V.	11	IX. 1.	1988.	30	108,0	110,0	+0,5
KONZUM Áruház V.	11	IX. 30.	1991.	30	107,0	109,0	—
Pest m. Ruházati Ker. V.	11	XI. 20.	1991.	20	106,0	108,0	+0,5
Győr-Sopron m. Ruházati Ker. V.	11	XI. 20.	1991.	15	106,0	108,0	+0,5
AMFORA	11	XI. 30.	1991.	30	105,0	107,0	—
PANNONKER	11	XII. 10.	1991.	15	105,0	107,0	+0,5
Bp. Harisnyagyár	11	XII. 10.	1991.	40	105,0	107,0	+0,5
DOMUS	11	XII. 10.	1990.	20	105,0	107,0	—
CENTRUM Áruház Vállalat	11	XII. 15.	1991.	50	104,5	106,5	+0,5
Fehérvár Áruház	11	XII. 17.	1990.	30	104,0	106,0	—
Alföldi TÜZÉP	11	XII. 18.	1989.	33	104,0	106,0	—
Szolnoki Városi Tanács	11	XII. 20.	1992.	6,3	104,0	106,0	—
ARRABONA	11	I. 15.	1992.	20	104,0	106,0	+0,5
IDEÁL Ker. V. Szolnok	11	II. 15.	1993.	10	102,5	104,5	+0,5
Vásárosnaményi gázkötvény	11	III. 1.	1992.	10	102,0	104,0	+0,5
DÉLKER	11	III. 20.	1991.	40	101,5	103,5	+0,5
Balassagyarmati Városi Tanács	11	IV. 1.	1995.	20	101,5	103,5	+0,5
PIÉRT II.	11	IV. 11.	1992.	50	101,0	103,0	+0,5
METEOR Debrecen	11	IV. 15.	1992.	15	101,0	103,0	+0,5
Szentendre Városi Tanács	11	IV. 30.	1991.	7,2	100,5	102,5	+0,5
SKÁLA II.	11	V. 6.	1992.	150	100,5	102,5	+0,5
SKÁLA III.	11	V. 15.	1992.	150	100,5	102,5	+0,5
Nógrád m. Iparcikk	11	V. 15.	1992	10	100,0	102,0	+0,5
TSZKER	11	X. 1.	1991.	70	98,5	100,5	—
Császári MGTSZ	10	III. 15.	1992.	15	95,0	97,0	—
KUNÉP	10	VII. 1.	1989.	30	92,0	94,0	—
Nagyrédei MGTSZ	9	III. 1.	1988.	10	94,0	96,0	—
Lakossági gázkötvények	7,5—9		1992. 1988	79	82—88,0	84— 90,0	—
Kommunális kötvények	5,5—7		—89.		89—89,0	91— 101,0	—

A vételi áron a bank a kötvényeket bármikor megvásárolja, az eladási árfolyamon a kötvényeket — amennyiben rendelkezik szabad készlettel — eladja.

Váctól a Körszínházig

Nyári műsorkavalkád

Nagy Gábor „pendlizik"

A rossznyelvek szerint ma Magyarországon szinte minden bokorban, romon, udvarban, folyóvizen, tavon, kertmoziban, ifjúsági parkban, villában, játszótéren, várban, kocsmában, kastélyban, műemléktemplomban, múzeumban, csarnokban, mólón, sétányon, sétahajón és még ki tudja hol, terem valamilyen szabadtéri előadás, színház- és koncertműsor vagy legalább egy icipici haknifellépés. Elnevezésük, természetesen mindegyiké, vonzó, sőt csábító, hogy legalább a jegyvásárlás pillanatáig felejtsük nyári kulturális felüdüléseink olykor bizony egetverő árait.

Munkatársaink e sokszínűségből a váci művelődési házat, a Körszínházat, s az Óbudai vigasságok helyszínét, a Fő teret választották.

Négy esztendőn keresztül Szolnokról pendlizett *Nagy Gábor* Budapestre, hogy az évad zárultával, nyaranként a *Körszínház* városligeti produkcióiban szerepelhessen. Ez év őszétől már a *Thália Színház* tagjaként kezdi a szezont a fővárosban. De maradjunk egyelőre a most futó darabnál — a *Dekameronnál*. A közismerten erotikus téma, no meg *Carl Orff* népszerű, frappáns kísérőmuzsikája — a *Carmina Burana* — megtette hatását: pár nappal a premier után már felkerülhetett a keresztbe ragasztott csík az egy hónapig futó színjáték plakátjaira: *„Az előadásokra minden jegy elkelt."*

Piros-fehér, rendkívül dekoratív jelmezében most is a ligeti előadás előtt kértem mikrointerjút az ifjú firenzei particiustól, alias Nagy Gábortól: — *Fog-e „pendlizni" Budapestről Szolnokra?*

— Szívesen megtenném, hogy ha módomban állna. Búcsúzáskor ezt fel is ajánlottam volt társulatomnak, mert színesebb lenne színházi életünk is — meg az enyém is — az ilyen és ehhez hasonló feladatok által. Ez régóta szilárd meggyőződésem... Nem rajtam múlott, hogy egyelőre — úgy tűnik — nem fog menni a dolog: részben azért, mert annyira azért nem ragaszkodtak régi helyemen hozzám, hogy felvetett ötletemre konkrét ígéretet kaptam volna; másrészt itteni elfoglaltságaim miatt is elég nehéz lenne az egyeztetés...

— *Az augusztus elejéig, naponta játszott Boccaccio-produkción kívül milyen feladatokat vállalt még mostanában?*

— „Pendlizek" a ligeti előadás, a film, a rádió és a lányom között... Mert örömömre szolgált, hogy a fővárosba való visszaszerződésem pillanatától máris felkerestek, és rögtön kaptam néhány komolyabb szinkronfeladatot. Az egyik egy *Agatha Christie* film, és hogy a krimi műfajához stílusosan válaszoljak: nem árulhatom el, milyen szerepet játszom, mert attól tartok, hogy lelőném a poént. Egy olasz makaróni-westernben pedig én vagyok a jó cowboy...

— *Szeret szinkronizálni?*

— Többek között ez is szerepet játszott abban, hogy visszaszerződtem Budapestre... És annyira jólesik az embernek, hogy nem felejtettek el, hogy máris gondoltak rám. Számomra a szinkron rendkívül izgalmas dolog, mert szinte pillanatok alatt kell ráhangolódnom egy emberre és ez a színpadhoz is jó gyakorlat. A rádióban is ezt a sajátságos intimitást szeretem... Arról nem is beszélve, hogy mindkét helyen alkatomtól távol eső szerepeket is játszhatok, amire színpadon jóval kevesebb lehetőségem nyílt, legfeljebb filmen kerültem ilyen erőpróba elé az utóbbi években... Erről jut eszembe: remélem, hogy a filmesek is mihamarabb észrevesznek visszatértem!...

— wagner —

Füttyös ördög

— *Halló, Kemény Henrik bábművész? A holnapi váci előadásról érdeklődünk.*

— Kedden négy órakor a *Madách Imre Művelődési Házban* a *Vitéz László és a többiek* című sorozatból mutatom be a... Mondja, melyik is van kiírva? Az *Elátkozott majom?* Nem? Akkor a *Füttyös ördögöt* játszom.

— *A közreműködők között Kaszner Irén és Kemény Mátyás neve szerepel.*

— *Kaszner Irén* — hosszú ideig a Bábszínház tagja volt, jelenleg a *főiskolán* a bábszakon tanít — Vácon a *Történetek a báb állatövodából* című zenés, verses műsorból ad elő. A másik *Kemény*, a *Mátyás* meg az öcsém, a segítőm. Adogatja a kellékeket, kezeli az erősítőt, s ha olyan a műsor, bábozik is.

— *Mikor találta meg Vitéz László jellegzetes, rekedtes, enyhén sváb akcentusú hangját?*

— Már gyermekkoromban hangokat utánoztam. Tudja, hangelváltoztatásra a legtöbb gyerek képes.

— *De ön egy műsorban, szinte pillanatokon belül szólal meg a molnár, a halál vagy az ördög hangján.*

— Csak arra kell vigyáznom, nehogy tévesszek, s az ördög után a molnár hanghordozásában és a hangszínén jelentkezzen.

— *Gyűjti a hangjait?*

— Szórakozom velük. Egy-egy fárasztó turné után a sok beszédtől elmélyül, borizűvé és rekedtessé válik a hangom. Ilyenkor valahogy nincs kedvem a saját hangomon megszólalni. Telefonon hívnak, én pedig *Frici pajtás* vagy a *halál* hangján válaszolok. 14—15 évvel ezelőtt, amikor megváltam a Bábszínháztól, azért hogy az előadásaimat fölfrissítsem, s a régi eredeti hangjaim előjöjjenek, magnóra vettem *Vitéz László* történeteit. Akkor sokan mondták, „kíméld magad s játssz magnóról".

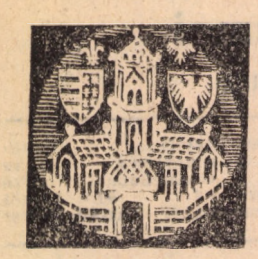
— *De hiszen az a közönség becsapása!*

— Mivel az előadásaimon is erősítők segítségével szólalnak meg az élő hangok, megpróbáltam néhányszor. Csakhogy elvesztettem ezzel a gyerekek reagálásait. Mert tudja, én úgy játszom, hogy kiválasztok magamnak a közönség közül egy hangot. — *Nem látod, ott az ördög!* — kiált föl nekem egy gyerek. S attól fogva, végig az előadáson, ennek a hangnak válaszolgatok.

— *Hányadik előadása lesz a holnapi?*

— Több mint ötven éve játszom. 25 éven át, amíg az *Állami Bábszínháznál* voltam, a gázsi miatt, jegyezgették az előadásszámot. Most már nem számolgatom. Meg sok előadást, hívást le is kellett mondanom — kétszer volt infarktusom. Az orvosok legszívesebben eltiltanának a bábozástól. Legalább a tempót fékezze — istenem, mintha az embernek nem lenne olyan mindegy, hogy hol végzi, az ágyban, vagy a színpadon... — mondja *Kemény Henrik*, s búcsúzóul egy huncutosat nevet *Vitéz László* rekedtes, furcsa kis hangján.

— ades —



Rongybuba és Micimackó

Óbudai vigasságok

A várostudat kialakítása

Kocog a két ló az óbudai lakótelep betonszürke házai között, s viháncoló gyerekekkel, meg felnőttekkel teli kiglancolt omnibuszt húznak maguk után. Láttukra az öregasszonyok a padokon fölsóhajtanak, s a régi, tizenöt kocsmás, mára műemlék környezetté, parányi ékszerdobozzá, egy Fő térnyire zsugorodott Óbudát s a duhaj férjeket siratják.

— Szeretnénk ennek a műemlék környezetnek olyan funkciót találni — nyilatkozza *Kiss Imre, a III. kerületi tanács elnöke* —, amilyent ez a városkép lehetővé tesz és megérdemel. A kulturális jelleg adott — már a hatvanas években is rendeztünk itt szüreti mulatságokat, ifjúsági rendezvényeket, óbudai dalos találkozókat. Foglalkoztat bennünket a gondolat, hogyan lehetne az ide költözők várostudatának kialakulását segíteni, gyorsítani. Az óbudai vigasságok július 13-tól augusztus 19-ig tartó hathetes rendezvénysorozata, úgy gondolom, elősegíti, hogy az emberek azonosuljanak környezetükkel, kialakuljon bennük az a presztízstudat, amit az óbudai polgár már korábban megszerzett magának.

„Gyere velem a vásárba,
Fussunk oda hamarjába,
Vehetsz ott minden szépet,
Ha nincs pénzed, majd csak nézed."

Mert látnivaló az bőségesen akad. A gyerekeknek *Micimackó* — a *Színház- és Filmművészeti Főiskola* hallgatóinak az előadásában, *századeleji játszóház* — színcsizés (üveggolyózás), ugróiskola, gombozás, rongybuba és similabda-készítés — a tér közepén.

— Számos más, a felnőtteknek talán érdekesebb századelőn ismert játékot is választhattunk volna — mondja a játszóház vezetője —, csak éppen ezeken a kétórás foglalkozásokon nem tudtuk volna elkészíteni. A legtöbb gyerek nem is tölt velünk ennyi időt. A játszóház lényege viszont éppen abban rejlik, hogy a gyerekek maguk csinálják meg — most éppen a rongybubájuk számára a piros kartonpapírbölcsőt.

A nap forrón tűz, délután kettőtől négyig kicsit nehezen megy a játékgyártás. A gyerekek megelégszenek a kirakodóvásár tíz—húsz forintos zsákbamacskáival, megborzonganak és vihognak a diszkóklubok mára elengedhetetlen eszközén, az ötszázért is kelendő, mintázott, égetett emberi koponyán, aztán megmásszák a délutáni és esti vásári komédiák erkélyről lelógó kötélhágcsóját, üdítőért könyörögnek és azonnal akarják látni az óbudai vigasságok szenzációit: a bohócokat, a tűznyelőket, az erőművészeket, Maudot, a csodapókot, no meg a nagyhangú kikiáltót.

— sci —

Dedikálva

Réglátott kollégám, M. karcsú papírkötésű könyvet húz elő táskájából.

— *Vadonatfriss, most jelent meg, válogatott novelláim gyűjteménye. Megtisztelsz, ha neked dedikálhatom.*

Elönt a melegség. Lámcsak, él még az igazi hála a szakmában. M.-nek évekig voltam szobatársa, majd szerkesztőként gondoztam is néhány kéziratát. Baráti együttérzésből átengedtem közlésre némelyiket, ha éppen a megjelentethetőség határán volt, és több más alkalommal megmentettem a közlés szégyenétől a zsengébbeket. Aztán M. állást változtatott, s amikor jubilált, voltam olyan kedves üdvözölni az életpálya delén.

M. nyújtotta a könyvecskét, és kissé reszketeg betűkkel rótta az első lapra: „A régi barátnak és a jószemű szerkesztőnek."

Kezet ráztunk, s már-már könnyek gyűltek a szemembe.

— *Nem tudom észrevetted-e, magánkiadás? Bizonyára hozzá akarsz járulni...*

— *Oh, igen* — válaszolom, *és zavartan keresgélni kezdek az erszényemben. Ami viszonylag kis címletű bankjegy van nálam, elő is varázsolom, és átnyújtok némi fészengés után negyven forintot. Ő elegáns mozdulattal és köszönettel elsüllyeszti a szivarzsebbe. Nagyvonalú; nem számolja meg.*

Érzékeny búcsút veszünk, majd előveszem a könyvecskét. A hátlapon az ár: örvenkét forint.

Te jó isten, becsaptam a régi barátot. Vagy ő engem? Ki kicsodát? Azóta is ezen töröm a fejem.

NSL

Szentendrei sokadalomban

Horoszkóp és teáskanna

Az emeletes teáskannák terrakotta perselymalacok békésen ücsörögnek az Apple 2-es számítógép szomszédságában. Szentendrén, a Görög utca hajlatában mindenki megismerheti a csillagok sugallatát negyven forintért. Pontos születési dátum s a számítógép kidobja a delikvens alapvető jellemzőit — lehetőleg jókat — egy csokor virág helyett. Ezt olvashatjuk azon a hosszú fehér slejfnin, amit a gép három percnyi ügyködés után kiköp.

— Itt a számítógép a fontos, nem a horoszkóp — nevet a tulaj, *Door Ferenc* szentendrei iparművész. — Az Apple 2 e magyar gyártmány, Pesten készíti egy kisiparos, illetve már GMK. Az a nagy előnye, hogy IBM-kompatibilis, de perifériáit egyaránt kaphatjuk szocialista és tőkés viszonylatból is. Úgy fejleszthető, mint egy építőszekrény. Szóval most megmutogatjuk ezt az okos masinát, amibe német szakkönyvek finomítása nyomán egy horoszkóp programot készítettünk. A gép jövőt nem mond — azt mindenki tervezze és élje meg maga! De elcsábítja az utca emberét, és megmutatja, mi mindenre lehet egy okos számítógépet felhasználni. Jó idő esetén horoszkópot csinál, ha esik, otthon maradunk, és bárki jöhet hozzám ingyen programot csinálni. Jönnek is a srácok Szentendrén...

— A porcelán, a teáskanna, az más dolog. Azt szeretnénk komolyan csinálni. Kikísérleteztem egy anyagot; mázas és szép csengőbongo hangja van, a... készülnek a kannák. Hollóháza sokat segített nekem. Nézze, én 120—220 forintért adom, ezek állami szektorban — iparművészeti termékként 5—700 forintba kerül. De az én kuncsaftjaim, fiatalok, kezdő értelmiségiek, ezt nem tudnák megfizetni. S ha én ki tudom hozni olcsóbban — rájuk méretezett árakkal? Én aztán tudom, mennyiből élnek... S ha szebbé tehetem a hétköznapjaikat egy klassz kannával, amiben én is benne vagyok, miért ne?

— *Ez így nem üzlet* — tamáskodom.

— Így nem, de *lehetne*. Kiállítottam már az NSZK-ban is. Most meg Hollandiába hívtak. Egy ilyen kiállítás után rendelnének, de én nem tudok mit ígérni. Magyarán, sem az exportját, sem a szériagyártását még nem tudtam megoldani. S *a kereslet túlnőtt az én lehetőségeimen*. Szívesen dolgoznék a hollóházi gyárral együtt, úgy tudom, van szabad kapacitásuk... De a külföldi szállítást sem tudom megszervezni. Kamionnal nem küldhetem, mert por alakban érkezne, magam meg teherfuvarozást nem végezhetek. Talán nekem is csillagokat kéne megfaggatnom komputerrel, hogy megtudjam, mi lesz egy jó ötlet, egy jó vállalkozás sorsa, ha nem figyelnek rá...

A teáskannák mindenesetre nyugodtak. Begyesen, fitos orrmánnyal nézik a mindent tudó számítógép körüli vasárnapi forgatagot.

(V. Bálint)

Könyvmérleg és kiadás

Kilencezer kötet, százmillió példány

Tavaly 9128 kötet jelent meg a hazai könyvpiacon, 100 millió példányban. A művek száma 20 százalékkal, a példányszám 1 százalékkal haladta meg az előző évit — egyebek között ez tűnik ki a *Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülése* által most kiadott statisztikai jelentésből.

A magyar könyvkiadásban a 70-es évek óta erőteljes fejlődés érzékelhető. A megjelent művek száma, akár a példányszámot, akár a műszámot tekintjük, hazai viszonylatban nagyon magas. A közzétett adatok szerint 1975 óta — az ötéves átlagokat összehasonlítva — a kiadott könyvek és füzetek együttes száma csak kismértékben változott, a példányszám viszont mintegy 10 százalékkal emelkedett. A *megjelent művek* valamivel több mint a felét — 4586-ot — a példányszám *90 százalékát* a *hivatásos könyvkiadók* jelentették meg. A nem hivatásos kiadók — tanácsok, társadalmi és kulturális szervezetek, vállalatok, intézmények — által publikált művek többnyire alacsony példányszámban készültek, a kiadványok általában országos könyvárusi forgalomban nem kaphatók.

Az ifjúsági és gyermekirodalmi művek kivételével a könyvkiadás belső összetétele alig változott. *A kiadott művek mintegy 70 százaléka a tudományos*, az ismeretterjesztő és a szakkönyvek csoportjába tartozik, 8—9 százalékot tesz ki a szépirodalmi, 17—18 százalékot pedig a tankönyvek száma.

Még mindig igen magas a nyomdai átfutási idő, könyvenként átlagosan 8,4 hónap, és ehhez kell még hozzátenni a kiadói belső szerkesztői munkára fordított időt. És így sajnos nem ritka eset, hogy egy kiadvány megjelenése *két-három évig* is elhúzódik. Ez a lassúság nyugtalanítja az írókat, a szerzőket, sőt, megtörténhet, hogy egy-egy szakkönyv, amely megírása pillanatában még aktuális és fontos volt, mire megjelent, már kisebb-nagyobb mértékben el is avult.

(MTI)

Az eláztatott vidék

A láp lidérce

Még nyögik az 1970-es árvíz terheit

Lidérc ül a lápon! Péter-Pál napját nemhogy reménykedve — szomorkodva várták az idén a nagyecsedi termelőszövetkezetben. Vajon miért? Mészáros Gábor, a II. Rákóczi Ferenc Téesz elnöke valóságos dokumentumkötegét készített azokból a fotókból, amelyek a gazdaság földjeit, vízzel borított határát ábrázolják. Át is nyújtotta ezt a dokumentumot *dr. Eleki Jánosnak*, a Termelőszövetkezetek Országos Tanácsa főtitkárának. Nem nehéz kitalálni, hogy miért: valaminő segítséget remél a téesz, mert pillanatnyilag *bankhitelből fizeti tagjait*, akik — 1380 aktív és 900 nyugdíjas — tétlenségre vannak kárhoztatva, illetve pusztán a csatornák tisztításával, a vizek elvezetésével foglalkozhatnak.

A Kraszna bűne is

Körülvittek az Ecsedi lápon, amelyről ugyebár mindenki hallott, már az általános iskola földrajz óráin. Lecsapolták, ezt tanultuk annak idején, s való igaz: már a XVIII. század végén hozzáláttak e sziszifuszi munkálatokhoz a Károlyi grófok. Főként Ferenc és Antal szerepét emelik ki a vízügyi szakirodalomban. Ez utóbbi, Károlyi Antal például, látván a helytartótanács érdektelenségét, saját költségén végeztette el a fák kivágását, a nád kiirtását, a Kraszna medrének kikotortatását, amit aztán jóval később, 1876-ban meg kellett ismételtetni.

... A Kraszna hirtelenjében úgy fest, mint a Petőfi megénekelte kis Túr annak idején. Megyünk a terepjárón *Radnai József* elnökhelyettessel és *Kósa Sándor* növénytermesztési főágazatvezetővel, akik — *Mészáros Gábor* elnökkel egyetemben — 1978 óta állnak a nagyecsedi téesz élén, így ha látták is 1970-ben, a nagy tiszai árvíz idején a Kraszna hasonló megbolondulását, mint felelős gazdasági vezetők még nem kerültek hasonló helyzetbe, hasonló gondok dzsungelébe ...

— A térség *legalacsonyabb* pontján vagyunk, az ország legnagyobb lápja az Ecsedi, mégis, az 1984-es gazdasági évet 10 millió forintos nyereséggel zártuk — jegyzi meg a vizek közt kanyargó Niva gépkocsin. (Nem partnereim mondták, másoktól hallottam, hogy ezzel az eredménnyel az elsők voltak az egész tájban!)

S most? *A búza víz alatt*, körös-körül sárgán virít az írisz, közelebről piócákat is megpillanthatni — akárha visszatért volna ama lecsapolás előtti pákász-csikász világ.

Ám erről szó sincs: tavaly 6,7 tonna kukoricaátlagot takarítottak be, s 2,5 tonna szóját, ami a jó taljokon is csak reménylett teljesítmény többnyire.

— *Milyen e föld egyáltalán?*

— A vízzáró agyag fölött *csekély a termőtalaj* — magyarázza Radnai József. — Szeszélyes egyúttal, hiszen hamar kiszárad, de rendkívül gyorsan el is vizesedik.

Az elnökhelyettes, aki egyébként Békés megyei származzék, s csak a Debreceni Agrártudományi Egyetem elvégzése után ragadt e kemény vidéken, elsorolja az idei év eddigi fejleményeit is. Beszél a rendkívüli, olykor húsz fok alatti hidegről, amit márciusban gyors hóolvadás követett, így már akkor megteltek a csatornák. A tél megviselte a jelentős állatállományt: elégtelen a sertések súlyának gyarapodása, többletköltséggel jár a malacok megóvása, hiszen fűteni kellett rájuk. Már az első negyedévben kitűnt, hogy a szarvasmarhák is nehezen vészelték át a hideget, 10—15 százalékkal apadt a tejhozam, ami korábban 5400 liter volt tehenenkénti átlagban, vagyis országosan is példásnak mondható.

Vásárolják az abrakot

— *Mennyire tehető így együttesen, tehát a növényekben és állatokban keletkezett kár?*

— Úgy 25—27 millió forint veszteség várható a vezetőség kalkulációi szerint az esztendő végére — mondja Kósa Sándor. — Ebből a növénytermesztés 90 százalékkal részesedik, míg a többi az állatokra jut. S mivel a szálastakarmány is víz alatt áll, vásárolnunk kell majd az abrakot.

Ami nem csekélység, hiszen az évi produktum 9 ezer hízó — ez hozzávetőlegesen ugyanennyi mázsa húsnak felel meg. A szövetkezet tulajdonában van ugyan, de a háztájiba helyeztek ki 1200 szarvasmarhát, nekik is eledel kell, ugyebár. Summa summárum: meg kell vásárolni 330 vagon kukoricát, ami önmagában 13 millió forintot kóstál — de nem folytatom a panaszfelsorolást. Illetve még egy sóhajt idejegyzek, ezúttal Darabán János párttitkárét:

— *Ha már ilyen kritikus helyzetbe kerültünk, legalább idejében vinné el az Állatforgalmi Vállalat a szerződésben előírt súlyra hizlalt bikákat!*

Ő mondja el, hogy az egész nagyközség népét olyanképpen is sújtja a mostani állapot, hogy *még nyögi az 1970-es árvíz terhét:* havi 600—3500 forintot kell az új házak fölépítése részleteként befizetniük az OTP kasszájába.

— Nekünk most az lenne egyebekben igen fontos, hogy a hitelezés *zavartalan legyen*, mindenesetre nem hiszem, hogy valamiféle segítség nélkül átvészelhetnénk az esztendőt — mondja a párttitkár.

Nemcsak a megyén múlik

Ide lyukadunk ki, bárhonnan és bárhogyan kerülgetjük a nagyecsedi helyzetképet; záróakkordként is ez hangzik el, amikor hazafelé jövet összetalálkozunk Mészáros Gábor kocsijával, valahol Mátészalka előtt vagy után. Tudom, hogy Nyíregyházáról jön, megállunk.

— *A helyzet? — kérdem.*

— Azt hiszem, a mi kilábalásunk a bajból nem, vagy nem csak a megyén múlik ...

Borongós a fiatal elnök, akárcsak akkor — jelen voltam —, amidőn a TOT főtitkárának megmutatta, és átadta ama fényképes dokumentumot a vízjárta, vízsújtotta tájról, a pillanatnyilag *lidérces álomba* merült nagyecsedi lápról ...

Keresztényi Nándor

Egy hét a világgazdaságban

Izraeli válságprogram

Az elmúlt héten viszonylagos nyugalom uralkodott a nemzetközi pénzpiacokon. Számottevő árfolyammozgások nem voltak, a dollár továbbra is szilárd. A hét második felében egy dollár 1,31 angol fonttal, 2,04 nyugatnémet márkával, 9,25 francia frankkal, 21,42 osztrák schillinggel és 2,54 svájci frankkal, volt egy egyenlő. Az arany ára egy árnyalatnyit esett az előző hetihez képest, egy uncia 310 dollár körül mozgott.

Több éven át tartó tárgyalások után az elmúlt héten megállapodás született a kínai hatóságok és az *Occidental Petroleum* között egy 650 millió dollár alaptőkéjű szénbányászati vegyesvállalat létrehozásáról. Shanszíban található *a világ egyik legnagyobb* külszíni szénbányája, ahol a tervek szerint a vegyesvállalat 1987-től évi 15 millió tonna szenet fejt ki. A A tervek szerint ebből a mennyiségből évi 10 millió tonna kerül kivitelre.

A *vegyesvállalatot* 30 évre alapították részvényesei: az Occidental részesedése a tulajdonból 25 százalék, ugyanekkora hányaddal rendelkezik a *Bank of China* leányvállalata, míg a részvények fele a kínai országos szénvállalaté. Az *Armand Hammer* vezette *Oxy* a kitermeléshez szükséges beruházásokhoz 175 millió dollárral járult hozzá. Ezt az összeget kölcsön formájában különböző jó nevű bankok folyósítják, s szakemberek véleménye szerint kína eddigi legnagyobb kereskedelmi kölcsönfelvételére került sor. (A finanszírozó bankok sorában megtalálható a Bank of America, valamint a francia Credit Lyonnais is.) Az Oxy nagy üzlete a külföldi szakemberek számára azzal a tanulsággal jár, hogy bizonyos ágazatokban igen jók az együttműködési lehetőségek a kínai gazdasággal. Noha Peking az elkövetkező években *valamelyest visszafogja a beruházásokat*, a kölcsönös előnyökön alapuló hosszabb távra szóló vállalatközi együttműködés kifejezetten kívánatos az ország gazdasági vezetése, valamint a gazdálkodó szervezetek számára.

Az elmúlt hét elején az izraeli kormány olyan drasztikus szükségintézkedéseket volt kénytelen bejelenteni, amelyek még megmenthetik a gazdaságot az összeomlástól. Ismeretes, hogy Izrael gazdasága évek óta súlyos pénzügyi, szerkezeti gondokkal küszködik, amelyeket tovább mélyít az évi 4-500 százalékos infláció. A mindenkori kormányok különféle megszorításokkal ideig-óráig képesek voltak a gazdaság működésének fenntartására, a *gazdaság „kifoltozására"*, 1985-ben azonban már annyira súlyossá vált a helyzet, hogy *Tel Aviv* nem várhatott tovább a „műtéti beavatkozással". A gazdasági helyzet javítására hozott megszorító intézkedések bevezetését elsősorban az ország fő hitelezője, az Egyesült Államok követelte, de ilyen lépéseket vártak a nemzetközi gazdasági és pénzügyi szervezetek is Izraeltől.

A *nadrágszíjmegszorítás* keretében mintegy 16 százalékkal leértékelték a sékelt a dollárhoz képest. A leértékelés következtében drágul a behozatal, s így talán megfékezhető az importáradat. A szükségintézkedések elsődleges célja az infláció — amelynek mértéke az első félévben 260 százalék volt — megzabolázása.

27 százalékkal emelkedtek az üzemanyagárak, s tovább csökkentették az alapvető élelmiszerek ártámogatását. Ennek következtében 45 százalékkal *drágultak a húsfélék, a tejtermékek ára 65, a kenyéré pedig 75 százalékkal emelkedett.*

Gonda György—Szentgáli Péter

Az Állami Fejlesztési Bank kötvényárfolyamai

Érvényben: július 8—14-ig

A kötvény megnevezése	Éves kamatozás százalékban	A kamatfizetés időpontja	Lejárati idő	A kibocsátás összege mFt	Árfolyam a névérték százalékában VÉTEL	ELADÁS	Változás az előző hethez képest
GAZDÁLKODÓ SZERVEZETEK ÁLTAL VÁSÁROLHATÓ KÖTVÉNYEK:							
COMPORGAN	14—15	III. 31.	1989	60	94,5	96,5	—
			—93.	40	96,5	98,5	—
SZÜV	15	X. 15.	1990.	55	101,0	103,0	—
MKB-Vörös Csillag MGTSZ	12	XII. 10.	1991.	180	94,5	96,5	+0,5
Szegedi körzeti telefon	7	III. 31.	1998.	50	70,0	72,0	—
Szegedi ált. telefon	11,5	III. 31.	1998.	27	88,5	90,5	+0,5
AFB—OKGT gáz	11,5	III. 31.	1993.	400	91,0	93,0	—
Építőipari Innov. Alap	11,25	XII. 20.	1990.	50	91,5	93,5	—
AGRIT	13	VI. 30.	1992.	100	98,0	100,0	—
MAGÁNSZEMÉLYEK ÁLTAL VÁSÁROLHATÓ KÖTVÉNYEK:							
Pest m. Iparcikk Ker. V.	11	III. 31.	1991.	20	101,5	103,5	+0,5
SKÁLA I.	11	V. 31.	1991.	136	100,0	102,0	—
PIÉRT I.	11	VI. 30.	1991.	50	98,0	100,0	—
Somogy Ker. V.	11	VII. 1.	1991.	25	98,0	100,0	—
Borsod Iparcikk Ker. V.	11	IX. 1.	1988.	30	107,5	109,5	—
KONZUM Áruház V.	11	IX. 30.	1991.	30	107,0	109,0	+0,5
Pest m. Ruházati Ker. V.	11	XI. 20.	1991.	20	105,5	107,5	+0,5
Győr-Sopron m. Ruházati Ker. V.	11	XI. 20.	1991.	15	105,0	107,5	+0,5
AMFORA	11	XI. 30.	1991.	30	105,0	107,0	+0,5
PANNONKER	11	XII. 10.	1991.	15	104,5	106,5	—
Bp. Harisnyagyár	11	XII. 10.	1991.	40	104,5	106,5	—
DOMUS	11	XII. 10.	1990.	20	104,0	106,0	+0,5
CENTRUM Áruház Vállalat	11	XII. 15.	1991.	50	104,0	106,0	—
Fehérvár Áruház	11	XII. 17.	1990.	30	104,0	106,0	—
Alföldi TÜZÉP	11	XII. 18.	1989.	39	104,0	105,0	—
Szolnoki Városi Tanács	11	XII. 20.	1992.	6,3	103,5	106,0	+0,5
ARRABONA	11	I. 15.	1992.	20	102,0	106,0	+0,5
IDEÁL Ker. V. Szolnok	11	II. 15.	1993.	10	101,5	104,0	—
Vásárosnaményi gázkötvény	11	III. 1.	1992.	10	101,0	103,5	—
DÉLKER	11	III. 20.	1991.	40	101,0	103,0	—
Balassagyarmati Városi Tanács	11	IV. 1.	1995.	20	101,0	103,0	—
PIÉRT II.	11	IV. 11.	1992.	50	100,0	102,5	—
METEOR Debrecen	11	IV. 15.	1992.	15	100,5	102,5	+0,5
Szentendre Városi Tanács	11	IV. 20.	1991.	7,2	100,0	102,0	—
SKÁLA II.	11	V. 6.	1992.	150	100,0	102,0	—
SKÁLA III.	11	V. 15.	1992.	150	100,0	102,0	—
Nógrád m. Iparcikk	11	V. 15.	1992	10	99,5	101,5	—
TSZKER	11	X. 1.	1991.	70	98,5	100,5	—
Császári MGTSZ	10	III. 15.	1992.	15	95,0	97,0	—
KUNÉP	10	VII. 1.	1989.	30	92,0	94,0	—
Nagyrédei MGTSZ	9	III. 1.	1988.	10	94,0	96,0	—
Lakossági gázkötvény	7,5—9		1992.	79	82—88,0	84—	—
			1988			102,0	
Kommunális kötvények	5,5—7		—89.		89—99,0	91—	—
						101,0	

A vételi áron a bank a kötvényeket bármikor megvásárolja, az eladási árfolyamon a kötvényeket — amennyiben rendelkezik szabad készlettel — eladja.

MI, HOL OLCSÓBB?

Kávéőrlő, strandpapucs, otthonka

A CENTRUM HÉTFŐ akció keretében a következő cikkeket árusítják 20 százalékkal olcsóbban: a Csepel Áruház üveg-porcelán árukat, a Kálvin téri Áruház felsőkötöttárukat, férfiingeket, az Óbudai Áruház női, bakfis nyári és jerseyruhákat 150 forinttól 1970-ig — tőkés import kivételével. A Corvin Áruház egyes férficipőket, méretes szőnyegeket, faltól-falig szőnyegmaradékokat, a Kőbányai Áruház kempingfőzőket, az Otthon hajsütővasakat, CHARME kozmetikai szereket, valamint maradék dekorációs anyagokat (4 méterig) kínál a vásárlóknak. A Lottó NC 430-as lemezjátszót 3700 forintért, a budai Lottó pólókat 49,50-től 110-ig, a dabasi Mini Centrum férfiingeket 412 forintért, a Divatcsarnok könyvespolcot 1330 forintért, karfás fotelt 872 forintért, szövet blézert 722 forintért, kánikularuhát 404 forintért és Kedvenc kávéőrlőt árusít. Az Újpesti Áruházban vietnami magas szárú tornacipő 27-estől 30-as méretig 65 forintért, illetve 31—32-es méretben 85-ért, és ugyancsak vietnami női strandpapucs 50 forintért kapható. A Centrum Compack Raktáráruházban szovjet kerékpárokat, kerékpár zománcfestéket, MORA 671 típusú csehszlovák cirkogejzírt, az Üttörőben kötött hosszú pantallókat, a Luxusban egyes női szabadidőruhákat, a Csillagban egyes női belföldi kötöttárut, a Versenyben egyes férfi, szintén belföldi kötöttárut, a Textilházban pedig maradék méterárut vásárolhatnak az érdeklődők a Centrum Hétfőn.

A FEHÉRVÁR ÁRUHÁZBAN péntekig minden jersey diolen és selyem méteráru 30 százalékos árengedménnyel kapható.

AZ ALKAMI szakboltokban férfi ingpulóvereket 370 forint helyett 209-ért, férfipólókat 156 forint helyett 90-ért, bakfis pólókat 81,50-ért, bakfis otthonkákat 210 helyett 95-ért, bakfis farmernadrágot 370 forint helyett 100-ért, női jerseyruhát 1170 forint helyett 450-ért árusítanak. Ezenkívül a kijelölt méteráru szaküzletekben (VIII., József krt. 36., II., Mártírok útja 31., XVIII., Vörös Hadsereg útja 125.) fekete és barna színben 140 centiméter széles düftin anyagot 148 forint helyett 100 forintért kínálnak — amíg a készlet tart.

A MISKOLCI CENTRUM ÁRUHÁZBAN július 11-től 18-ig minden női szandál, minden bakfis és női nyári ruha 20 százalékos árengedménnyel kapható.

A RUHATISZTÍTÓ SZÖVETKEZET megnyitotta a fiatalok részére a Ruti-Junior-Butikját az V. kerület Királyi Pál u. 9. szám alatt. A butikban márkás farmernadrágokat, -szoknyákat 100 forinttól 300 forintig és divatos, színes, vászon, molinó nyári ruhákat 50 forinttól lehet kapni. Nyitvatartás hétfőtől péntekig 10 órától 18 óráig. Ezen kívül a szövetkezet számos boltjában már tart a nyári vásár, amelyen tisztított női, férfi- és gyermekruházati cikkeket igen olcsón árusítanak.

Megkérdeztük

Autóért autót

Elfogytak a készpénzért azonnal megvásárolható Trabantok — adta hírül néhány napja a Merkur. Igaz, a készpénzes akción kívül egy másik, *nem kevésbé vonzó lehetőséget is kínált* a Merkur, a használt Trabantokat is átvették, ha valaki így akarta régi kétütemű-jét újra cserélni. (Az év elején hasonló módon árulták Győrben a Wartburgokat.) A magasabb árak miatt sokan inkább a szabadpiacon próbáltak szerencsét, bár a Merkur is megpróbál ezzel — igaz, más módon — versenyre kelni. Mint megtudtuk, két éve indították a használtért használtat akciót. Minden olyan autót megvesznek, amelynek ára az ő becslésük szerint eléri az új ár 30 százalékát (ezt a feltételt szabták a Trabantok megvásárlásánál is). Cserébe egy másik használtat lehet vásárolni, és *a választék jobb, mintha csak készpénzzel fizetnénk* az autóért. Az évenként eladott 20 ezer használt gépkocsi 15—17 százaléka cserél így gazdát.

— I —

Megpályázta — s megnyerte

Mesterek mesterének

Mint lapunk is hírül adta, egyes főiskolákon — új kezdeményezésként — pályázat útján került sor a főigazgatók kinevezésére. Az Ybl Miklós Építőipari Műszaki Főiskola főigazgatói posztjára heten pályáztak, a megbízatást, július 1-i hatállyal, dr. Pozsgai Lajos nyerte el.

Építészmérnök. Kivitelezőként kezdte a pályát, majd több mint két évtizedig tervezőként dolgozott, az utóbbi években a műszaki tervező vállalatokat irányította az ÉVM-ben.

— *Mi vonzotta a Thököly úti patinás épületbe, miért pályázta meg ezt az új munkakört?*

— Úgy éreztem, amit megtehettem a minisztériumban, azt elvégeztem; kifut, amit ott rámbíztak. Itt viszont elődöm megbízatása lejárt. Három tényező motivált, hogy megpályáztam ezt a megüresedett széket. Mindenekelőtt az, hogy *a magyar építőipar fejlesztése szempontjából roppant fontosnak tartom az építésirányítók felkészítését.* Ezeket a szakembereket pedig nem az egyetem, hanem a főiskola képezi. Jogelődünk, a Felső Építőipariskola évtizedeken keresztül olyan mestereket bocsátott ki, akik Európaszerte keresettek voltak: megbízható *szakmai* ismeretekkel rendelkeztek, és *irányítani* tudták az építkezéseket. Ezek — kiegészítve a *szervezőkészséggel* — ma is elsődleges követelmények, természetesen a mai kor színvonalán. Óriási technológiai váltások kortársai vagyunk, s bár primátusa van a mikroelektronikának és a biotechnikának, ám ezek következetesen behatolnak az építőiparba is. A főiskola dolga, hogy felkészítse hallgatóit ezek építési vonzataira. Úgy érzem, lépéshátrányban van a képzés, és kevés is az építőipari irányító.

— *Ez is egyik oka tehát a laikus által is oly gyakran észlelt szervezetlenségnek. De hogyan tovább?*

— A jelenlegi gazdasági helyzetben az *anyagi erők* korlátozottak. De arra alkalmas ez a periódus, hogy az *agyakat fejlesszük:* adaptívvá — befogadásra késszé — neveljük a következő generációt; felkészítsük arra, hogy alkalmazkodni tudjon az új technológiákhoz. A főiskola tanári kara értékes hagyományokon nőtt fel, kiváló szellemet őrzött meg, a legjobb szakemberek tanítottak itt akkor is, amikor technikum volt az intézmény. Ez megkönnyíti a munkámat, de nehezíti is: erről a szintről fejleszteni nagyobb feladat, mint nulláról indulni.

— *Gondolom, ez azt is jelenti, nem látványos eredményekre vágyik, ami az oktatás területén szükséges erény. De van-e oktatói gyakorlata?*

— Időnként tanítgattam: az iparművészeti főiskolán 1961-ben rámbízták a szerkezettervezési tantárgy megalapítását, bevezetését, tanítását; meghívott előadóként tanítottam a Mérnöktovábbképző Intézetben, a műegyetemen, ahol államvizsga bizottsági tag voltam, továbbá ezen a főiskolán, s a Tudományos Tanács munkájában már korábban is részt vettem. De tervezőként is nevelgettem fiatalokat magam körül, van *„apai vénám"*. S az utóbbi időben — ez a harmadik motívuma a pályázatomnak — felerősödött az az igényem, hogy műszaki elveim elterjedjenek, átadhassam a tapasztalataimat.

— *Mikor döntötte el, hogy az építészet lesz a hivatása?*

— Amikor már elsőéves voltam a műegyetemen 1950-ben. *Orvos* akartam lenni, vagy *hidász*, esetleg *magyar—francia* szakos tanár. Az orvosira hely hiányában nem vettek fel, viszont ajánlották: menjek az építész karra, ott még van hely. Nem voltam *azonnal* boldog, de az első félév „elkapott". A gyerekkori hármas irányultság — mint kiderült — ott egyesült. Az építészet határterület: humán és műszaki érdeklődésemet egyaránt kielégítette. S jó tudnom, hogy a főiskola tanári karának törzsgárdája ezt a szellemiséget őrizte meg.

— *Mi az, amin — nyilván — mégis változtatni akar?*

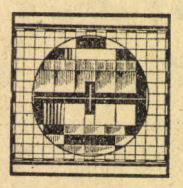
— Előbb hadd mondjam el; tudom, hogy *az oktatás csapatmunka.* Tisztában vagyok a „primus inter pares" felelősségével, de azzal is, hogy egy fiatal docens esetenként nagyobb hatással van a hallgatókra, mert *közvetlen* kapcsolatban áll velük. Mint tanár s mint vezető egyaránt *azt szeretném elérni, hogy a főiskola a know-how centrikus képzést erősítse.* Az építőipari irányítónak ugyanis elsősorban a *hogyannal* kell tisztában lennie. Az egyetem magas színvonalon felkészített tervezőket kell, hogy adjon az iparnak, akik a *mit* kérdéseit döntik el és válaszolják meg; az üzemmérnöknek azt kell tudnia, *ma hogyan.* S mindkettejüknek szükségük van a végrehajtásban a technikusokra. Ezért tartom szerencsésnek, hogy létrejött a *képzés hármas tagozódása.* A feladatok világosak, csak jól kell csinálni.

— *Sok sikert hozzá.*

Medve Imola

Tévénapló

Csöndes születésnap



Egy bölcs aggastyán mértéktartásával regisztrálta a TV-Híradó — pontosabban soros műsorvezetője *Kaplár F. Józsefa születésnapot.* Más műsorban talán tettek volna néhány szellemes (tréfálkozó) megjegyzést a *huszonnyolc éves* korra, a virulás és életerő idejére. Akár fel is köszöntötték volna saját magukat. Nem így a Híradó. Mondhatnánk: *nem ilyen* az image-a.

Ha emlékezetem nem csal — azt nem is állíthatom, hogy a kezdetektől néztem — a Híradó mindig is komoly hangvételű műsor volt. Mintha arculatának kialakítói és meghatározói nemcsak tudatában lennének a nagyközönség *első számú hírforrásaszerep* jelentőségével, de lehetőség szerint hangsúlyozni is igyekeznének azt.

Szó ami szó, ez a szikár, méltóságteljes nagybácsi sokáig csakugyan feltétlen tekintéllyel rendelkezett. Népszerűsége akkor sem csökkent, amikor — néhány esztendeje — elkezdték kritizálni. Megjegyzéseket tesznek a modorára, hiányolják bizonyos tulajdonságait, másokat viszont fölöslegesnek vélnek.

Hálátlan lenne a közönség? Vagy divatnak hódolna?

Valószínűbb, hogy az eltelt esztendők fogtak ki a Híradó stílusán, változtatást követelve. Közvetlenebb hangvételt igényel a mai néző, szeretné, ha *partnernek* tekintenék. Több millió emberrel lenni egyszerre *közvetlennek és tisztelettudónak,* — nagyon nagy feladat. Kevesen képesek rá a televízióban, még kevesebben a Híradó kis csapatában. Pedig a Híradóval nap mint nap találkozunk, háromszor is, ami egyúttal ezzel a hiánnyal is naponként többszöri szembesítést jelent. Ráadásul nemcsak a *műsorvezetők* kulcsemberek — őket viszonylag szélesebb körből válogatják — hanem a tudósításokat készítő *munkatársak* is, akiknek többségét az ország névről is, arcról is ismer.

A legtöbb bírálat ezt a csapatot éri. Amíg csak a helyszínre sietnek és felteszik a szükséges kérdést, hagyján. Amikor két-három percben „lelepleznek" (apró-cseprő vétségeket, de könyörtelenül), „feltárnak", „beavatnak", akkor *többnyire* jogos a néző bosszankodása. A felületesség bármilyen szinten ártalmas. Azoknak főleg, akiket érint, de azoknak is, akiket ilyen módon informálnak. Ha kiépül a televízió belpolitikai műsorainak struktúrája, és beidegződik a munkamegosztás — ennek a folyamatnak már vannak biztató jelei — bizonyára egyértelműbbek lesznek a TV-Híradó feladatai is.

A TV-Híradó azoknak a dolgoknak a körébe tartozik, amelyekhez mindenki ért nálunk, amiről mindenkinek van elképzelése. E sorok írója például szeretné, ha a belpolitikai, a kulturális és egyéb hírek és tudósítások is olyan *pergő, rövid és tárgyilagos* filmek lennének, mint amilyeneket a külpolitika blokkjában látunk.

Egyszer nem ártana utána járni, mi is az oka annak, hogy a magyar televíziós híradóban olyan élesen elválik egymástól a külés a belpolitikai rész. Ezt a tényt „hivatalosan" is megállapította a Tömegkommunikációs Kutatóintézet egy korábbi *vizsgálata,* amely egy nemzetközi összehasonlító kutatás részeként készült. A vizsgálat szerint a híradónkban megjelenő külföldi valóság és a határokon belüli valóság *határozottan elkülönül.* „A kettő egymáshoz viszonyított aránya, valamint a kétféle valósághoz tartozó események bemutatásának sorrendje azt sugallja, hogy az igazán fontos dolgok külföldön, külföldi alanyok cselekvései nyomán mennek végbe." A hangsúlyeltolódás egyre inkább érzékelhető; minél jobb és teljesebb a külpolitikai filmanyag, annál inkább. A *percenként lezajló drámákkal* nem tud (soha ne is tudjon!) vetekedni a belpolitikai híranyag. Természetes, hogy a magyar valóság békésebb, nyugodtabb, mint a külföldé. Hát még, ha a bemutatott béke és harmónia hiteles, és a szerkesztés nem az *óhajtott* nyugalmat szolgálja, hanem a *valóságot* — kellemetlenségeivel együtt — *tükrözi...*

A híradóban azonban több az együttműködés, az egyetértés, az örvendetes esemény, mint a valóságban. Érthető önvédelmi reflex lenne: ha már ennyi gond, baj, tragédia fordul elő a nagyvilágban, legalább házunk táján legyen nyugalom...? Meglehet; s hiába állapítják meg erről a gondolkodásmódról a szakemberek, hogy hamis tudatot tükröz, a világ minden televíziója tekintetbe veszi, mert nem tehet mást.

A már idézett tanulmány szerint a Híradó valóságának realitását, hitelességét, valódiságát, az ügyek fontosságát elsősorban maguk a TV-Híradó készítői igyekeznek bizonyítani. A több milliós nézőtábor érdeke, hogy minél elfogadhatóbb, hitelesebb és valódibb legyen a Híradó valósága.

Virág F. Éva

Máté Gábor önálló estje

Számvetés egy kávé mellett

Játékos szertelenségeivel, elegáns-könnyed komolyságával *Kosztolányi Dezső* az örök ifjúság eleven szimbóluma volt, amíg élt. Pózait, egyénisége sugárzó báját halála után átmenetileg megfakította az idő. Tíz éve, amikor még *József Attila* volt az egyetemista korosztály legkedvesebb költője, Kosztolányi világnézeti meggyőződéstől kevésbé áthatott, vibráló szépségekkel teli poézise kevesebb hívet ejtett rabul, mint manapság. A költészettől határozott célokat igénylő utókor nem őt tekintette ideáljának.

Azóta fordult egyet a világ: a biztosnak látszó régi értékek nem igazítanak el többé pontosan az ingatag valóságban; a világméretű fenyegettség-érzés pedig tűnődőbbre, az irracionálisra is fogékonyabbra hangolta az elbizonytalanodó ifjúságot. Kosztolányi, *a megismerhetetlennek tartott élet szépségeit ünneplő költő* mind ismerősebben hangzó húrokat rezegtetett meg ifjú olvasóiban. A száz éve született író kortársunkká vált.

Máté Gábor, a kaposvári Csiky Gergely Színház művésze *Szegény Dezső* című előadóestjén ezt a közülünk való, értünk-helyettünk szóló Kosztolányit állítja elénk. Nem hangsúlyozza külsőségeiben, csupán jelzi a megidézett és a valódi jelen idő közti stílusváltozást. Egyórás vers-levél-próza összeállítása addig tart, míg a díszletasztal lámpája fénykörében gőzölgő-hűlő feketekávét lassú kortyokkal el nem fogyasztja. A kávézási szertartás alatt egy rövid, ám teljes élet fölívelésének és elillanásának tanúi lehetünk.

Füst Milán naplójegyzetei segítségével Máté kettős fénytörésben láttatja a költő egyéniségét. *„Bölcsült volt, hogy meg kell halnia, azt mondják, még a ravatalon is bőszült volt az arca"* — hangzik föl a sötétben a füsti nyitómondat. Ahogy a lámpafény bevilágítja a pódiumot, már Kosztolányi ül előttünk a karosszékben, hogy egy utolsó kávé agypezsdítő eufóriájában számot vessen előttünk a saját — és valamennyiünk — életével. Mert az ő megélt élményei rólunk is szólnak: a mi félelmeinkről, csillapíthatatlan boldogságvágyunkról, élni nem tudásunkról, s a szüntelenül bennünk őrlő haláltudatról, amely ellen ironikus-fölényes belenyugvással védekezünk.

Magunkra ismerünk, amikor lelki alkatunk önromboló kényszereiről, idegfeszültség-csiholó rossz szokásainkról, a koffein, a nikotin túlhajszolt élvezetéről beszél. És borzongató a haszonelvű civilizáció „észjárását" ad absurdum fokozó előrelátása, amivel az emberi porhüvely újrafelhasználhatóságának esélyeit latolgatja. (Tudjuk, néhány évvel később a náci haláltáborok boszorkánymesterei túllicitálták a költő legképtelenebbnek tűnő fantazmagóriáit is.)

Nem a Kosztolányi-életmű keresztmetszetét, hanem *a költő világképét* teszi élvezetesen felfoghatóvá ez a kitűnően szerkesztett, magamutogató harsányságoktól mentes, együtt gondolkodásra késztető előadóest. Füst Milán különös-kritikus búcsúztató szavaiban pedig az utókor ítélete is megfogalmazódik az est végén a gyarlóságoktól sem mentes friss halottról: *„Jó sötét a délután mélye és Dezső el van temetve. — A kormány egy miniszteri tanácsost küldött ki a temetésre, a főváros egy tanácsnokot... no, Dezső, ezért nem volt érdemes annyifelé bohócnak lenni! Akkor már a zord gőg jobb és a kis kereset! — Fáj a szívem érted."*

Valachi Anna

Avarkori temető

Befejezték a tápi avarkori temető feltárásának idei munkálatait a győri Xantus János múzeum szakemberei. Az ez évi ásatási szezonban 775 négyzetméteres területet fésültek át, s ötvenegy középavarkori, azaz a 7. század utolsó harmadából való sírt tártak fel. A sírokban lévő famaradványok, vasszögek, pántok például arra utalnak, hogy az avarok koporsóban helyezték a föld alá halottaikat. A koporsót fából készítették, deszkáit fémpántokkal rögzítették. A használati tárgyakat egykori tulajdonosaikkal együtt temették el. A késeket mindig a nők mellé rakták, a férfiaknak viszont a derékövhöz csatolták, ezzel jelezve, hogy míg az asszonyok munkaeszközként használták, a férfiak viseletük tartozékaként becsülték. *(MTI)*

V. Anyanyelvi Konferencia

Elkészült az V. Anyanyelvi Konferencia programja. Az ötnapos rendezvény augusztus 5-én kezdődik Veszprémben.

A konferenciák rangos eseményei az anyanyelvi mozgalomnak, amely a külországokban élő magyarság és az óhaza közötti kapcsolattartás intézményes formája. Elsőrendű célja a magyar nyelv és kultúra megőrzése és tanítása az úgynevezett szórványmagyarság körében.

A mostani veszprémi találkozó elé három fő feladatot tűztek. Címszavakban: egyházak, irodalom és művészetek, tankönyvek. Arról lesz szó, hogy ezeknek milyen szerepük van, illetve kell, hogy legyen a magyarságtudat megőrzésében, nyelvünk, kulturális értékeink ápolásában és átörökítésében a nyugati országokban, a tengerentúlra került egykori honfitársaink és leszármazottaik között.

A Konferenciára — ezúttal első ízben — külföldi magyar egyesületek körülbelül félszáz helyről „hivatalos" delegátusokat küldenek, továbbá több mint hetven egyéni résztvevő jelezte érkezését. (MTI)

Gustav Mahlerről

Az ötnegyed évszázada született Gustav Mahler egyike a muzsika valódi nagyságainak. Zeneszerzőként és karmesterként egyaránt. Hatalmas szimfóniái, kantátái, schuberti mélységeket megszólaltató dalciklusai, dalai egy részét akkor írta, amikor már Debussy, Sztravinszkij, Bartók és mások a zene új útjain indultak el. Életműve kivételes példa arra, hogy mindenfajta stílus-kizárólagosság hirdetése és követelése korlátoltság. A stíluskorszakok nem határolódnak el egymástól sematikusan és hermetikusan — ez a múltra éppúgy igaz, mint napjainkra. A legkevésbé sem véletlen, hogy zeneileg is ellentmondásos korunkban a preklasszikuson reneszánsza mellett beszélhetünk Mahler-reneszánszról is.

Nagy szerencsénk, hogy Beniczky Ferenc kormánybiztos 1888-as meghívásának köszönhetően közvetlen kapcsolatunk lett a kor e nagy muzsikusával. A kultúrhistóriában, de még a magyar zeneélet történetében is csak pillanat Mahler rövid életének az a három éve (1888—91), amikor — huszonnyolc—harmincegy évesen — a Magyar Királyi Operaház igazgatója volt. Operaházunk százegy évéből ez a három esztendő mindmáig meghatározó. Fontosabb néhány közbülső évtizednél. Nem csak mai Mozart-, Wagner- (Mascagni-) előadásainkban, hanem zenedráma-színházunk európai színvonalában, egész működésében jelenvaló Mahler hatása. Az ő esetében megvalósult valamennyi a közhelyből, amelyet formálisan pillanatemberekre is szire-szóra ráaggatnak: munkájuk hatása — itt maradt.

A Fővárosi Lapok kilencvennégy éve ezt az arcátlan címet adta a Mahler távozását közlő tudósításnak: *„Jött—ment"*. Azt nem közölte, hogy a máig sajnálatos távozás *„a legzichybb Zichyhez"* (a korabeli *„Hét"* gróf Zichy Géza dilettáns intendánst dicsőítette így) hasonló, valódi *jöttmentek* aknamunkája miatt következett be.

Az idén március 18. óta Budapesten, a Lenin körút 61. számú ház falán tábla hirdeti: *„Itt lakott Gustav Mahler"*. Mai muzsikus szónokaink az avatáson operaházunk nagy korszakának nevezték a Mahler-éveket.

Azok voltak. A magyar operajátszás a következő évszázadban is támaszkodhat halhatatlan igazgatójának zsenialitására.

Rajk András

Szállodaavatók

A kis üzlet is jó üzlet – Hotel Studium, Erzsébet, Béke

Óriási különbség van szálloda és szálloda között. Luxus apartmanok és szerény folyosói zuhanyozós szobák egyaránt találhatók bennük. Rögtön tegyük hozzá: mindkét fajtára szükség van! A nívós, drága házak a tehetős turisták számára épültek és ők hozzák a kemény devizát. Ugyanakkor nem szabad arról sem elfeledkeznünk, hogy az egy-két csillagos szálloda *hiánycikk*, és a belföldiek, a szocialista országokból érkezők csak ezt tudják megfizetni.

Ez valami más!

Ilyen is nyílt az utóbbi napokban, bár igen nagy csendben. Nem voltak fényes ünnepségek, kitüntetésátadások. A *Hotel Studium* a külvárosban, a Harmat utcában található. Már nem új épület. Valamikor a Volán tröszt oktatási központja volt. Lényegében ma is szolgál (télen) hasonló célokat, ezért is indokolt a név, Hotel Studium, bár ma még úgy jelentkezik be a portás, hogy Volán-szálló.

A Volán — tröszt-formában már nem létezik — kisvállalatokra bomlott. Az oktatási központ is egy kisvállalattá alakult és *önfinanszírozó* lett. (Hány ilyen oktatási központ van az országban, ami alig van kihasználva és évekig áll lényegében üresen! Mekkora ráfizetés ez!) A Hotel Studiumban 60 kétágyas, mosdós szoba található, a zuhanyozók és a mellékhelyiségek a folyosóról nyílnak. Reggelivel két személynek 500 forintba kerül télen-nyáron a szoba. Gondolom, persze, csoportoknak itt is engedélyt adnak.

A *Danubius* Szálloda Vállalat ügyesen meglátta ebben az épületben a lehetőséget. *A kis üzlet is jó üzlet* — és ők, amiért a vendéget hozzák, a bevétel egyharmadában részesülnek. A szálló vezetője, *Ersching Ottó* szerint máris nagy az utazási irodák érdeklődése.

A *Hotel Erzsébet*ben is tanulnak — csak éppen nem a vendégek, hanem az alkalmazottak. Tanszálloda lett a Károlyi Mihály utcai szép, régi épületéből, itt tölthetik majd féléves gyakorlatukat a Kereskedelmi és Vendéglátóipari Főiskola hallgatói.

Orpheum és cukrászda

A háromcsillagos szállodáról 1872-ben írta a *Fővárosi Lapok*: *„Berendezése ízléses és célszerű leend, kávéház is lesz benne, s miután a belváros táján egyetlen szálloda sincs, valószínűleg jövedelmező üzlet leend.”* Bizonyára az lesz a megfiatalított Erzsébet is, amelyet hitelszerződés keretében épített a *Hofman—Maculan* bécsi cég, *Tolvaj János* építész tervei alapján. *Szörényi Béla* belsőépítész szép munkát végzett. A régi János vitéz söröző védett berendezését természetesen megőrizték. Kilencven személyes étterem, drinkbár, kávézó, több különterem és — a szálloda kis méretéhez képest — sok szolgáltatás várja a vendégeket. Bár háromcsillagos az épület, a szobákban minibár, távhívásos telefon és színes tévé van.

A Lenin körúti *Béke* egyszerűen gyönyörű lett és ez nagyrészt a *Julius Eberhardt*, osztrák kivitelező cég érdeme. A nagyvonalú hall, a régi lépcsős feljáró, a máshová helyezett, de gyönyörűen rendbehozott kupola, az elegáns *Shakespeare*-étterem és Budapest talán legszebb cukrászdája — a Zsolnay — hamarosan meg fogja hódítani a külföldieket és a belföldieket egyaránt.

Már a hivatalos időpont előtt kinyitott a jócskán száz szobával kibővült ház. Erre szorította őket a geofizikus kongresszus és a vendégek gratuláltak a házhoz. Lehet is. A 240 millió schillingbe és 150 millió forintba került épületet *Dobozi Miklós* tervezte. Külön ki kell emelni *Plaschkovics Vilmos* belsőépítész rendkívül magas színvonalú munkáját. *Blaskó Péter* igazgatóhelyettes olyan apró „finomságokra” hívta fel a figyelmet, mint hogy a bizonyára népszerű *Orpheumban* pincérhívó van az asztalon, hogy a szobákban a törülközőtartó egyben fűtőtest is és szárítja a törülközőt. A személyzet uniformisa rendkívül elegáns: saját maguk „tervezték” régi szállodai szakmai lapokat átnézve és csináltatták meg a Szikra szövetkezettel, fekete-fehér kelméből, s mert ezek a színek mindig kaphatók, nem lesz gond az utánpótlással. Van uszoda és szauna is, több különterem és saját tévéprogram. Ha kell, parkettá borítja a szőnyegpadlót és táncterem lesz belőle. Nagyon lelkes az itteni gárda. Nem titkolt szándékuk, hogy a legjobb budapesti szállodákkal versengjenek.

Kell az olcsó

A sárvári *Thermal Hotel* is már várja első vendégeit és ezzel még mindig nem ért véget az idei szállodaavatások listája. Mert hátra van még a *Grand Hotel Hungária* (volt Szabadság) és a *Taverna*, a Váci utcában. Lehet, hogy néhányan azt kérdik: nem sok ez a jóból? Nem. Minél később húzták volna fel ezeket az épületeket, annál drágábban tudták volna pótolni az elmúlt évek krónikus szobahiányát.

Így sem hoztak be minden elmaradást. Még több, afféle szerény parolis, *olcsó* szálloda kellene. Ebben nem lehet kizárólag a magánpanziókra hagyatkozni. Akár a Hotel Studium mintájára, szálláshelynek hasznosítva „elfekvő” értékeinket.

Elek Lenke

Egy hét a világgazdaságban

Milánói csúcs

Mintha a devizatőzsdék is a közös piaci csúcsra készültek volna... Az elmúlt hét ugyanis különösebb izgalom nélkül zajlott le. Egyedül a font esetében volt jelentősebb a változás, az angol valuta 2,2 százalékot erősödött a dollárral szemben. Az amerikai valutának a francia frankkal szemben sem volt kedvező üzletmenete, itt az értékcsökkenés csaknem 1 százalékos volt. Frankfurtban és Zürichben egy kicsit jobban tudta magát tartani a dollár, a 0,8, illetve 0,6 százalékos leértékelődése legalábbis ennek a jele, míg a jenhez mérve végre erősödni tudott az amerikai pénz. Az arany jegyzéseit figyelők egy hét alatt — ha jól spekuláltak — 1,4 százalékos emelkedés ellenértékét tudták besöpörni.

A milánói csúcson a Közös Piac még hivatalosan csak tíz tagból állt, a megfigyelőként jelen lévő spanyol és portugál miniszterelnök azonban január 1-től már teljes jogú résztvevőként fog hasonló alkalmakkor helyet foglalni. A napirendet a legutolsó, dublini értekezlet eldöntötte már, a közösségi döntéshozatal módszereinek, az EGK intézményrendszerének reformjáról volt szó. A téma aktualitását lehetetlenség kétségbe vonni. A gyakorlat ugyanis azt mutatja, hogy a nyugat-európai integráció döntéshozatali módszerei nem megfelelőek, a határozatok lassan és túlságosan sok lépcsőben születnek meg. Intézkedésekre, melyek elhatározásához hónapok lennének elegendők, olykor éveket kell várni. A fenti diagnózis nem csupán olyan kérdésekre igaz, melyek komplikáltságát a nemzeti érdekek összeütközése miatt mindenki elismeri. Az EGK nem csak a mezőgazdasági rendtartás reformját illetően képtelen haladni, a döntés lényegesen kisebb súlyú témákban is késik. (Hosszú idő elteltével sincs megállapodás például a teherautók terhelhetőségének „európai” szabványában.)

E gond érthetően foglalkoztatja a nyugat-európai államférfiakat. Egy integráció súlyát, ütőképességét ugyanis nyilvánvalóan nem csupán gazdasági potenciálja szabja meg, hanem az a képessége is, ahogy a világgazdaság változásaira reagálni tud. Az a közmondás, hogy az idő pénz, erre az esetre is igaz. Az elmúlt hónapokban pedig jó néhány olyan elemzés látott napvilágot, mely arra figyelmeztetett, hogy Nyugat-Európának igyekeznie kell, hogy a világméretű gazdasági versenyfutásban le ne maradjon. A problémához a Közös Piac berkein belül még egy tényező adódik. Az EGK alapítása óta tart a vita arról, mi a fontosabb az integráció szempontjából. „Szélesedjék-e” a Közösség, vagy inkább „mélyüljön”? Az első álláspont hívei az új tagok felvételét, a különféle társulási megállapodások kötését helyezték előtérbe, míg a másik tábor a gazdaságpolitikák összehangolására, az áruk, a munkaerő és a tőke áramlása útjában álló akadályok felszámolására szavazott. A gyakorlatban nyilvánvalóan a bővülés hívei valósíthatták meg elképzeléseiket, az alapító „hatokból” az évek folyamán „tizenkettek” lettek.

A milánói csúcs elé két elképzelés került, melyek nagyjából azonos irányba tapogatózva kerestek az EGK belső mechanizmusa reformjának kereteit. A tanácskozást hivatalosan előkészítő bizottság jelentésében nagyobb szerepet szánna az úgynevezett Európai Parlamentnek, melynek közvetlen választású képviselői a jövőben már nem csupán véleményezhetnének, hanem dönthetnének is. Kiterjesztenék az úgynevezett „brüsszeli bizottság” hatáskörét is. Az egyes nemzeti kormányok tagjaiból álló miniszertanácsban pedig tudomásul vennék a többségi szavazással történő döntést és a vétót csak körülhatárolt esetekben engednék alkalmazni.

A fenti csomaggal rokon elképzeléseket kidolgozó angol külügyminiszter reformterve tartalmazza egy különálló külpolitikakoordináló titkárság felállítását, valamint a vétójog gyakorlásának ugyancsak korlátozását. Nem lehetne például London szerint vétóval akadályozni a döntést olyan kérdésekben miniszteri szinten, ahol az elvi egyetértés csúcsértekezleten már megvolt. „Visszatartó erő” esetleg az is, ha a jogával élő kormánynak később meg kellene magyaráznia viselkedését a külügyminiszterek tanácsában. Végül pedig az angolok szeretnék bevezetni a tartózkodás intézményét. Így az, ki jó szívvel nem tud a javaslat mellett szavazni, nem lenne kénytelen ellene voksolni.)

A merészebb elképzelést *Mitterrand* és *Kohl* közös javaslata jelentette, ők az európai unió megteremtésére vonatkozó szerződéstervezetet terjesztettek a konferencia elé. Mint kiderült, a hangzatos cím ellenére a tartalom nem bizonyult szenzációsnak. A dokumentum például olyan javaslatokkal él, hogy a közös piaci csúcsokat kereszteljék át. Legyenek a jövőben az „európai unió” tanácskozásai...

Milánóban nem volt könnyű a döntés. Az alapkérdés az, milyen mértékben lehet az integráció szintjén való döntést erősíteni annak kockázatával, hogy egyes kérdésekben a nemzeti érdeket már nem lehet vétóként érvényesíteni? Hosszabb távon persze a közösségi szinten való haladás gyümölcsei kárpótolnának, addig azonban konkrét kérdésekben el kell tudni viselni — és főként végrehajtani — a többségi akarat érvényesülését. Milánóban döntés nem született. Valami azonban megkezdődött.

Gonda György—Szentgáli Péter

Az Állami Fejlesztési Bank kötvényárfolyamai

Érvényben: július 1—7-ig

A kötvény megnevezése	Éves kamatozás százalékban	A kamatfizetés időpontja	Lejárati idő	A kibocsátás összege mFt	Árfolyam a névérték százalékában VÉTEL*	ELADÁS	Változás az előző héthez képest
GAZDALKODÓ SZERVEZETEK ÁLTAL VÁSÁROLHATÓ KÖTVÉNYEK:							
COMPORGAN	14—15	III. 31.	1989	60	94,5	96,5	—
			—93.	40	96,5	98,5	+0,5
SZÜV	15	X. 15.	1990.	55	101,0	103,0	—
MKB-Vörös Csillag MGTSZ	12	XII. 10.	1991.	180	94,0	96,0	—
Szegedi körzeti telefon	7	III. 31.	1998.	50	70,0	72,0	—
Szegedi ált. telefon	11,5	III. 31.	1998.	27	88,0	90,0	—
AFB—OKGT gáz	11,5	III. 31.	1993.	400	91,0	93,0	+1
Építőipari Innov. Alap	11,25	XII. 20.	1990.	50	91,5	93,5	—
AGRIT	13	VI. 30.	1992.	100	98,0	100,0	—
MAGÁNSZEMÉLYEK ÁLTAL VÁSÁROLHATÓ KÖTVÉNYEK:							
Pest m. Iparcikk Ker. V.	11	III. 31.	1991.	20	101,0	103,0	—
SKÁLA I.	11	V. 31.	1991.	136	100,0	102,0	—
PIÉRT I.	11	VI. 30.	1991.	50	98,0	100,0	—11
Somogy Ker. V.	11	VII. 1.	1991.	25	98,0	100,0	—10,5
Borsod Iparcikk Ker. V.	11	IX. 1.	1988.	30	107,5	109,5	—
KONZUM Áruház V.	11	IX. 30.	1991.	30	106,5	108,5	—
Pest m. Ruházati Ker. V.	11	XI. 20.	1991.	20	105,0	107,0	—
Győr-Sopron m. Ruházati Ker. V.	11	XI. 20.	1991.	15	105,0	107,0	+0,5
AMFORA	11	XI. 30.	1991.	30	104,5	106,5	—
PANNONKER	11	XII. 10.	1991.	15	104,5	106,5	+0,5
Bp. Harisnyagyár	11	XII. 10.	1991.	40	104,5	106,5	+0,5
DOMUS	11	XII. 10.	1990.	20	104,0	106,0	—
CENTRUM Áruház Vállalat	11	XII. 15.	1991.	50	104,0	106,0	—
Fehérvár Áruház	11	XII. 17.	1990.	30	104,0	106,0	+0,5
Alföldi TÜZEP	11	XII. 18.	1989.	39	104,0	106,0	+0,5
Szolnoki Városi Tanács	11	XII. 20.	1992.	6,3	103,5	105,5	—
ARRABONA	11	I. 15.	1992.	20	103,0	105,0	—
IDEÁL Ker. V. Szolnok	11	II. 15.	1993.	10	102,0	104,0	—
Vásárosnaményi gázkötvény	11	III. 1.	1992.	10	101,0	103,0	+0,5
DÉLKER	11	III. 20.	1991.	40	101,0	103,0	—
PIÉRT II.	11	IV. 11.	1992.	50	100,5	102,5	+0,5
METEOR Debrecen	11	IV. 15.	1992.	15	100,0	102,0	—
Szentendre Városi Tanács	11	IV. 20.	1991.	7,2	100,0	102,0	—
SKÁLA II.	11	V. 6.	1992.	150	100,0	102,0	+0,5
SKÁLA III.	11	V. 15.	1992.	150	100,0	102,0	+0,5
Nógrád m. Iparcikk	11	V. 15.	1992.	10	99,5	101,5	+0,5
TSZKER	11	X. 1.	1991.	70	98,5	100,5	—
Császári MGTSZ	10	III. 15.	1992.	15	95,0	97,0	+1
KUNÉP	10	VII. 1.	1989.	30	92,0	94,0	—10
Nagyrédei MGTSZ	9	III. 1.	1988.	10	94,0	96,0	+1
Lakossági gázkötvény	7,5—9		1992.	79	82—88,0	84—	—
			1988			90,0	
Kommunális kötvények	5,5—7		—89.	32	89—99,0	91—	—
						101,0	

A vételi áron a bank a kötvényeket bármikor megvásárolja, az eladási árfolyamon a kötvényeket — amennyiben rendelkezik szabad készlettel — eladja.

MI HOL OLCSÓBB?

Tréningruha, tornacipő

A CENTRUM HÉTFŐN az alábbi cikkeket árusítják 20 százalékkal olcsóbban: a Csepel Áruház férfi-, fiúingeket, a Kálvin téri Áruház női pums cipőket és szandálokat — tőkés import kivételével —, a Corvin Áruház ágynemű-garnitúrákat, a Kőbányai Áruház női és bakfis jerseyruhákat, a Lottó Áruház szintén ágyneműket. A Budai Lottó két- és többszemélyes sátrakat 2110 forinttól 12 200-ig, az Óbudai Áruház női pulóvereket 260 forinttól 383-ig, az Újpesti Áruház pedig ETA 010 típusú mixert 980 forintért kínál a vásárlóknak. Az Otthon Áruházban háncsból font szatyrokat, hajszárítókat, pvc-padlómaradékokat (3 méterig), a Divatcsarnok női szövetkosztümöt 1790 forintért, női lakkkabátot 2390-ért, női nyári ruhát 476-ért, táskát 315-ért, lányka úszódresszt 140-ért, női szandált 370-ért, jersey gyermektréningruhát 598-ért, ZIM harisnyanadrágot 43-ért, sárga színű pólót 11-ért, valamint nyári bakfisruhát 250 forintért árusít. Az Úttörő tornacipőket, tornászpapucsokat, a Luxus egyes női blézereket és egyes női ruhákat, a Csillag egyes belföldi kötöttárukat, a Verseny egyes (szintén belföldi) férfiingeket, a Textilház maradék méterárukat, futószőnyegeket kínál 20 százalékos mérsékléssel. A Centrum Compack Raktáráruház csehszlovák gyártmányú, NZC 431, 160, illetve 150 típusú lemezjátszót ajánl a vásárlók figyelmébe a Centrum-hétfőn.

A RUHATISZTÍTÓ SZÖVETKEZET július 15-én megnyitja a fiatalok részére a Ruti-Junior-Butikját az V. kerület, Királyi Pál u. 9. szám alatt. A butikban márkás farmernadrágokat, -szoknyákat 100 forinttól 300 forintig és divatos, színes, vászon, molinó nyári ruhákat 50 forinttól lehet kapni. Nyitvatartás: hétfőtől péntekig 10 órától 18 óráig. Ezen kívül a szövetkezet számos boltjában megkezdődött a nyári vásár, amelyen tisztított női, férfi- és gyermekruházati cikkeket igen olcsón árusítanak.

A GT ÁRUHÁZBAN különféle női ruhaszövetek 863 forint helyett 517,80-ért, 782 helyett 469,20-ért, illetve 396 helyett 237,60-ért kapható. Selymeket 1270 forint helyett 762-ért, vászonanyagokat 314 helyett 188,40-ért, pamutjerseyanyagokat pedig 345 helyett 207-ért, 474 helyett 284,40-ért és 407 helyett 244,20-ért kínálnak.

A FEHÉRVÁR ÁRUHÁZBAN összecsukható import férfiesernyőt 240 helyett 160 forintos, női esernyőt 300 forint helyett 199 forintos és 210 forint helyett 160 forintos reklámáron vásárolhatnak az érdeklődők.

Közgazdászok vándorgyűlése

Szombaton Nyíregyházán, a Krúdy filmszínházban rendezett záró plenáris üléssel befejezte munkáját a 24. közgazdász vándorgyűlés. A Magyar Közgazdasági Társaság, a Műszaki és Természettudományi Egyesületek Szövetsége Szervezési és Vezetési Tudományos Társasága, a Tudományos Ismeretterjesztő Társulat közgazdasági választmánya, valamint szabolcs-szatmár megyei szervezeteik rendezte eseményen *több mint nyolcszáz elméleti és gyakorlati szakember vett részt. A növekedés és feltételei a hetedik ötéves tervidőszakban* témakört megtárgyaló vándorgyűlés öt szekcióülésén mintegy negyven hozzászóló fejtette ki véleményét.

A háromnapos tanácskozás tapasztalatait *Csikós-Nagy Béla*, a Magyar Közgazdasági Társaság elnöke foglalta össze majd *dr. Tisza László*, a Szabolcs-Szatmár megyei Tanács elnöke zárta be a tanácskozást.

(MTI)

Húsáremelés Lengyelországban

Lengyelországban hétfőtől kezdve drágább lesz a hús és minden hústermék. Az áremelés átlagos mértéke mintegy 10 százalék, ezen belül a legjobban dráguló termékek ára 15 százalékkal nő. A sertéskaraj például 11,5 százalékkal drágul, és 470 zloty helyett 540 zlotyba fog kerülni kilónként.

Lengyelországban a húst és a hústermékeket csak jegyre lehet vásárolni. Ezt az áremelést eredetileg március elejére tervezték, de a kedvezőtlen társadalmi reakció miatt az áremeléseket több lépcsőre bontva vezették be, ezen belül a húsárak emelését júniusról júliusra halasztották, és mértékét is csökkentették az eredeti tervezethez képest.

Július 1-től egyben fölemelik egy sor mezőgazdasági termék állami felvásárlási árát.

(MTI)

Eredményhirdetés Veszprémben

Befejeződött a tévétalálkozó

Szombaton Veszprémben eredményhirdetéssel fejeződött be a XV. tévétalálkozó, amelynek versenyprogramjában 19 alkotás versengett az operafilmek és a drámai művek kategóriájának fő díjáért. Az eseményen részt vett *Aczél György*, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, *Berecz János*, a Központi Bizottság titkára, valamint *Csehák Judit*, a Minisztertanács elnökhelyettese.

A Dimitrov Művelődési Központban megtartott eredményhirdetésen *Fekete Sándor* állami díjas író, a zsüri elnöke ismertette a 10 tagú zsüri véleményét, majd átadta a díjakat.

A drámai kategóriában a fő díjat A nők iskolája című tévéjáték kapta, amelynek rendezője *Fehér György*.

Az operafilmek kategóriájának fő díját Rossini: Alkalom szüli a tolvajt című kisoperájának filmváltozata kapta, amelynek rendezője *Békés András*.

Veszprém város díját a Szent Kristóf kápolnája című tévéfilm nyerte el, rendezője *Nemere László*.

A tavaszi fesztivál díját *Petrovics Emil:* Lysistrate című koncertoperája televíziós feldolgozásának ítélte a zsüri. A filmet *Maár Gyula* rendezte.

Ezután a zsüri elnöke különdíjat nyújtott át *Székely János* írónak, a Caligula helytartója című dráma szövegéért, *Láng István* zeneszerzőnek az Álom a színházról című tévéoperáért; *Bornyi Gyulának* a Vonzások és választások, valamint az Egy fiú bőrönddel produkciók operatőri munkájáért; *Kézdy Lórántnak* az Álom a színházról és más operafilmek díszleteiért; *Wieber Mariannénak*, sokrétű jelmeztervezői munkájáért; valamint *Bodnár Erikának* a Szent Kristóf kápolnája című tévéfilm női főszerepéért. Különdíjjal jutalmaz-



ták *Kállai Ferencet* A nők iskolája című tévéjáték főszerepének alakításáért, *Takács Katalint* a Vonzások és választások című filmben nyújtott alakításáért, *Páger Antalt* a Szent Kristóf kápolnája című tévéfilm férfi főszerepéért, *Zempléni Máriát* Rossini: Alkalom szüli a tolvajt és a Lysistrate tévéoperákban nyújtott művészi teljesítményéért, *Gáti Istvánt* és *Kincses Veronikát* Pergolesi: Féltékenység-balgaság című vígoperájában nyújtott művészi teljesítményéért.

A Szakszervezetek Veszprém megyei Tanácsa által alapított közönségdíjat az operafilmek kategóriájában a Mirandolina című filmnek — rendezője *Félix László* —, míg a drámai művek csoportjában *Nemere László* rendező Szent Kristóf kápolnája című filmjének ítélte a tíz társadalmi zsüri, amelyek a város vállalatainak dolgozóiból alakultak. *(MTI)*

Barlangkutatók 75 éve

A hazai, céltudatos barlangkutatásnak kis híján két évszázados múltja van. Már a 18. század elejéről ismeretesek első barlangtérképeink és leírásaink. A legnagyobb hazai barlangot is ebben az időszakban fedezték fel, és nevezték el *Baradlának.* (1794-ben *Sartory József* püspöki mérnök ennek a barlangnak az ismert szakaszairól készítette el a *világviszonylatban első, mérnöki eszközökkel készült barlangtérképet).*

Itt az Aggteleki-barlang szomszédságában rendezte meg a hét végén ezévi *vándorgyűlését* a *Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat.* A jubileumi vándorgyűlés résztvevői egyúttal megünnepelték Jósvafő határában az egy kilométer hosszúságú *Vass Imre*-barlang felfedezésének 30. évfordulóját is, s azt a jeles jubileumot, hogy *háromnegyed évszázados a magyar szervezett barlangkutatás.*

A magyar barlangkutatók szervezetbe tömörítése azonban ennél sokkal régebbi múltra tekinthet vissza. Már 1848-ban — az első tudományos társaság, a máig létező *Magyarhoni Földtani Társaság* kebelébe fogadta a barlangászokat, de önállóvá válásukra csak több mint 50 esztendő múlva, 1910-ben került sor. S ebben az esztendőben már saját folyóiratot is indítottak. Együttesen — jószerével társadalmi alapon — kezdtek tudományos: geológiai, őslénytani, sőt régészeti kutatásokat. Később kiterjesztették vizsgálódásaikat a barlangbiológiára, és a vízgazdálkodás szempontjából létfontosságú karszthidrológiára.

Ezzel a kérdéssel foglalkozott a mostani vándorgyűlés első szakelőadásában *Maucha László* geológus is. Azokat a tudományos vizsgálatokat összegezte, amelyek a jósvafői barlangban hosszabb ideje folyó csapadék-mérőhengerekkel végzett munkából származtak.

Cser Ferenc, a kémiai tudomány kandidátusa a talaj keveredési korrózió járól tartott előadást. (A talaj „korróziós" hatása függ szellőzöttségétől, áteresztő képességétől és attól, hogy mennyire telített gázokkal — elsősorban oxigénnel. A talajban előforduló mikroorganizmusok szintén korróziós tényezők.)

Gádoros Miklós villamosmérnök arról beszélt, hogy milyen módszerekkel vizsgálják a barlangok klímáját. Közismert, hogy a barlangokban általában — külső, felszíni hőmérséklettől függetlenül — állandó hőmérséklet uralkodik. A *Pálvölgyi-barlangban* például télen-nyáron +10 fok van. Megfigyelték, hogy a barlangi klímát, elsősorban a páratartalmat nagyban befolyásolja az az érdekes jelenség is, hogy a felszín alatt — akárcsak a tengereken — érvényesülnek az ár-apály-jelenségek. (A felszín alatti vizek szintjének változását, és a barlangok falának állandó, minimális mozgását, távérzékelő műszerekkel tudjuk már regisztrálni.) Mérik a levegő összetételét, elsősorban abból a célból, hogy minél több arra alkalmas barlangot állíthassanak, gyógybarlangként, a légzőszervi betegségekben szenvedők gyógyításának szolgálatába.

A *József-hegyi barlang* csodálatos kristályvilágának képei bejárták a magyar sajtót. *Leél-Őssy Szabolcs geológus*, aki a felfedező csoport egyik vezetője volt, beszámolt a tavaly április 2-án megismert barlang páratlan geológiai viszonyairól és ásványairól. (Ez a barlang a maga eddig felfedezett 4270 méteres hosszával a 25. leghosszabb magyarországi barlang, s *földünk legnagyobb eddig megismert hévizes* termét rejti magában.) Bemutatták *Czajlik Istvánnak* a barlangban készített, színes diaképeit is.

A vándorgyűlés alkalmából Aggteleken Vass Imréről Gömör-Kishont megye egykori hites földmérőjéről utcát neveztek el, s leleplezték emléktábláját is a Baradla-barlang bejáratánál. Ő volt az, aki 1825-ben felfedezte a Baradla Jósvafőig tartó ágát, s erről 1831-ben könyvet is megjelentetett.

A barlangászok emléktáblával adóztak *Kaffka Péter* emlékének is, aki 1928-ban megnyitotta a Baradla jósvafői bejáratát, s ezzel nagy szolgálatot tett az idegenforgalomnak.

A találkozón az ország 44 barlangkutató csoportjának képviselői 5—10 perces előadásokban számoltak be az elmúlt esztendei találkozó óta szerzett hazai és külföldi élményeikről, felfedezéseikről. A vándorgyűlést a *Marcel Loubens Kupáért* folytatott barlangi tájékozódási verseny színesítette.

Bonta Miklós

Rádiófigyelő

Hétfői hajrá



Volt néhány pere a Magyar Rádió múlt hétfői *Show ami show* című szórakoztató adásában, ami kicsit nyomasztóan hatott rám. A *Hívja a 33-43-22-es telefonszámot!* című műsorblokkban *Mezey György* szövetségi kapitány és *Szepesi György*, az MLSZ elnöke válaszolt a hallgatók labdarúgással kapcsolatos kérdéseire. Az első, kicsit disszonáns hang akkor hallatszott, amikor azt a kérdést hallva: Vajon miféle okai lehettek a hollandok elleni vereségnek? — Mezey György kitért a válaszadás elől. Úgy érzem, a kérdezők — bizonyára valamennyien a labdarúgás hívei — részletes választ érdemeltek volna, az okok őszinte keresgélését. Később pedig, amikor még élesebb kérdések érkeztek, és kiviláglott, hogy az emberek tudatában még mindig ott gyűrűznek a tavalyi bundabotrány hullámai, hogy az MLSZ ezt az ügyet a közvélemény számára nem egészen megnyugtatóan zárta le, a magyar labdarúgó-vezetők hangjában ingerültség vibrált. *Wisinger István* műsorvezető, bár nem sportriporter, jó újságíró, kellő intelligenciával próbálta faggatni vendégeit, ám Mezey félreértett néhány jóindulatú megjegyzést, és odáig ment, hogy a műsorvezető hozzáértését is kétségbevonta. Ezt az adást feltehetően *több millióan hallgatták.* Valamennyien fültanúi voltak annak az *érthetetlen ingerült érzékenységnek,* amellyel a labdarúgás vezetői a sajtóval, az újságírókkal szemben viseltetnek, amely ellenséget vél ott is, ahol segítőtárs áll. Csak abban bízhatunk, hogy a magyar labdarúgás szép sikereinek hatására lassan eloszlik majd ez az érzés, hiszen most éppen egymás munkájának segítése, inspirálása a cél.

Ezt a műsort tehát több millióan hallgatták. Dicséretes, hogy a Magyar Rádió főképpen a tévémentes hétfő estékre olyan programot igyekszik összeállítani, amely *egyszerre sok ember érdeklődését felkeltheti.* Ilyenek például a *Rádiónapló* adásai egy-egy prominens közéleti személyiség „vendégfelléptével", vagy az ilyenkor sugárzott különleges rádiójátékok, a rendszeresen visszatérő hétfői kabaréműsorok (a mai estén, éppen *Mezei András* válogatásában hallhatunk régi sikeres kabarészámokat), no és a monstre, zenés, szórakoztató összeállítások. A tapasztalat azt mutatja, hogy — bár néha előfordulnak rosszul előkészített több helyszínes ide-oda kapcsolgatások, mint a *Hétfő este Pesten és Budán* egy-egy fáradtabb adása —, *a hétfői programok színvonala általában jó.* A már említett múlt hétfőn pedig annak ellenére, hogy rendkívüli adásnap volt a televízióban — a három műsor különösen sokféle hallgatnivalót kínált.

Míg a 3. műsor *Wagner: A bolygó hollandi* című operájának archív BBC-felvételét közvetítette, amelyen *Otto Klemperer* vezényelt, addig a Kossuth Rádióban a Rádiószínház hangjáték bemutatója zajlott.

A *Mr. Luby mennyországa* című groteszk játékot, *John Mortimer* művét *Bartos Tibor* fordította, a dramaturg *Mesterházi Márton* volt, a rendező pedig *Pós Sándor.* A furcsa hangulatú, kesernyésvidám hangjáték tulajdonképpen két, baleset következtében eszméletlen férfi párbeszéde, akik úgy vélik meghaltak, s a mennyországban vissza nem fordítható életükről elmélkednek.

Tahi Tóth László Mr. Fletcher szerepében, bár csak lassan tudott kibújni saját hangmanírjai közül, jól érzékeltette az élet habzsolásába belefáradt primitív férfit. *Sinkovits Imre* pedig egyszerűen remek volt Mr. Luby szerepében, amint kétségbeesetten mesélte tisztességes életének elszalasztott lehetőségeit. (Ha nem lenne éppenséggel sértő, úgy fogalmaznék, Sinkovits az utóbbi időben *színpadon kívüli reneszánszát éli.* Nemrégiben a *Kaviár és lencse* tévéváltozatában láthattuk parádés, szélhámos alakítását, majd egy *Ernst Wünsch* hangjátékban egy pályája csúcsára érkezett, ám csalódott írót formált, most pedig mint Mr. Luby — lubickolt.)

Sport és krimi. *László György,* a rádiós szórakoztató műsorok egyik „legemberközelibb" szerkesztője jól sejtette, hogy ez a két dolog sokakat érdekel. Valószínűleg ezért szerkesztette *Show ami show* című műsorának végére a már említett sportfórum utánra a *Gyilkosság a múzeumban című rádiókrimi* első tételét, amelyet meghallgatva, az embernek az volt az érzése, hogy egy kicsit sok a jóból. Mert benne volt ebben a *Bozó László* írta és rendezte valóban szórakoztató játékban mindenféle, összeötvözve. Nemzetközi bűnszövetkezet, lányok, műgyűjtők és narkó, a Szépművészeti Múzeum-beli képlopás, London és Budapest, a több tízezer nézőt vonzó vidéki popkoncert, amelyen filmet is forgattak, no meg annak felemlegetése, hogy végül is a világon mindenkiről kiderül; a Barcsay gimnáziumba járt. Több azonos jellegű szereplő (két apa és leányaik, meg három magyar származású, de különböző foglalkozású férfi) állandó felbukkanása nehezítette ugyan a bonyolult cselekmény követését, de a második rész végére elrendeződtek a szálak, az Interpol és a magyar rendőrség mindent tisztázott.

Sajnálatos módon csak azok számára, akik nem dőltek be a Rádióújságban az első rész alatt hirdetett folytatási időpontnak, mert ha csak erre az információra hagyatkoztak, szerdán már csak akkor nyitották ki a rádiójukat, amikor a krimi adása befejeződött.

Az elmúlt hétfőn a Magyar Rádió több, egyenként is figyelemre méltó — társadalmi ihletésű, művészeti és szórakoztató műsorral lepett meg bennünket. Jó lenne, ha az elkövetkező hétfőkön sem adnák alább, ha a tévémentes napok nagy kihívása mindig remek válaszokat csalna elő.

Székely Anna

Katinka

Károlyi Mihályné, Andrássy Katinka hamvasztás utáni búcsúztatása ma délután 15 órakor lesz a Mező Imre úti temető díszravatalozójában. Barátai, harcostársai és tisztelői 14 óra 30 perctől róhatják le kegyeletüket a ravatalnál.

Ebben a korban, ezen a századvégen, mikor egyre több a gépiesen cselekvő, élő, dolgozó ember és mind kevesebb a teljes egyéniség, itthagyott bennünket valaki, aki tényleg *valaki* volt — igazi ember, igazi asszony.

Ott fognak nyugodni e nyughatatlan lélek hamvai férje, *Károlyi Mihály* mellett. *Együtt a forradalomban, Együtt a száműzetésben,* ezeket a címeket adta emlékezéseinek — most már: együtt a sírban.

Nagy sors volt az övé. Sohasem volt szüksége arra, hogy feltűnni akarjon, valamivé lenni — olyan névvel született, melyet nemcsak Magyarországon ismert mindenki; nagyapja, *Andrássy Gyula* nemcsak a máig vitatott osztrák—magyar kiegyezés létrehozója volt *Deák Ferenccel,* de az európai politika egyik mozgatója is, egy először egyensúlyt, aztán világháborút szülő nemzetközi szerkezet kigondolója és megvalósítója *Bismarck* német kancellárral.

Mégsem tette boldoggá, ha már kislánykorában összesúgtak a háta mögött: „Itt megy a nagy Andrássy unokája, a belügyminiszter leánya." Mindene volt, csak szabadsága nem — egy előre meghatározott sors béklyóiból tört ki, mikor kierőszakolta házasságát Károlyi Mihállyal, az egyetlen arisztokratával, akitől más, szabad, küzdelmet, kalandot ígérő életet remélhetett.

A konvencionális unalomtól félt, nem a megpróbáltatásoktól. Zokszó nélkül követte három kis gyermekével férjét az emigrációba, érzékeny, beteges fizikumával vállalta a bujdosást, az üldöztetést, évekig a szegénységet is. Bármily nehéz volt elviselnie e megpróbáltatásokat, terjedelmes levelezésükben s más irataikban egyetlen nyomot sem találhatunk arra, hogy valaha megingott volna elhatározásában, akár egy gyenge pillanatra is.

Kitartott az emigráns mellett, de sohasem érte be azzal, hogy *csak* feleség legyen. Saját érdeklődési és baráti köre volt mindig, szerette a szórakozást, az utazást, a szállodás minden formáját, a változatosságot. S éppen nem mondhatnám, hogy különböző életmódjuk ritkán vezetett volna vitákra vagy akár mindig osztotta volna férje politikai nézeteit.

Bár főiskolai vagy egyéb magasabb képzéshez sohasem juthatott, kibontakozott sokoldalú tehetsége. Rövid időre annyi mindent megpróbált a színpadtól az amatőr repülésig, mint író és újságíró pedig mindvégig jelentős volt angol és francia nyelvű publicisztikájával is. Nemcsak cikkei, memoárjai tanúskodnak erről — jórészt reá maradt nagybeteg férje félig megírt könyve a *Hit, illúziók nélkül* végleges irodalmi formába öntése. Ha riportjai egyszer kötetbe kerülnek, sok meglepetést okozhatnak.

Tulajdonképpen érthető lett volna, ha férje halála után átadja magát saját kedvelt közegének, a párizsi és a londoni színházak, irodalmi szalonok világának, ahol annyi mindenkit mondhatott barátjának *Alan Taylortól Koestlerig,* hogy csak itthon is jólismert neveket említsek. Ellenkezőleg: akkor adta fel önállóságát férjével szemben, mikor az már halott volt. Mindinkább az ő emléke ápolásának szentelte magát, igyekezett azt tenni, amit Károlyi Mihály tett volna. Őszintén szólva: az a politikusi türelem, amivel az 1962-es második hazatérés, s az itthoni beilleszkedés egynémely nehézségein túltette magát, sokkal inkább férje természete volt, mint az övé. Ám a cél, amit hazatérve követett, épp úgy az övé is volt. Ide tartozott, Magyarországhoz és a szocializmushoz. Szerette azt, ami itt épül, alakul. Megértette helyzetünket, problémáinkat, jobban mint sokan azok közül, akik sohasem mozdultak ki a hazából. Szerette azokat is, akik szenvedélyesen bíráltak, mert amennyire elkötelezett volt, annyira utálta a konformizmust és a konformistákat. Az év nagyobb részét visszatérése után is Franciaországban töltötte, de a távolság nem csökkentette érdeklődését, vonzalmát az ifjan elvesztett, s újra megtalált haza iránt. Jelent meg jó könyv? mit játszanak a színházak? mi az újdonság? — ezek voltak szokásos első kérdései már a repülőtér előcsarnokában.

Igaz: a legutolsó években már néhány tárgyra szűkült ez az érdeklődés. Elmúlt kilencven, s még mindig sudár-egyenesen járt, de lassan utolérte, amit sohasem ismert: az unalom. Nem tudtam, hogy ilyen soká fogok élni, nem készültem én erre, mi dolgom még nekem — mondotta gyakran, nem panaszkodva, csak természetes rezignációval. Utolsó élménye az életéről készült film volt: nagyon szerette *Kovács András* munkáját, bár jól látta gyengébb pontjait. Mikor utoljára, tavasszal a filmről beszélgettünk, már alig érdekelte más téma; bizony éreznem kellett, hogy bár csak kéznyújtásnyira ül, már csillagtávolokban járt.

Hajdú Tibor

Egy hét a világgazdaságban

Kulcsszerepben az export

Az elmúlt héten is folytatódott a dollár gyengülése a vezető nyugati valutákkal szemben. Noha a pénzügyi szakemberek véleménye szerint az amerikai valuta még mindig túlértékelt, február óta az angol fonttal szemben 33, a nyugatnémet márkával szemben pedig 17 százalékot vesztett erejéből. Az elmúlt hét második felében egy dollár 1,40 angol fonttal, 8,63 francia frankkal, 2,83 nyugatnémet márkával, 19,90 osztrák schillinggel és 2,34 svájci frankkal volt egyenlő. A hét végén mintegy 6 százalékkal értékelték le az olasz lírát a nyugat-európai valutákhoz képest. A dollár gyengülésével párhuzamosan valamelyest emelkedett az arany ára: egy uncia 320 dollár körül mozgott.

Az elmúlt héten a világgazdaság szempontjából két fontos ország gazdasági teljesítményéről és kilátásairól tettek közzé jelentést.

A nyugatnémet gazdaság az OECD közgazdászainak elemzése szerint felgyorsult ütemben, kiegyensúlyozottan fejlődik. A féléves eredmények alapján megállapítható, hogy a GNP idén összességében 2,5 százalékkal növekszik, az infláció pedig alig haladja majd meg a 2 százalékot. Az első félévben folytatódott a nyugatnémet exportoffenzíva: a külkereskedelmi mérleg aktívuma meghaladta a 30 milliárd márkát. Az egészséges gazdaságfejlődés egyetlen „szépséghibája" a magas munkanélküliség. Jelenleg az aktív lakosság 8,2 százaléka állástalan.

Az óceán túlsó partján is elismeréssel adóznak a nyugatnémet gazdaság sikereinek, s néhány washingtoni gazdaságpolitikus azt tanácsolja Bonnak, hogy az USA mellett töltse be a világgazdaságban a lokomotívszerepet. Az NSZK gazdasága azonban méreteinél és lehetőségeinél fogva nem képes az „amerikai szerep eljátszására".

Pedig az Egyesült Államoknak — legalábbis ami a világgazdaság alakításában reá háruló feladatokat és felelősséget illeti —, szüksége volna egy kis külső „támogatásra", mert az első félév gazdasági teljesítményéről szóló adatok a konjunktúra visszaeséséről tanúskodnak. Nincsen arról szó, hogy az amerikai gazdaság recesszióba került volna, csupán az eddigi dinamikus fejlődésben következett be törés, s így az előrejelzéseket most lefelé kell módosítani.

A bruttó nemzeti termék tavaly 6,9 százalékkal növekedett, az idei esztendőre 4 százalékot vártak. Az első félévben a GNP 1,7 százalékkal emelkedett, s az előrejelzések szerint a növekedési ütem éves szinten nem haladja majd meg a 3 százalékot. Az év első hat hónapjában az ipari termelés csak csekély mértékben emelkedett, az aktív lakosság 7,25 százaléka munkanélküli. Továbbra is alacsony szinten áll az infláció, mértéke idén nem haladja meg a 4 százalékot.

A dollár értékvesztése miatt egyelőre nem lehet csökkenteni a kamatszintet, így a beruházások élénkülésére sem lehet különösen számítani. Ameddig viszont nem élénkül meg lényegesen a beruházási tevékenység, nem csökkenhet számottevően a munkanélküliség.

Ezidáig a dollárt elsősorban az amerikai gazdaság kiváló teljesítménye erősítette. A lendület megtörése az amerikai valuta iránti bizalom csökkenését hozta magával. A dollár értékvesztése viszont jótékony hatással lehet az amerikai külkereskedelmi mérleg alakulására, amelynek deficitje meghaladja a 130 milliárd dollárt. Az amerikai piac külső szállítói számára viszont a gyengébb dollár hosszabb távon kedvezőtlenebb értékesítési lehetőséget jelent.

Gonda György — Szentgáli Péter

Elektronikus tolvajfogók

Védekezni kell a lopások, betörések ellen – Drágák a berendezések

Kétszer is betörtek az elmúlt hetekben a környékünkön levő iskolába. Zivataros, szeles éjszakán történt mindkét eset, és úgy látszik, az iskola német juhász házőrzőjének sem lehetett ínyére ilyen ítéletidőben a portát őrizni. Azóta gyakrabban tűnik fel éjszakánként a járőrkocsi kék fénye. De hát, amint mondani szokás, nem lehet minden sarokra rendőrt állítani. Más megoldás után kell nézni...

Nyugaton virágzó üzletág a riasztóberendezések gyártása és értékesítése. Jóllehet, itthon is van mit védeni, de talán csak a Szépművészeti Múzeumban történt nevezetes képlopás óta élénkült valamelyest az érdeklődés a modern technikával dolgozó tolvaj- és betörőfogó riasztóberendezések iránt.

Ha szaporodnak a vagyon és a társadalmi tulajdon elleni bűncselekmények — márpedig ez derül ki a rendőrségi statisztikákból — nincs más út, *védekezni kell!* Az elektronika hívei tisztelik a hagyományos, mechanikus zárakat, de úgy vélik, még a legjobb konstrukciók sem garantálják a tökéletes biztonságot. Némi iróniával mondják, hogy ha a betörő nem boldogul a zárral, legfeljebb *„tokostul kiemeli az egész ajtót"*, hogy elérje célját. Persze, ők is tudják, hogy ez *így túlzás*, de a jövő útját illetően teljesen igazuk van. *Az elektronikát semmiféle más megoldás nem pótolhatja.*

Több cég foglalkozik nálunk is elektronikus riasztók előállításával. Újabban a Novotrade Rt. egyik vállalkozása, az Antilop gmk is erre a profilra szakosodott.

— Kezdünk felnőni — mondja *Endrédi Marcell* villamosmérnök, a gmk vezetője. — Mivel emelkedett az érdeklődés az elektronikus riasztók iránt, hamarosan *átalakulunk kisvállalattá*. A gazdasági munkaközösség nem számít jogi személynek, és így sok munkát nem tudtunk elvállalni. A Novotrade lesz a gesztorunk, s akkor könnyebben fogunk hitelt is felvenni.

— *A betörésvédelem ezek szerint nemcsak közérdek, de jó üzlet is...*

— Kár lenne tagadni. A Novotrade több találmányt és szabadalmat vásárolt, s bevezetésüket



ránk bízta. *Éves bruttó árbevételünk megkétszereződött:* nemcsak szolgáltatással, javítással, karbantartással foglalkozunk; eddig 3—400 érzékelőt és körülbelül száz riasztót szereltünk fel magánrendelőknek és közületeknek.

A Novotrade menedzseli a Centrum Áruházak részére kifejlesztett áruházi lopásgátló rendszert is, amelyet most felszerelnek a Corvin Áruházban. Hasonló riasztót ajánlottak az S—Modell-hálózatnak.

A boltokban a jelenleg kapható, szériában gyártott elektronikus riasztók közül a legolcsóbb 2—3 ezer forintba kerül, a közületi változatok kétszer annyiba. Ehhez hozzáadva a felszerelés költségeit, végül is sok vásárló drágállja. De vajon csak az ár akadályozná az ilyen rendszerek elterjedését?

— Ebben az esetben azt hiszem, *relatív, hogy mi számít* drágának vagy olcsónak — vélekedik Endrédi Marcell. — A szakemberek gondja, hogy Magyarországon *nincs* még olyan szabványhoz hasonlatos *működési szabályzatuk* ezeknek a rendszereknek, mint amilyet például a tűzvédelemben használnak. Persze, nem könnyű megalkotni egy ilyen általános előírást. Ausztriában is évekbe telt, míg a nyugatnémet normák alapján összeállított szabályzatot fel tudták cserélni a sajátjukra. Több országban — például a spanyoloknál és a görögöknél — sincs még ilyen. Emiatt azután nem, vagy csak nagyon *bonyolult biztosítást lehet kötni* elektronikus riasztók használatára. Az egységes szabályozás kidolgozása több szerv — az Ipari Minisztérium, a Magyar Elektrotechnikai Egyesület vagyonvédelmi bizottsága, a rendőrség és a biztosító — együttműködését teszi szükségessé. Második éve tart már ez a munka, de eltelik még egy kis idő, míg a végére jutnak.

Akad más probléma is. A magas műszaki színvonalú rendszereket csak kvalifikált szakemberek tudják működtetni. Ilyenek pedig egyelőre alig vannak azok között, akik felelősek a munkahelyek vagyonvédelméért. Ezért is szerveznek az Ipari Minisztérium felügyeletével ősszel egy tanfolyamot a tűz- és betörésvédelem műszaki alkalmazási területeinek tudnivalóiról.

Szluka Márton

Az Állami Fejlesztési Bank kötvényárfolyamai

Érvényben: 1985. július 22—28-ig

A kötvény megnevezése	Éves kamatozás százalékban	A kamatfizetés időpontja	Lejárati idő	A kibocsátás összege mFt	Árfolyam a névérték százalékában VÉTEL*	ELADÁS	Változás az előző héthez képest
GAZDÁLKODÓ SZERVEZETEK ÁLTAL VÁSÁROLHATÓ KÖTVÉNYEK:							
COMFORGAN	14—15	III. 31.	1989—93.	60 40	95,0 97,0	97,0 99,0	— —
SZÜV	15	X. 15.	1990.	55	101,5	103,5	—
MKB-Vörös Csillag MGTSZ	12	XII. 10.	1991.	180	94,5	96,5	—
Szegedi körzeti telefon	7	III. 31.	1998.	50	70,0	72,0	—
Szegedi ált. telefon	11,5	III. 31.	1998.	27	89,0	91,	+0,5
ÁFÉB—OKGT gáz	11,5	III. 31.	1993.	400	91,0	93,0	—
Építőipari Innov. Alap	11,25	XII. 20.	1990.	50	92,0	94,0	—
AGRIT	13	VI. 30.	1992.	100	98,0	100,0	—
ISZFB	12,5	IX. 1.	1991.	50		— 100,0	—
MAGÁNSZEMÉLYEK ÁLTAL VÁSÁROLHATÓ KÖTVÉNYEK:							
Pest m. Iparcikk Ker. V.	11	III. 31.	1991.	20	101,5	103,5	—
SKÁLA I.	11	V. 31.	1991.	136	100,5	102,5	+0,5
PIERT I.	11	VI. 30.	1991.	50	98,5	100,5	+0,5
Somogy Ker. V.	11	VII. 1.	1991.	25	98,5	100,5	+0,5
Borsod Iparcikk Ker. V.	11	IX. 1.	1988.	30	108,0	110,0	—
KONZUM Áruház V.	11	IX. 30.	1991.	30	107,5	109,5	+0,5
Pest m. Ruházati Ker. V.	11	XI. 20.	1991.	20	106,0	108,0	—
Győr-Sopron m. Ruházati Ker. V.	11	XI. 20.	1991.	15	106,0	108,0	—
AMFORA	11	XI. 30.	1991.	30	105,5	107,5	+0,5
PANNONKER	11	XII. 10.	1991.	15	105,0	107,0	—
Bp. Harisnyagyár	11	XII. 10.	1991.	40	105,0	107,5	+0,5
DOMUS	11	XII. 10.	1990.	20	105,0	107,0	—
CENTRUM Áruház Vállalat	11	XII. 15.	1991.	50	105,0	107,0	+0,5
Fehérvár Áruház	11	XII. 17.	1990.	30	104,5	106,5	+0,5
Alföldi TÜZEP	11	XII. 18.	1989.	39	104,5	106,5	+0,5
Szolnoki Városi Tanács	11	XII. 20.	1992.	6,3	104,5	106,5	+0,5
ARRABONA	11	I. 15.	1992.	20	104,0	106,0	—
IDEÁL Ker. V. Szolnok	11	II. 15.	1993.	10	103,0	105,0	+0,5
Vásárosnaményi gázkötvény	11	III. 1.	1992.	10	102,5	104,5	+0,5
DÉLKER	11	III. 20.	1991.	40	102,0	104,0	+0,5
Balassagyarmati Városi Tanács	11	IV. 1.	1995.	20	102,0	104,0	+0,5
PIERT II.	11	IV. 11.	1992.	50	101,5	103,5	+0,5
METEOR Debrecen	11	IV. 15.	1992.	15	101,5	103,5	+0,5
Szentendre Városi Tanács	11	IV. 20.	1991.	7,2	101,0	103,0	+0,5
SKÁLA II.	11	V. 6.	1992.	150	100,5	102,5	—
SKÁLA III.	11	V. 15.	1992.	150	100,5	102,5	—
Nógrád m. Iparcikk	11	V. 15.	1992	10	100,5	102,5	+0,5
ISZKER	11	X. 1.	1991.	70	99,5	101,5	+1,0
Császári MGTSZ	10	III. 15.	1992.	15	95,0	97,0	—
KUNÉP	10	VII. 1.	1989.	30	92,5	94,5	+0,5
Nagyrédei MGTSZ	9	III. 1.	1988.	10	94,0	96,0	—
Lakossági gázkötvények	7,5—9		1992. 1988	79	82—88,0	84— 90,0	—
Kommunális kötvények	5,5—7		—89.		89—99,0	91— 101,0	—

A vételi áron a bank a kötvényeket bármikor megvásárolja, az eladási árfolyamon a kötvényeket — amennyiben rendelkezik szabad készlettel — eladja.

MI HOL OLCSÓBB?

Sátor, szivattyú, magnetofon

A FEHÉRVÁR ÁRUHÁZBAN és mezőgazdasági szakboltjaiban július 20-tól — amíg a készlet tart — kedvezményesen árusítják az alábbi cikkeket: minden sátor 30, V+B II. elektromos és árkos benzines szivattyú és FV III. terménydaráló 20 százalékkal, valamint KD 161 terménydaráló 40 százalékkal olcsóbban kapható.

A SKÁLA-SZTRÁDA 30 százalékos engedménnyel kínálja a horganyokat és az alulemez-csatornákat, a hozzávaló idomokkal együtt; a csempéket pedig 20 százalékos kedvezménnyel — amíg a készlet tart.

A CENTRUM HÉTFŐ akció keretében az alábbi cikkeket lehet kapni 20 százalékkal olcsóbban: a Csepel Áruházban üveg-porcelán árukat (tőkés import kivételével), a Corvin Áruházban egyes háztartási és műanyag árukat, a Lottóban egyes női blúzokat (400 forintig), a Budai Lottóban 1070 forintos dohányzóasztalt, a Dabasi Mini Centrumban 230 forinttól 820 forintig belföldi férfipulóvereket. Az Otthon Áruház kínálata a következő: MK—23 magnetofon — 2990 forintos, Combó lemezjátszó — 3250 forintos, RSM—451 rádiós-magnó — 5310 forintos, minden dekoranyag (4 méterig) és habszivacs-pihenőpárnák 216,—, 311,— és 322 forintos árban. A Divatcsarnokban 250 forintos férfi-apacsinggel, bakfisaljjal és Beáta konyhabútorral várja vásárlóit. Az Óbudai Áruházban nyugágy 395 forintért, gyermekcampingágy 330 forintért és ágybetét 337 forintért, a Luxus Áruházban egyes belföldi kötöttáru és egyes női ruha, a Verseny Áruházban egyes férfiöltöny, a Csillag Áruházban egyes bakfis- és női ruha kapható kedvezményesen.

Összekötő csatorna

A Balaton és a Séd patak vízgyűjtőjét összekötő csatorna építését kezdték meg a balatonfűzfői öntözőrendszernél. A 4,8 kilométer hosszú, 20 millió forint kölséggel létesülő csatorna feladata az lesz, hogy az öntözőrendszer nyomásközpontjából a tíz éven belül felépülő berhidai tározóba, onnan pedig a Séd Malom-csatornáján keresztül a sárvízi Malom-csatornába juttassa az öntözési szünetekben összegyűlt vizet. *(MTI)*

Megkérdeztük...

Van-e környezetkímélő mosószer?

Jólesik a hőségben megmártózni a habokban. Már legalábbis, ha nem mocsoktól tajtékos a víz. Köztudott, hogy milyen erőfeszítéseket tettek a Balaton vízminőségének javítására, az algásodás megfékezésére. Ebben pedig a vízgyűjtő terület foszfátterhelésének csökkentése döntő szerepet játszik. A tóba a foszfát elsősorban a csapadékkal bemosott műtrágyával és a lakosság által felhasznált mosószerekből kerül. A döntő a mezőgazdaság szerepe, hiszen például nálunk a műtrágya előállítására fordított mennyiségnek csupán 4 százalékát teszi ki a mosószerekhez felhasznált foszfát, ám — talán, mert könnyebben ellenőrizhető — az utóbbi felhasználására születtek Európa-szerte a látványosabb korlátozó intézkedések.

A Belkereskedelmi Minisztérium és a KERMI egy korábbi állásfoglalása szerint nálunk is kívánatos, hogy üdülőtavaink környékén 15 százalékot meg nem haladó foszfáttartalmú mosószereket forgalmazzanak. *Mindez csupán jámbor óhaj maradt, vagy idén már van is foganatja?* — kérdeztük *Hollár Lajos* kereskedelmi igazgatót, a Növényolajipari és Mosószergyártó Vállalatnál.

— Az üzletek polcain már országszerte megtalálható az új Ózon fantázianevű mosószerünk, amely megfelel az említett kívánalmaknak, ezért a dobozán már ott a „környezetkímélő" felirat. Megjegyzem, *„inkognitóban"* már korábban ilyen volt például a TIP mosogatószerünk is, ennek a receptúrájában eredetileg is alacsony volt a foszfáttartalom, így ezt a tényt a csomagoláson most utólag nem jelöltük.

— *Mekkora hányad jut az Ózonnak a teljes mosószergyártásukból?*

— Évente 50 ezer tonna mosószert állítunk elő, ebből ezer tonna az Ózon, de ha volna rá igény, akár 3 ezret is készíthetnénk.

— *Mennyi kerül ebből a Balaton környékére?*

— Nézze, a vízminőség megóvása — még ha a Balaton valóban a figyelem középpontjában is áll — országos kérdés. Mindenesetre a legnagyobb tavunk környékét ellátó Füszértek közül a Bakony 72,5, a Balaton pedig 162,4 tonna Ózont rendelt. Ez utóbbi tétel a teljes mosószerrendelésük mintegy 8 százaléka és elsősorban a Balaton déli partjára jut belőle.

— *Említette, hogy akár többet is tudnának gyártani, ha volna rá megrendelésük. A kereslet felívelését nyilván az Ózon magasabb ára is fékezi.*

— Az Ózont a mosószereink átlagához képest valóban mintegy *20 százalékkal drágábban* tudjuk csak kínálni. A foszfát ugyanis csak a vizek algásodása szempontjából kedvezőtlen, egyébként a mosószerek rendkívül hatásos, s egyben viszonylag olcsó összetevője. A hatásában hasonló másfajta mosóaktív anyag — ami például az Ózonba is kerül — jóval drágább.

— *Ezek szerint oda jutottunk, hogy a környezet kímélése gazdasági kérdés...*

— Mindenesetre ahhoz, hogy a mosószereink jelenlegi 18—20 százalékos foszfáttartalmát — közöttük 24—25%-os szer is akad — a Nyugat-Európában többhelyütt előírt 10 százalék alá szoríthassuk, a foszfátot helyettesítő összetevőt tőkés importból kellene beszerezni. Akkor a mosószerek ára mintegy 30 százalékkal megemelkedne.

— g. kocsis —

Rádiófigyelő

Az ismert melodráma



Mit jelent tulajdonképpen a név? Miért ragaszkodik a legtöbb ember sokkal inkább személytelenül ahhoz, *ami*, mint a saját külön nevével jelzett ahhoz, *aki*.

Molnár Ferenc kergetett ebbe a filozofikus hangulatba. Ez a többek szerint utolérhetetlenül ügyes szemfényvesztő, aki megint, halála után több mint harminc év távlatából is úgy tudott csinálni, mintha... És rá kellett jönni, nem csak mintha — *igenis*.

Az ismeretlen lány című — mindeddig színdarabként is ismeretlen — Amerikában írott művéből *Bárdos Pál* dramaturg közreműködésével az újabban igen sok régebbi értéket leporoló és színpadra segítő *Berényi Gábor* írt és rendezett rádiójátékot, amelyet pénteken este sugárzott a Rádiószínház. S az ismeretlen lány végtelenül egyszerű, mondhatnám *logikus melodrámája* rendkívül hatásos volt.

Logikus melodráma, bizony elég furcsa meghatározás, de a szép, fiatal Anni története valóban az. Egy hajdani trieszti kikötői lebuj „táncosnője" ő, aki gazdája parancsára válogatás nékül ölelgeti a jobban fizető vendégeket. Aztán egyszer csak, mint a börtönrácsok között a kinti világ fénye, az ő életében is megcsillan valami. Egy gazdag úr szeszélyes kegye folytán négy hétre egy előkelő szanatóriumba kerül, hogy vérszegénységét gyógykezeljék. Pártfogója nemlétező úri családfát is kitalál a számára, hogy a finom intézetben senkinek ne legyen kellemetlen egy oda nem való személy jelenléte. Ettől a perctől kezdve Anni meggyötört testelelke teljesen átalakul. Béke és boldogság költözik belé, új lány születik. Ám ez a paradicsomi állapot csak négy hétig tart, amikor vissza kellene térnie régi énjébe, életébe, arra már képtelen.

Ismerős a mese, persze. Sok szentimentális történet készült a huszadik század első felében, vagy a tizenkilencedik században hasonló kaptafára. De ebben a molnárferenci figurában — valószínűleg *Bánsági Ildikó* remek hangváltásai miatt is — *nemes fények* is felvillannak. Néha Zola Nanájának szépség és tisztaság utáni vágya, máskor Elisabeth Doolittle megragadó átalakulása, sőt, egy csipetnyi pirandellói én-filozófia is. Egy-egy pillanatra hajlamosak vagyunk azt hinni: Anni *jellemfejlődésen* ment át, az új lány saját énjéhez, nem a csábító gazdag világhoz ragaszkodik.

Mindez persze egyáltalán nem valamely történelmi kor kizárólagos sajátja. Körülményeink közül kihámozni igazi önmagunkat, valódi vágyainkat, sorsunkat ténylegesen magunknak alakítani — minden korban nagyon nehéz. Arcpirító emlék már napjainkból, néhány évvel ezelőttről, amikor egy tévéműsor keretében a bizonytalan erkölcsi-etikai érzékű riporter egy fényes szállodába vitte a javítóintézeti leányzót, hogy néhány órája „ünnepi" idejére kívánjon, amit csak akar. Vajon hol tart most az a lány? Néhány filmszerep, no meg egy visszhangos-viharos vidéki színházban meztelen fellépés. Sikerült-e azóta elszakítania azt a madzagot, amelyen a ma is létező konjunktúralovagok, szeszélyes uracskák rángatták őt, kihasználva szerencsétlennek tűnő helyzetét? Lehetséges, hogy a marionett-zsinórok régen elszakadtak már és a lány valóban sajátjának hitt énjét építgeti. Bár így lenne.

A mesebeli Anninak ez nem sikerült. Ő, amikor új körülményeit szétzilálták, új családfáját gyökerestől kitépték — a romok között elvesztette önmagát. Bárha Molnár Ferenc nem csak a *felszínt* ábrázolta volna, bárha képessé tette volna hősnőjét, hogy *összecsapjon* a sorsát alakító körülményekkel, a sorsába beleszólni kívánó emberekkel. Szenvedése akkor talán nem csak külsőségeivel, hanem egészen közelről megérintette volna a szívünket. Így azonban csak egy mindvégig érdekes és hatásos *múltbéli életképet* kaptunk, nem pedig saját életünk dilemmáinak kortalan művészi ábrázolását, hiszen nem izzott fel a darabot megítélő összetett szó második tagja, a *dráma*.

Székely Anna

Minden eladó

Műkincs a porban

A fiatalember a falat támasztja és ásítozik. Előtte a poros betonon különféle tárgyak, egyebek között egy *gyönyörű miniatűra*. Az ember felemeli a képet, a fiatalember tovább ásítozik. A képen nem ismerhető fel az alkotó kézjegye, főleg, hogy az ember nem nagyítóval érkezik az ócskapiacra, mint a szomszédban alkudozó viszonteladó. Ez a kép értékes. Szerencsétlen férfi, fogalma sincs, mit árul — gondolja az egyszeri nézelődő, és kíváncsiskodik.

— *Mibe kerül?*

— Tizenkétezer — löki oda a férfiú, és biztos a dolgában: értékes portékáján *nem most* fog túladni. Ásítozik, szendereg tovább, megnyúlt képű kuncsaftja pedig nem érti a helyzetet. Ha tisztában van a kép értékével, miért tartja a porban, és ki az, aki tizenkétezer forintos árut a földről vásárol...?

Pedig miért ne? Ezen az ócskapiacon, az *„Ecserin"*, akár európai társain, az eladók nagyobb része kiterített papíron vagy szétnyitott bőröndben kínálja az áruját. Mindazt, ami fölöslegessé vált valahol, és amiről még remélhető, hogy gazdája kerül.

Itt nincs reménytelen eladó, sem reménytelen vásárló. Azt gondolnád, nem akad ember a földön, akinek éppen egy pár *fűzőtlen bakancs* kellene, lyukkal a talpán, vagy molyette *strucctoll-legyezőre* vágyna. De elkel mindkét vigasztalan holmi, és még az a fiatalasszony is vevővel alkudozik, aki vállán lógatva kislánya kinőtt *műkorcsolyáját*, a kánikulai hőségben sétálgat. Végül egy ötvenesért gazdát cserél a kori, új tulajdonosa azzal a *jellegzetes elégedettséggel* süllyeszti táskájába, ami itt a vásárlók zömére jellemző: *bomba üzletet* csináltam!

Ilyen dicsőség persze az eladónak is kijut, mert hasznavehetetlen kacatján ad túl, és ha pár forintot is, de pénzt kap érte.

Mert ez az a hely, ahol a *tíz forint is tőke*, és ahol egy *százasból* tetőtől talpig felöltözhet a nem túl igényes kuncsaft. Néhány száz forint, és kialakulhat egy *kezdő háztartás* konyhája: edények, tálak, poharak, evőeszközök — ami csak kell.

De persze nemcsak a kispénzűek, az ócskaságok kedvelői — mert ilyenek is szép számmal vannak — járnak ide, hanem a *gyűjtők*, sőt, *befektetők* is. Ritkaságot is fel lehet lelni, meg olyasmit is, ami „jól őrzi a pénzt".

Aztán a *külföldiek...!*

Mesélik, hogy néha valamelyik bolond német vagy görög tízezreket szór szét, mondjuk *szentképekre* vagy *kopott kézimunkákra*. Egy-egy ilyen „bolond" itt járta a bódésorok tulajdonosainak legbizsergetőbb emléke. Talán kevésbé dörzsölnék a tenyerüket, ha tisztában lennének vele, hogy mekkora a haszon, amire a „bolond" külföldiek egy-egy ilyen begyűjtés után, odahaza szert tesznek...

Az *Ecseri* lassan kinövi jelenlegi helyét is, szombatonként egyre zsúfoltabb. Nem tudni, tervezik-e területe bővítését, de az bizonyos: a Nagykőrösi út átépítésével párhuzamosan *hatalmas parkoló* készül az ócskapiac előtt. Legalább akkora, mint maga a piac.

Nem mintha túl nagy lenne. Mert az Ecseri manapság már ugyanolyan turistalátványosság, hétvégi program színhelye is Budapesten, mint a többi világvárosban.

(vfé)

Tévéjegyzet

Törőcsik énekel

Micsoda víziók...! Ezt Brueghel ihlette, a másikat egy névtelen középkori táblafestő. A harmadikat a nemes, lágy és szellemes toszkán táj, a negyediket... a filmgyári udvar groteszk rendetlensége. Szobrok, tárgyak, arcok, tükrök kavalkádja. És mindezt miért?... *Törőcsik Marinak*, hogy jöjjön és átértékelődjék a varázs.

A legbűbájosabb látvány sem tudja lekötni immár a néző figyelmét, ha belép a színésznő. Énekelni kezd, de ez sem annyira fontos, mint sokértelmű jelenléte.

A színipálya velejárója, hogy egy idő után már ismerős az arc szomorúsága és derűje, fintorai és merevsége is. Ha... Ha csak a színészarc nem valamennyiünk érzelmeinek tükörképe, mert akkor új és új tartalma lehet az örök mosolynak és fintornak.

Kevés arc áraszt ilyen intenzív szomorúságot, mint Törőcsiké. Amikor műkönnyeket csöppent szeme alá, még közömbös. Aztán ott a műkönny, ami persze, csak játék, de az arcon már feltűnik a bánat, és feltartóztathatatlanul terjed, mélyül. Mivé lenne: elhagyott asszonyból özveggyé, becsapott emberből a világ sebeit siratóvá — ki tudja? Mert hiszen ez csak színjáték, és a következő dal kezdete már másik Törőcsik Marit hoz.

A mosolygót. Hogy meg lehet attól könnyebbülni, ha így mosolyognak ránk! A világ összes derűjével, kedvességével, ilyen önfeledten... És milyen ritkán mosolyog így! Úgy látszik, kevés az erre a mosolyra érdemes pillanat. Ezen az élet sem segít, csak a színjáték, meg a rendező. Aki tudja a színésznő összes titkát, vagy éppenséggel nem biztos benne, hogy mindet ismeri? Mindenesetre *Maár Gyula* is virtuóz; változatos futamokat röntönöz hangszerén, a filmen.

Víziói attól válnak igazán bámulatossá, hogy hagyják magukat elszínteleníteni a főszereplőtől. Bármilyen szép is az élőkép, nem vetekedik a színésszel, aki maga a megtestesült *változás* a kép állandósága mellett. Persze, ha olyan a színész lénye, mint Törőcsiké: olyan erőteljesen jelenlévő.

És a dalok? Amelyek — mint a zenés műsor után hallottuk — hanglemezen is megjelentek? Nem nagyon lehetett figyelni rájuk, egy idő után úgy tűnt — sajnos — nem is érdemes. Említhető erényük, hogy alkalmat adtak egy nagy művésznek, találkozni közönségével.

(virág)

Országos fotószalon

Vasárnap Kecskeméten, az Erdei Ferenc Művelődési Központban megnyílt a II. Országos Fotószalon. A Magyar Fotóművészek Szövetsége által rendezett kiállításon a 37 fotószakkör tagjainak munkáit láthatja a közönség. Háromszáz kompozíciót mutatnak be, táj- és természetképeket, portrékat, zsánerképeket, aktokat, riportfelvételeket. A mai fotóművészet fejlődését dokumentáló kiállítás július 31-ig tart nyitva.

(MTI)

Eszperantó világkongresszus

Európa egyik legrégibb városában, a bajorországi *Augsburgban* rendezi meg az idei — sorrendben a 70. — kongresszusát az Eszperantó Világszövetség. A nemzetközi találkozón *ötven országból mintegy kétezren* vesznek részt, köztük magyar eszperantisták. Az eseménysorozatra augusztus 3. és 10. között kerül sor.

A világszövetség munkáját 1980 óta magyar főtitkár irányítja, a Pécsett élő *Felsőné dr. Szabó Flóra* ügyvéd. A háromnegyed évszázada fennálló nemzetközi szervezet élén *először áll nő és először tölti be ezt a magas tisztséget szocialista országbeli eszperantista.*

François Mitterrand és Helmut Kohl részvételével

Nemzetközi kórusfesztivál

Az „Európa cantat '85" kórusfesztivál csütörtökön este kezdődött meg Strasbourgban. Az európai zenei év egyik legnagyobb szabású rendezvényére harminc országból 4300 énekes érkezett Franciaországba. A nyitóelőadást az erre az alkalomra átalakított hétezer férőhelyes kiállítási csarnokban rendezték meg, ahol a strasbourgi szimfonikus zenekar és ötszáz tagú kórusa *Charpentier* Te deum-át, *Ravel* Spanyol rapszódiáját és *Poulenc* Glóriá-ját adta elő. A koncert díszvendége *Francois Mitterrand* francia köztársasági elnök és *Helmut Kohl* nyugatnémet kancellár, a fesztivált 1960-ban először megrendező két ország vezetője volt. A zenei eseménysorozatot háromévenként rendezik meg.

(MTI)

Fürdőlevél

Mohács vizein

Aki nem tud úszni, nem is írhatna fürdőlevelet. Márpedig én nem tudok.

1950 esetleg 1951 nyara. Anyám a Ferenc-csatornában próbál megtanítani úszni. A túlpart már a Mohácsi-sziget, túl rajta, túl a Dunán, húsz-huszonöt kilométerre lehet tőlünk a hely, ahol „Lajos király lefordult a lováról, / Belebukott Csele patak árkába".

Délen Dávod, Hercegszántó, az elaknásított határvidék, az alá-aknázott emberi lelkek. Az internacionalista reménység fuldoklik a történelem holtágaiban.

Egyelőre teljesen fölöslegesnek látszik az úsznitudás, de mi, jobb idők jobb vizeire számítva, azért szorgosan gyakorlunk.

— Hajtsd a hasad alá a vizet! Hajtsd a hasad alá a vizet! Érzed, hogy fönntart? — buzdít anyám.

Nem csoda, hogy soha nem tanultam meg úszni.

Lajosunk vajon, tudott-e? Felkészült-e a közegre, amelyben egy pillanat alatt alámerülhet az ember?

Örvendezni szeretett az „Iffiú király". Négyszázhatvan éve, a mohácsi csata- (és háború-) vesztés előtti 1525-ik év farsangján az álarcos-jelmezes mulatságon ördögálarcban vigadozott. Alig több mint egy esztendő volt még hátra az életéből 1526. augusztus 29-ig, a mohácsi csata napjáig.

Lehet, hogy délelőtt még strandidő volt. Amikor este megkezdődött a másfél százados török hódoltság, már zuhogott az eső, dörgött az ég. Elestek a pécsi egyetem diákjai is. A középkori Európa ötvenöt egyeteme közül az egyik *(a miénk!)* percek alatt megszűnt.

Tudott-e erről a megmaradt ötvennégy?

Az európai Nyugat a nyereg alatti húsra talán még mindig emlékszik, de amikor szemünkre lobbantja társadalmi és gazdasági fogyatékosságainkat, akkor nem gondol arra: százötven éven át szolgáltuk a nyugati fejlődést azzal, hogy a magunké helyett a törökkel hadakoztunk.

Persze, tehettünk volna-e mást? Rákényszerültünk érdemünkre. S a kényszer mintha megfosztaná mivoltától az érdemet... Mintha egy partra úszó hajótöröttnek azt mondaná a dűnék közt üldögélő főkönyvelő, hogy nem teljesítmény a teljesítménye, mert mi mást tehetett volna mint azt, hogy kiúszik?

Megmondom: belefulladt. De ekkora szívességet, ha csak lehet, ne tegyen az ember.

— Hajtsd a hasad alá a vizet! Hajtsd a hasad alá a vizet! Érzed, hogy fönntart? — buzdít anyám, és már azt is írtam, nem csoda, hogy a leírt módszerrel soha nem tanultam meg úszni.

Az a csoda, hogy soha nem fulladtam meg, mert bepróbálkoztam ezzel a módszerrel a Duna után a Tiszában is. Hajtottam a vizet, s elvártam, hogy fenntartson.

És azután nagyon kínos, amikor elmúlik az idő, amelyben az ember királynak hiszi magát, s az exbébi arra eszmél, hogy bármit csak magától várhat el.

Nem tudom, Lajos mi mindent várt el? Mit érzett a sáros áradatban fuldokolva, amikor királyi bőrén kellett éreznie, hogy az is csak emberbőr. Hogy nem a víz tartja fönn, hanem az ember tartja fönn magát.

A fuldoklónak minden bizonnyal nem ilyesmik jutnak eszébe. Az az igazság, hogy én sem a vízben jöttem rá, hanem amikor már kint voltam belőle. Elveszítve közben értékes éveket, amelyek folyamán kitanulhattam volna e közeg tulajdonságait, s azt, hogy a magaméi mennyire megfelelőek.

A vereség, ha nem halottá, akkor elmélyültté és találékonnyá tesz. Nyertem *is*. Történelemkönyveken edzett csenevész kar- és lábtempókkal, de mégis haladok. Bár minden tempóm fölér egy hajótöréssel. Aki látja, vagy akinek ez a dolga és figyeli (például úszómester), az azt hiszi, hogy na, most végleg elsüllyedek. Így megy ez. Az állóképességen múlik az egész. Állóképessége pedig annak is lehet, aki nem tud úszni. És ez már elég. Olyan ember ugyanis, aki tényleg nem tud, nincs. Csak azért gondolja ezt magáról valaki (elég felületesen!), mert még soha nem kényszerült rá.

Mihelyt a kényszer bekövetkezik, azonnal megy majd a dolog! Úszni fog hosszabb, rövidebb ideig. És aztán már csak a szerencsén múlik, hogy ez a hosszabb-rövidebb *elég* is lesz-e? Vagy elviszi a víz?

Zelei Miklós